Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...тэмнай 1921 оной ...ябрийн 21-һээ гарана | № 47 (15670) | 1981 оной февралиин 25, среда | Сэн 3 мүнгэн.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН XXVI СЪЕЗД ДЭЭРЭ

Делегадууд КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл ба дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин шиидхэхэ ээлжээтэ зорилгонуудые, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

КПСС-эй МГК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр В. В. ГРИШИН үгэ хэлэлгые нээгээ. КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэри, Леонид Ильич Брежневэй хэһэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл дэлхэйн удха шанартай хэрэг гэжэ тоологдоно, манай ороной ба хилын саанахи олон миллион хүнүүдэй гол анхарал татана. Энэ съезд — коммунизмын илалтын түлөө партиин ба арадай тэмсэлэй шухала шата болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд тусхайлан тэмдэглэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй элидхэл — зохёон байгуулхы марксизм-ленинизмын онсо гайхамшаг документ мүн. Энэ элидхэл теоретическэ шэнэ тобшололнууд болон согсололгонуудаар, партиие зэбсэглэнэ, ажалай саанахи илалта амжалтануудта совет хүнүүдые зоригжуулна.

В. В. Гришин партиин социально-экономическа программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө, манай Эхэ ороной ниислэлые эрхим зэргын коммунис хото болгохын түлөө москвагайхидай тэмсэл тухай саашадаа тодорхойгоор тогтон хэлэбэ. Олохон коллективүүд, 300 мянга гаран гүрүү хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездые эрхимээр угтахын түлөө мүрысэн, съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр түрэр һарын ба жэлэй нэгэдэхи кварталай даалгабаринуудые дүүргэһэн байна.

Хотоёо хүгжөөхэ, экономическа ба социальна олохон зорилгонуудые шиидхэхэ, үйлэдбэриин ургалтын тогтууритай эршэ, арадай ажахын хэм хэмжээнэй саашанхи дэбжэлтэ хангаха, предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, техникын шэнэлэлгэ түргэдхэхэ ёһотой байнабди. Москвагайхид эдэ зорилгонуудые дүүргэхын тула шэн оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэ байха гэбэ.

Украинын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр В. В. ЩЕРБИЦКИЙ үгэ хэлэхэдээ, бухы хүн түрэлтэниие ехээр һанаата болгодог мүнөө сагай түбэгтэй олон асуудалнуудта тоосоото элидхэл дотор бүри харюу үгтэһэн, арад зоной хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ харюусаха ехэ хэмжээнтэй ээлжээтэ зорилгонууд тодоор, һонороор хараалагдаһан, тэдэниие шиидхэхэ тодорхой арга замууд заагдаһан байна гэжэ тусхайлан тэмдэглээ.

Манай партиин ба гүрэнэй толгойлогшо, үнэн ленинец, амгалан тайбан байдалай түлөө бата тэмсэлшэ нүхэр Л. И. Брежнев бухы дэлхэйн үнэнтэ революцонернүүдэй халуун ойшоол талархалда хүртэһэн, гүрэнүүдэй ба бусад олон хүдэлмэрилэгшэдэй, үнэн сэхэ сэдьхэл бодолтой бухы хүнүүдэй дунда тон хүндэтэй болоһон байна. КПСС-эй Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой ба Секретариадай, нүхэр Л. И. Брежневэй бухы ажал ябуулгань — Ленинэй онол арганууды, захяа заабаринуудые партийна ажабайдалай гуримууд ба гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгын гайхамшаг жэшээ болоно гэжэ партийна организацинуудтахи тоосоонууд, һунгалтануудай үеэр коммунистнууд тэмдэглээ.

Арбадахи табан жэлдэ совет Украинын туйлаһан хүгжэлтые элирхэйлэн, В. В. Щербицкий иигэжэ хэлэбэ: бухы орондоол адляар, манай республика үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, ниитын ажабайдалай бухы талануудые улам нарижуулан һайжаруулха, арад зоной соёл болбосорол ба баян дэлгэр байдал арьбадхан дэбжээхэ талаар ехэ алхам хээ.

Экономикоёо аша түгэс хүгжэлтын замда оруулжа, гол түлэб түгэсхэхэ зорилго бэелүүлэн, үнгэрэгшэ табан жэлдэ хараалагдаһан зорилгонуудай зариманайнь дүүргэгдээгүй байһые хараада абажа, үйлэдбэрилгын хүсэ бүри ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, эрдэм ба техникын дэбжэлтые саашаданъ түргэдхэхын тула оролдолго хүсэлэлгээ элсүүлэн гулидхахабди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээд, түсэбүүдэй үндэһэ баримтатай тааруу байха, тодорхойлон хэлэбэл, тэдэнэй дүүргэгдэмээр байха эрилтые — илангаяа түсэблэлгын органуудай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай урда табигдадаг эрилтые бүри ехэ болгохо шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

СССР-эй баатар габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд дайшалхы тугуудаа намилзуулан, баярай оршон байдалда залда орожо ерэбэ. Генерал-майор Ф. М. КУЗЬМИНАЙ соносхоһон сэрэгшэдэй амаршалгын үгэнүүд партида, арад зондо үнэн байха шахаа тангариг болон зэдэлээ. Бухы совет сэрэгшэд, солдадһаа маршал хүрэтэрөө, бидэнэр хододоо түгэс бэлэн байхабди гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездые, түрэл Ленинскэ партияа, баатар габьяата совет арадаа хүндэтэйгөөр найдуулнабди гэжэ тэрэ хэлээ.

Съездын делегадууд ба айлшад һуурнһаа бодожо, сэрэгшэдые удаан альга ташалгаар үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Үдэшын заседани дүүрээ гэжэ соносхогдобо.

КПСС-эй XXVI съезд февралиин 24-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

ДЕЛЕГАДУУД ХӨӨРЭНЭ

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда коммунистнуудай үндэр этигэл найдабари олгожо, съездын делегадуудаар һунгаһан хүнүүд дабшаа юм.

1981 оной даабариие ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэһэн москвагайхид - делегадуудай патриотическа үүсхэлыень бухы оромнай дэмжээ. Үүсхэл гаргагшадай мүрысөөнэй ямараар үргэдэжэ байһан тухай, шэнэ хараа түсэбүүд тухай, съездын делегадуудай хөөрөөнүүд тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

Н. ЗЛОБИН, Социалис Ажалай Герой, «Зеленоградстройн» комплексно бригадын бригадир:

— Манай бригада москвагайхидта байшан гэрнүүдые баридаг юм. Бригадымнай ажал хэрэгэй ашаг үрэ ехэтэй байһанһаа, ниислэл хотын олон мянган ажалшадай хүдэлмэриин эршэ гол түлэб дулдыдадаг байна.

Энэ түсэбтэ табан жэлдэ коллективтэмнай мүрысөөн илангаяа үргэнөөр дэлгэржэ байна. Бригадна подряд олондо дэмжэгдээ. Маанадтай ана-мана мүрысэдэг бригаданууд бии болонхой. Тиимэһээ ажахын тоосооной бригадануудай социалис мүрысөөн шэнэ шатада гараба гээшэ.

Үйлэдбэриингөө даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэдэмнай, ажалай шэнэ амжалтын харгы замуудые тодорхойлходомнай, манай коллективэй коммунистнууд туһална. Эдэнэр бригадна подрядые саашаданъ һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Гол шэглэлнүүдэй проект орон дотор барилгын эршэ дэлисые улам үргэдхэхэ байна. Энэ хадаа ажал ябуулгын тодорхой программа болоно. КПСС-эй XXVI съездын нээгдэтэр байшан гэрэй 22 дабхарые хабсархабди. 1981 оной — ороной коммунистнуудай хуралдаанай жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхые уялгалнабди.

Б. ЕРАХТИН, «ЧебоксарГЭСстрой» управлениин начальник:

— Волгын ээлжээтэ электростанциие барижа дүүргэбэди. Ородой агууехэ мүрэн дээрэ һүүлшын томо ехэ гидроузел байгуулагдаа: Чебоксарай ГЭС электрын элшэ хүсэ үгэжэ захалба.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Чебоксарай ГЭС дүүрэн хүсөөрөө хүдэлжэ эхилхэ. Бухы 18 агрегадай ашаглалгада оруулагдахада, тэрэ жэл бүри 3,5 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилдэг болохо юм. Энэ хадаа манай коллективэй гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Түсэбтэ табан жэлэй үедэ бидэ автономито республикын ууралаар хүдэлдэг станцинуудта шэнэ хүсэ ашаглалгада оруулхабди. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй габшагай ажал энэ талаар бидэнэртэ туһалха байна.

Н. БОРИСЕВИЧ. Белоруссиин ССР-эй Наукануудай академиин президент:

— Белорусси эрдэм, техникын иимэ ехэ хүсэ шадалтай хэзээдэшье байгаагүй юм. Республика дотор байгуулагдаһан эрдэм-шэнжэлгын томо ехэ бааза, шэнэ түхеэрэлгэ, шэнжэлэгшэдэй үүсхэл эдэбхи арбадахи табан жэлдэ физикын, химиин, математикын талаар гүнзэгы ехэ хэдэн хүдэлмэри бэелүүлээ. Физигүүд гурбан ехэ нээлтэ хээ.

Научна шэнжэлгэнүүдэй программа совет эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые шэнэ шатада гаргаха юм гэһэн мэдэрэл түрэнэ. Ойрын 5—10 жэлэй турша соо Белоруссида квантова электронико, оптоэлектронико, интегральна оптико үргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна.

Е. ЯКОВЛЕВ. Калининска областиин Ленинэй нэрэмжэтэ туршалга-үйлэдбэриин ажахын оньһожоруулагдамал звеное даагша:

— Улһанай полидо шухала хэрэгтэй бухы юумэн — шэнэ үрэһэн, техникэ, технологи манай ажахыда шалгагдадаг байна. Коллективэй амжалта түгэс хүдэлмэри ороной бүд нэхэлгын промышленностьда шухала хэрэгтэй олон тоото түүхэй эд нэмэжэ абаха арга олгохо юм. Партиин XXVI съезд дээрэ харгадаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор ороной бүд нэхэлгын промышленностиие хүгжөөхэ ехэ зорилгонууд табигдана.

(ТАСС).

ОМОГОРХОНОБДИ, ДЭМЖЭНЭБДИ!

СУДНА БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОД

...лаан-Үдын судна бүтээлгын ... манай республикын тү- ... промышленна предприя- ...дай нэгэниинь болодог. ...һэн арбадахи табан жэл ...дэхи хүдэлмэришэд, ин- ...ерно техническэ хүдэлмэ- ...шэд, алба хаагшад түсэб ... социалис уялгануудаа ...рһоонь урид дүүргэхын ... мүрысөө үргэнөөр дэлгэ- ..., нэгэнтэ бэшэ ажалай ...тануудые туйлаһан бай- ...ун мүнөө Эхэ ороной- ... ниислэл хото Москвада ...жо байһан түрэл Комму- ...партиингаа XXVI съездые ...айхид ажалай шэнэ ам- ...нуудаар угтаба.

...евралиин 23-най үдэр. ...час 15 минутэ. Заводой ... һаруул конференц-зал ...ус предприятиин хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, ажалай ветеранууд олоороо сугларанхай. Эндэ энэ үдэр олон зоной хабаадалгатай ороной коммунистнуудай ехэ хуралдаанда зорюулагдаһан баярай митинг болоо. Тэрэниие заводой парткомой секретариин орлогшо Ю. И. Пантелеев нээжэ, парткомой секретарь П. К. Козыревто үгэ үгэбэ.

— Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые ороноймнай хүдэлмэришэд аргагүй ехэ баярай оршон байдалда угтажа байна, — гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. — Манайл заводой коллектив хараалһан бухы түсэбөө, абаһан үндэр социалис уялгануудаа сүм дүүргэжэ, ажалай ехэ амжалта туйлажа, тэрээн тушаагаа Москвада боложо байгаа съезддэ ажалай рапорт эльгээхэ хүндэтэ эрхэдэ хүртэбэ, — гэхэдэнь, зал соо нэрьемэ альга ташалган зэдэлнэ.

Түрүү заводой коллектив продукци худалдаха арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб үшөө 1980 оной октябрь һарада дүүргэжэ, ажалайнгаа бүтээсэ 31 процентээр дээшэлүүлжэ, түсэбһөө гадуур ехэ продукци гаргаһан байна. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто олон станок дээрэ хүдэлмэрилдэг фрезеровщик Д. И. Хохряков, партиин ээлжээтэ съезддэ зорюулагдаһан мүрысөө үүсхэһэн В. В. Мининэй бригадынхид, электро-гагнууршан В. М. Кушнарев, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат В. П. Федюнина болон бусад ажалай баатаршалга гаргаһан байна гээд заводой парткомой секретарь өөрынгөө үгэ соо онсолон тэмдэглэбэ.

Удаань баярай энэ митинг дээрэ гурбадахи цехэй слесарь В. А. Майоров, табадахи цехэй мастер Д. А. Шагжиев, 15-дахи цехэй ахалагша инженер А. М. Манеев, 4-дэхи цехэй электро-гагнууршан А. Б. Бадрянов гэгшэд үгэ хэлээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэрилдэг коллективүүдэй туйлаһан амжалтанууд тушаа тобшохоноор хөөрэжэ үгөөд, Москвада боложо байһан КПСС-эй XXVI съездын абаһан шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй хараа түсэбүүдые түгэсөөр бэелүүлхэ, сүм дүүргэхэ хэрэгтэ бухы хүсэеэ элсүүлхэ, арга боломжонуудаа ашаглахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Түрэл партиингаа XXVI съезддэ эльгээгдэхэ ажалай рапорт заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ М. Б. Балдынов уншаба. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Улаан-Үдын судна бүтээгшэд партиингаа XXVI съезддэ зорюулагдаһан социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Тиигэжэ абаһан уялгануудаа сүм дүүргэбэ. Мүн 38 хүдэлмэришэднай байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоо холо урид дүүргэһэн байна».

В. ШИРДАРМАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мастер Д. А. Шагжиев үгэ хэлэжэ байна. 2. Митингын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ

...нэй 7 час 30 минуту... Ленинэй орденто ло...-вагон заһабарилгын ... олон тоото хүдэлмэ...шэд, инженерно-техни... хүдэлмэрилэгшэд энэ ...талмай дээрэ сугларартиин XXVI съезддэ ...агдаһан митинг үн...

... парткомой секре... Г. Алферов хүдэл...дэй митинг нээгээд, ... начальнигай орлог... М. Жужговто үгэ үгөө.

— Манай заводой коллектив үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй туршада габшагайгаар хүдэлжэ, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Жэшээнь, заводой гол цехүүдэй нэгэн вагонуудые хабсаргадаг цехэй коллектив арбадахи табан жэлэй түсэб уридшалан дүүргэһэн юм. Мүнөө эдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаба гээшэ. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ В. А. Поповой, Л. В. Кавелинэй, В. А. Раздобреевэй, Ф. П. Шайдуровай, Е. П. Карпенкын хүтэлбэрилдэг бригаданууд түрүүлжэ ябана.

Вагон хабсаралгын цехэй слесарьнүүдэй бригадир, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, коммунист **В. А. Попов** бусадһаа түрүүлэн трибунада гараба:

— Оронойнай ниислэл Москвада манай партиин XXVI съезд хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Энэ ехэ хуралдаае совет хүн бүхэн омог баяртайгаар, ажалай бэлэгтэйгээр угтаба гээшэ. Манай бригадын гэшүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэлдэ дүүргэхэбди гэһэн уялга съездын нээгдэһэн үдэр абаа, — гээд, тэрэнэй хэлэхэдэнь, суглагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Трибунада гараһан вагонно-кузовной цехэй партийна эхин организациин секретарь **В. П. Михайлов** иигэжэ хэлэбэ:

— Цехэймнай коллектив съездын урда тээ абаһан социалис уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Автотормозуудые заһабарилдаг манай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабариие 3,5 жэлэй туршада дүүргэхэбди гэхэ гү, али түрэл заводойнгоо байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн үдэр — 1984 оной июнь һарада дүүргэхэ тухайгаа мүнөө таанадта элидхэнэб, — гэбэ.

Түрүүшын халаанай эхилхын урда тээ болоһон энэ митингдэ мянганһаа дээшэ хүдэлмэришэд хабаадалсаа. Мүн партиин съездын хүндэлэлдэ иимэ митингнүүд локомотив заһабарилгын, зэд хайлуулгын цехүүдтэ болоо.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЖУРНАЛАЙ ТҮРҮҮШЫН НОМЕР

«Хүдөө ажахын кадрнууд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай шэнэ журналай түрүүшын номер хэблэгдэн гараа. Энэ номер Бүхэсоюзна агрономическа зүблөөндэ хабаадагшадта нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгаар нээгдэнэ.

Ниитэ гүрэнэй агропромышленна нэгэдэмэл комплексын талаар КПСС-эй баримталан бэелүүлдэг кадрова политикые толилон харуулха гээшэ журналай гол зорилго болоно. Марксизм-ленинизмын һургаалые тайлбарилан нэбтэрүүлгэдэ, партиин аграрна политикын асуудалнуудта, хүдөө нютагуудай ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха.

Хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин онол арга ба ажалша коллективүүдтэ тэдэнэй ябуулдаг эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри, хүдэлмэришэдэй хүсэ хубаарилгын ба хэрэглэлгын асуудалууд, түрүү дүй дүршэл, залуушуулай мэргэжэл шудалха шэглэл тодорхойлгын хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ арганууд, энэ шухала хэрэгтэ хүдөөгэй һургуулинууд болон техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай дүүргэдэг үүргэнүүд журналай хуудаһануудта ходо толилогдодог байха.

Журнал һарадаа хоёр дахин гараха.

(ТАСС).

ПАРТИДАА, АРАД ЗОНДОО ҮНЭН СЭХЭ

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй делегациин амаршалга

Мотострелогууд, ракетчигүүд, летчигүүд, десантнигууд, уһан сэрэгшэд, бусад түрэлэй сэрэгүүдэй түлөөлэгшэд баяр ёһололой аялга хүгжэм доро Кремлиин Съезднүүдэй ордоной зал руу оробо. СССР-эй баатар габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд энэ үдэр, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэр, съездые амаршалхаяа ерэһэн байна. Суглаагшад нэрьемэ альга ташалгаар алдарта сэрэгшэдые угтаба. Эдэнэй олонхидой үбсүүндэ Советскэ Союзай Геройнуудай алтан одод, орден болон медальнууд, сэрэгэй шэн габьяагай бусад тэмдэгүүд яларна.

Генерал-майор Ф. М. Кузьминай соносхон уншаһан сэрэгшэдэй амаршалгын үгэнүүд баяр жабхалантайгаар соностоно.

Хүндэтэ нүхэдүүд, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй үмэнэһөө таанадта, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын делегадуудта, айлшадта, манай дайшалхы амар мэндэ хүргэхыемни зүбшөөгыт гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Мүнөөдэр энэ түүхэтэ зал тээшэ бухы совет арадай, гадаадын оронуудтахи олон миллион манай ханинарай анхарал хандуулагданхай. Эдэ үдэрнүүдтэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд хаанашье ябаа һаа, түрэл партиингаа съезд тухай һанал бодолоор ээлэгдэнэ. Эдэнэр тэрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые халуунаар, бухы зүрхэ сэдьхэлээрээ һайшаана.

Эхэ ороноо хамгаалагшад, бухы совет хүнүүдтэ адли, Ленинэй агууехэ партиин түлөө омогорхолоор ээлэгдэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые тон ехэ һонирхолтойгоор шагнабабди.

Совет арадай бухы амжалтанууд Коммунис партиин эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгатай нягта холбоотой юм. КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ Леонид Ильич Брежневэй үгэһэн үндэр сэгнэлтэ совет сэрэгшэдэй зүрхэ сэдьхэлые гүнзэгы ехээр хүдэлгэбэ. Тэрэ бидэниие урмашуулан зоригжуулна, Арми ба Флот арад зондоо, түрэл партидаа саашадаашье хэлбэришэгүй үнэн сэхээр алба хэхэ юм гэжэ бидэ съездын делегадуудые найдуулнабди.

Ленинэй партиин суртал һургаалнуудта хизааргүй үнэн сэхэ байһаараа, баатар габьяагаараа Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд, командирнууд, политическэ хүдэлмэрилэгшэд энээниие элирхэйлэн харуулна.

Наяад онуудай сэрэгшэд домог суута илалтануудай шэрээгдэһэн дайшалхы туг доро омогорхолтойгоор алба хэнэ. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлаа.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые политическэ, дайшалхы ба зан ябадалай талаар хүмүүжүүлгын һургуули, ажалша бэрхэ байлгын, жаяг журамай һургуули болоно гэжэ нэрлэхэ ёһоороол нэрлэнэ.

Эхэ оронойнай бидэнэртэ найдан даалгаһан хүсэтэ буу зэбсэг найдамтай гарта гэжэ манай айлшад мэдэжэ абаг лэ. Ракетчигүүд, мотострелогууд, танкистнууд артиллеристнүүд, авиаторнууд, уһан сэрэгшэд эрхим һайн техникэ шадамар бэрхээр шудална, сэрэгэй орёо эрхэ байдалда тон зүб шиидхэбэри абажа, али бухы ээрхэг түримхэйшүүлдэ шанга харюу сохилто үгэхөөр бэлэн лэ.

Совет сэрэгшэд бултадаа хододоо һэримжэтэй байхабди гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездые, түрэл Ленинскэ партияа, баатар габьяата совет арадаа найдуулна.

Варшавска Договорто хабаатаи оронуудай сэрэгшэдтэй хамта патриот ёһоной интернациональна уялгаяа дүүргэхээр бэлэмбди.

Удаань түрэл Коммунис партида, зохёон байгуулагша арад — агууехэ совет арадта үреэл табигдана.

Съездын делегадууд болон айлшад сэрэгшэдые халуунаар амаршалба. Бултадаа һуурињаа бодожо, эдэниие удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар үдэшөө.

(ТАСС).

...ЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ ...АЛАН ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

...кэ Союзай бухы те...онно ба радиогой стан... февралиин 23-да ...эй XXVI съездын нээл...мжуулаа.

...эмэ, удаан замхашагүй ...ташалгаар угтагдан. Со... Союзай Коммунис пар... XXVI съезддэ КПСС-эй ... Генеральна секретарь ... Л. И. Брежневэй элид... КПСС-эй Центральна ...дэй тоосоото элидхэлые, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин шиидхэхэ ээлжээтэ зорилгонуудые манай ороной ба хилын саанахи олон зуун миллион хүнүүд шагнаба.

Съездые нээлгэ ба тоосоото элидхэл «Восток» программаар, мүн «Молния», «Горизонт», «Экран» гэжэ хэмэл ододой туһаламжаар, мүн «Орбитын» системээр Сибиириин, Алас-Дурнын, Дунда Азиин ба СССР-эй Холын хойто хизаарай хүн зондо зорюулжа дамжуулагдаа.

Болгариин, Вьетнамай, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Кубын, Румыниин, Чехословакиин, Афганистанай телевизор харагшадта зорюулжа, «Интервиденеэр», «Интерспутник» гэдэг хэлхеэ холбооной уласхоорондын каналнуудаар дамжуулагдаа. Москвагай дамжуулгые Японой, Зүүн-Үрда Азиин хэдэ хэдэн оронуудай, Америкын ба Африкын телевизионно эмхинүүд «Интелсат» гэдэг хэмэл одоор дамжуулан абаһан байна.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЭ ЭЛЬГЭЭГДЭҺЭН АМАРШАЛГАНУУД

КПСС-эй XXVI съездын нэрэ дээрэ партийна, совет, профсоюзай, ажахын органуудай, промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай коллективүүдэй, Совет Армиин ба Флодой сэрэгшэдэй, научна эмхи зургаануудай ба һургуулинуудай, уран мэргэжэлтэдэй ба ниитын эмхинүүдэй, коммунистнууд, комсомолшууд болон залуушуулай, манай Эхэ ороной ажалшадай, тэрэшэлэн хилын саанахи коллективүүдэй, эмхинүүд болон тус тус эрхэтэдэй эльгээһэн амаршалганууд, ажалай рапортнууд ерэжэ үргэлжэлһөөр.

Энээн тухай съездын делегадуудта мэдээсэхэ шухала гэжэ съездын президиум тоолоно.

(ТАСС).

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездэдэ КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин ээлжээтэ зорилгонууд

1981 оной февралиин 23-да КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэһэн элидхэл

II. ХҮГЖЭЛТЭ ТҮГЭС СОЦИАЛИЗМЫН ҮЕДЭ КПСС-эй БЭЕЛҮҮЛХЭ ЭКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА

Нүхэдүүд! КПСС-эй бэелүүлдэг экономическа политикын асуудалнуудта орохыемни зүбшөөгыт. Арадай ажахые хүтэлбэрилгэ хадаа парти ба гүрэнэй бүхы ажал ябуулгын гол зүйл болодог. Ушарынь юуб гэхэдэ, имагтал экономикын hалбарида социальна зорилгонуудые шиидхэлгын, ороноймнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгын үндэhэ hуури, гадаадын эдэбхитэй политикын үндэhэ hуури табигдадаг гээшэ. Коммунизм тээшэ совет обществын амжалтатайгаар дабшаха шухала эрхэ нүхэсэл эгээл эндэ байгуулагдадаг гээшэ.

1. 70-аад ОНУУДТА, АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛДЭ СССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ДҮНГҮҮД

Далаад онуудта ороходоо, парти арадай ажахын ямар байдалтай байhые али бүхы талаhаань шэнжэлhэн, хүгжэлтэ түгэс социализмын социально-экономическа асуудалнуудые шиидхэлгын гол харгы замуудые тодорхойлhон байгаа. Бүхы юумэ хүнэй түлөө, бүхы юумэ хүнэй аша туhада гэhэн хубилашагүй программна эрилтэ экономикодо партийна, политическэ ёhoор хандалгын эшэ үндэhэн болодог байгаа.

Арад зоной байдалые улам hайжаруулгада хабаатай олон янзын зорилгонууд тээшэ арадай ажахые бүри эрил эрьелтэ хэхэ талаар КПСС-эй XXIV, XXV съезднүүдэй бэелүүлhэн хараа шэглэл эндэhээ эхитэй. Гол түлэб экономическа ургалтын эршэмтэй эрхэ нүхэсэлнүүдтэ шууд сэхээр дамжан орохо гэhэн съезднүүдэй заабари — бүхы хүдэлмэриин ашаг үрые, шанарые дээшэлүүлхэ заабари эндэhээ эхитэй юм.

КПСС-эй экономическа политикын удаан болзорой хараа шэглэл нимэл байна. Тэрэнние зохёохы ёhoор хүгжөөлгэдэ, энэ политикые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлэн хабаадуулгада КПСС-эй Центральна Комитедэй экономическа байгуулалтада зорюулагдаhан Пленумүүд шухала үүргэ дүүргэhэн байгаа. Эдэ Пленумүүд арадай ажахын ажал хэрэгүүдые бодото ёhoор шэнжэлээ. шиидхэгдээгүй асуудалнуудта партиин анхаралые элсүүлэн хандуулаа, мүнөөнэй экономическа ухаан бодолой бүрилдэлгэдэ нүлөөлөө. Эдэнэй туд бүхэнниинь ажахыгаа социалис гуримаар эрхилэлгын ёhотойл hургуули болоо. экономикые хүтэлбэрилгын эрдэм наукада, арга шадабарида манай кадрнуудые, бүхы партиие hургаа.

1971 — 1980 онуудта оронoй хүгжэлтэ тухай нимэ баримта мэдээнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ:

70-аад ОНУУДТА СССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ТОО, БАРИМТАНУУД

(Сасуудхагдамал үнэ сэнгүүдээр, миллиард түхэригөөр)

	1970 он	1980 он	1970 онойхидо орходоо 1980 ондо процентээр
Ниитын бүхы продукт	637	1061	167
Хэрэглэмжэдэ, нөөсэлгэдэ гаргашалагдаhан национальна доход	282	437	155
Хэрэглэмжэдэ, үйлэдбэридэ хабаагүй барилгада гаргашалагдаhан национальна доходой нөөсэ баялигууд	219	354	162
Промышленностиин продукци	352	627	178
Хүдөө ажахын продукци (жэлэй дундуур үйлэдбэрилгэ)	100,4	123,7	123
Капитальна hомололгонууд	80,6	133,5	166
Үйлэдбэриин гол фонднууд (жэлэй hүүлдэ)	531	1149	216
Бүхы түхэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ (миллиард тонно-километрээр)	3829	6165	161
Рознично эд бараанай эрьесэ	158,1	268,5	170
Хэрэглэмжын ниитын фонднууд	63,9	116,5	182

Арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүд партиин экономическа стратегиин зүб байhые найдамтайгаар батална. Оромнай коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hууриие байгуулгын бүхы шэглэлнүүдээр урагшаа нилээд дабшаа. Совет обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүд тон шэнэ хэмжээндэ гараба. Олон үйлэдбэри болон бүхэли hалбаринуудай түхэл шэнжые хубилган, эрдэм, техникын эрид хубилалта үргэнөөр хэгдэжэ байна. Совет наука эрдэм ухаанай гол шухала асуудалнуудаар түрүү hууринуудые эзэлнэ. Ороной экономическа хүсэн коммунис байгуулалтын замаар хэгдэhэн саашанхи дэбжэлтые найдамтай лаб хангана.

Совет хүнүүд hайнаар, габшагайгаар хүдэлөө, Ленинскэ партиие нягтаар тойрон жагсажа, тэрэнэй хараа түсэбүүдые өөрынгөө, хубиингаа хэрэг мэтээр хүлеэн абаад, хото, хүдөөгэй ажалшад хүсэлэл оролдолгонуудаа гамнангүй элсүүлжэ, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсые арьбадхаhан байна. Совет хүндэ — ажалша хүндэ нэрэ хүндэ, алдар соло! Тэрэ — манай обществын гол сэгнэшэгүй үнэтэ баялиг мүн.

Үнгэрhэн арбан жэлэй турша соо арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө эршэмтэй тэмсэл хэгдээ. Ажалай бүтээсэ хадаа эндэ эгээл нэгэдхэгдэмэл үрэ дүн болоно. Энэ үе соо тэрэ нэгэ хахад шахуу дахинаар ургаа. Эрдэм наукын туйлалтануудай үндэhөөр атомна машина бүтээлгэ, замбуулинай техникэ, электронно ба микроэлектронно, микробиологическа промышленность, лазерна техникэ, хэмэл алмазуудые үйлэдбэрилгэ, мүн бусад шэнэ синтетическэ материалнуудые үйлэдбэрилгэ гэхэ мэтын мүнөөнэй hалбаринууд саашадань хүгжөөгдэhэн гэхэ гү, али шэнээр байгуулагдаhан байна.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилгада болоhон асари ехэ хубилалтанууд хадаа далаад онуудай онсо шэнжэнь мүн. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан. РСФСР-эй Европодохи хубида, Ураалда, Сибирьтэ, Алас-Дурна зүгтэ, Казахстанда, Таджикистанда территориально-үйлэдбэриин комплекснууд байгуулагдажа байнхай.

Арбадахи табан жэлэй үедэ эдэ комплекснууд нефтиин, газай ба шулуу нүүрhэнэй ниитэ-союзна бүхы ургалтые хангаа. 1970 ондо Сибириин баруун-хойто хубида 31 миллион тонно нефтиин (газай конденсадые оруулалсан) олзоборилогдодог байгаа hаань, харин 1980 ондо 312 миллион тонно нефть абтаа; энэ үе соо газ олзоборилон абалга 9,5-hаа 156 миллиард кубическа метртэ хүрэтэр дээшэлээ. Мүноо Оренбургын газ олзоборилон абагшад 48 миллиардhаа үлүү кубическа метр газ үйлэдбэрилнэ. 1980 ондо Павлодар—Экибастузска комплексын горнягууд 67 миллион шахуу тонно гэхэ гү, али 1970 онойхиhoo гурба шахуу дахин ехэ шулуу нүүрhэ малтаhан байна. Саянай, Братск—Усть-Илимскын, Урда-Яхадай, Каратау—Джамбулска, Мангышлакска, Урда-Таджигай территориально-үйлэдбэриин комплекснууд ороной Азиин хубидахи экономикодо улам ургажа байгаа үүргэ дүүргэнэ. Зүүн болон хойто зүгүүдэй газарай нөөсэ баялигуудые ашаглан дабшахын тула Байгал-Амарай түмэр зам ехэ арга боломжонуудые нээнэ.

Шэнэ районуудые индустриальна талаарнь ашаглалга социальна, политическэ шухала удха шанартай. Тэндэ байгуулагдаhан үйлэдбэриин коллективүүд ажалай ба ажаhуудалай үндэр соёл болбосорол, ажабайдалай шэнэ, мүнөөнэй шэнжые түхөөнэ. Совет хүнүүдэй баатаршалгата туйлалтануудай түүхэ бэшэгтэ үшөө нэгэ толотомо хуудаhан бэшэгдэбэ.

Эдэ бүгэдэ — партиин холын хараата политикын үрэ дүн мүн. Эдэ бүгэдэ — хүшэр хүндэ, заримдаа туйлай бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда хүдэлжэ, байгаалиин нөөсэ баялигуудые арадай ажахыда табиhан хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй, техникүүдэй, эрдэмтэдэй эрэлхэг зоригой, эдэбхи үүсхэлэй үрэ дүн мүн. Эдэнэй хэhэн хэрэг — ёhотойл баатаршалга, арадай түлөө, арадай аша туhада гаргагдаhан баатаршалга мүн!

Далаад онууд хадаа хүндэ промышленностиин тогтууритай hайнаар хүгжэлгын үе болоно. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга урда тээхи хорин жэлэй хэмжээнтэй адляар ургаа. Жараад онуудайхитай жэшэбэл, электрын элшэ хүсые үйлэдбэрилгэ хоёр дахин ургаа. Сибириин нэгэдэмэл энергосистемэ ороной нэгэдэмэл элшэ хүсэнэй системэдэ ниилэн нэгэдүүлэгдээ.

Саяно-Шушенска, Усть-Илимскэ, Нурекскэ, Ингурска, Днепровско, Нижнекамска болон бусад гидростанцинуудта өөрсэ шухаг гидроагрегадууд ашаглалгада оруулагдаhан байна. Ураалаар хүдэлдэг томо ехэ электростанцинуудай — Запорожско ба Углегорско — барилга дүүргэгдээ. Атомна энергетикэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна. Ленинградска, Чернобыльска, Курска, Белоярска, Армянска болон Билибинскэ атомна электростанцинуудта шэнэ энергоблогууд ашаглалгада оруулагдаhан байна. Атомна энергетикэ мүнөөнэй хүсэтэ техникэ абаба: халуун уурал гаргадаг ядерна түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг гол предприяти — «Атоммаш» продукци үгэжэ эхилээ.

Ороной металлурги хүгжөөн бэхижүүлэгдэжэ үргэлжэлбэ. Һүүлэй арбан жэлэй турша соо арадай ажахы урда тээхиhээ 460 миллион тонноор ехэ булад абаа. Машина бүтээлгые хүгжөөхэ үргэн ехэ программа бэелүүлэгдээ. 1980 ондо тэрэнэй үйлэдбэриин продукци, 1970 онойхитой сасуулбал, 2,7 дахин дээшэлээ; приборнуудые бүтээлгэ — 3,3 дахин, тоолон тодорхойлдог техникын хэрэгсэлнүүдые гаргалга 10 дахин ургаа.

Химическэ болон нефтехимическэ промышленностьда тоогой ба шанарай талаар горитой хубилалтанууд болоhон байна. 1971 — 1980 онуудта эдэ hалбаринуудай продукци хоёр дахинhаа үлүүгээр нэмээ. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэдэ илангаяа ехэ амжалтанууд туйлагдаба. Химическэ үйлэдбэриин бүхы зүйлнүүд нэгэн доро хүгжөөгдэнэ. «Нитрон» ба «Полимир» гэдэг томо ехэ нэгэдэлнүүд, Томско химическэ завод, Прикумска, Омско болон Шевченковскэ пластмассын заводууд, мүн бусад хэдэн шэнэ предприятинууд мүнөөнэй химическэ индустриин гол гуламтанууд болонхой.

Үнгэрhэн хоёр табан жэлэй турша соо хүдөө ажахын үйлэдбэриин техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлэгдээ. Газар тарялан болон мал ажалда хими нэбтэрүүлгэ, комплексно оньhожоруулга, индустрижүүлгэ үргэдхэгдөө. Газар таряалан hайжаруулгын хүдэлмэри үргэн хэмжээтэйгээр бэелүүлэгдэнэ. Юрын бэшэ эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула экономикын аграрна сектортэ капитальна hомололгонууд ехэдхэгдээ. Арбан жэлэй турша соо эдэ бүгэдэ 300 миллиардhаа дээшэ түхэригтэ хүрэбэ. Энэнь урда тээхи арбан жэлэйхиhээ 2,3 дахин ехэ болоно.

Хүдөө ажахые үрэ түгэс болголго — хүдэлмэрилэгшэдэй тоогой хороогдоодшье байхада — продукциин хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ арга олгобо. Урда тээхитэйнь жэшэхэдэ, үнгэрhэн арбан жэлэй турша соо нэгэ гектарта абажа харахада, тэрэ 1,3 дахин ургаhан байна.

Хүдөө ажахын улам ехэ тогтууритай бололго үрэ түгэсөөр хүгжэлтын нүгөө эшэ үндэhэнниинь мүн. Һүүлэй табан жэлэй гурбандань сагай уларилай хэды таарамжагүй байгааншье hаань, жэлдээ дунда зэргээр 205 миллион тонно таряан хуряагдаа. 1980 ондо хлопок хуряалга 10 миллион шахуу тоннодо хүргэгдэhэн байна. Юһэдэхи ба арбадахи табан жэлнүүдтэ бүхы дээрээ урда тээхи хоёр табан жэлэйхиhээ 272 миллиард түхэригөөр ехэ хүдөө ажахын продукци абтаба.

Нүхэдүүд, партиин, хүдөөгэй ба тэрээндэ хабаатай hалбаринуудай бүхы ажалшадай олон янзын, шууд сэхэ хүдэлмэри — хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэhэн хүдэлмэри эли бодо үрэ дүнгүүдые үгэнэ гэжэ эдэ бүгэдэ харуулна бшуу.

Совет гүрэнэй экономическа хүсэнэй ургалта далаад онуудта арадай байдалые улам hайжаруулха үргэн ехэ программа бэелүүлхэ арга олгоо hэн. Салин хүлhэн, пенсинүүд, тэдхэмжэнүүд гэхэ мэтые дээшэлүүлхэ ниитэ-гүрэнэй хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ 32 миллиард түхэриг hомологдоhон байгаа. Иимэ хэмжээ ябуулга бүхэн совет хүнүүдэй байдалые улам hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн манай гол зам дээрэ бодото, горитой ехэ туйлалта болоно.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудай дундуур салинтай хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салингай доодо хэмжээн, тогтоогдомол хүлhэн, түлөөhэн дээшэлүүлэгдээ. 1980 ондо hарын дундуур салин хүлhэн 168 түхэригhөө дээшэ гаража, 1970 онойхитой сасуулбал, 1,4 шахуу дахинаар дээшэлhэн байна. Колхозникуудай ажалай түлөөhэн бүри ехэ хэмжээтэйгээр ургаа. Хэрэглэмжын ниитын фонднуудhаа абтадаг нэмэлтэ түлбэринүүд, хүнгэлэлтэнүүд хоёр шахуу дахинаар дээшэлээ.

Юһэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдтэ хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, колхозникуудай пенсинүүдэй доодо захын хэмжээнүүд дээшэлүүлэгдээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Эхэ дайнда хабаадагшадай hуудал байдал hайжаруулагдаа. Олзо багатай бүлэнүүдэй үхибүүдтэ тэдхэмжэнүүд үгтэдэг болоо. Дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй, тусхай дунда hургуулинуудай болон техническэ мэргэжэлэй hурагшадай стипендинүүд нэмээгдээ. Түрүүшын табан классай hурагшад учебникүүдые түлөөhэгүйгөөр абадаг болоо.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ ажабайдалай хэмжээндэ сэхэ хабаатай юм. Урда тээхи арбан жэлэйхитэй жэшэбэл, далаад онуудта тэрэ хоёр шахуу дахин дээшэлээ. Тиигээшье hаань, эндэ, хүн зониие эдеэ хоолоор хангалгадал адли, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунданууд бии, тэдээн тухай саашадаа дэлгэрэнгыгээр хэлэхэб.

Жараад онуудай эхиндэ хото городуудай байрын бүхы гэрнүүдэйхиhээ ехэ талмайтай байшан гэрнүүд далаад онуудта баригдаhан байна. Байрын гэрнүүдые барилгын эршэ дэлисэ — энэ хадаа, нүхэдүүд, манай социальна ехэ туйлалта болоно.

Ингэжэ партиин экономическа стратегиин тусхай зорилготой гол хараа шэглэл шууд сэхээр бэелүүлэгдэжэ байна. Энэ талаар партиин хараа шэглэлэй асуудалнуудай хэды орёо хүшэр байгаашье hаань, тэрэ бодото дээрээ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байна.

Бүхыдөө далаад онууд ороной, бүхы союзна ба автономито республикануудай арадай ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ алхам болобо гээд сэгнэжэ шадахабди.

Үнгэрhэн арбан жэлэй амжалтанууд арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр гол түлэб тодорхойлогдоно.

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙХИТЭЙ ЖЭШЭБЭЛ, СССР-эй АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ТОО, БАРИМТАНУУД

(Жэлэй дундуур хэмжээнүүд сасуудхагдамал үнэ сэнгүүдээр, миллиард түхэригөөр)

	Юһэдэхи табан жэл	Арбадахи табан жэл	Юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо арбадахи табан жэлдэ процентээр
Ниитын бүхы продукт	769	989	129
Хэрэглэмжэдэ, нөөсэлгэдэ гаргашалагдаhан национальна доход	329	409	124
Хэрэглэмжэдэ, үйлэдбэридэ хабаагүй барилгада гаргашалагдаhан национальна доходой нөөсэ баялигууд	258	325	126
Промышленностиин продукци	438	581	133
Хүдөө ажахын продукци	113,7	123,7	109
Капитальна hомололгонууд	98,6	126,8	129
Бүхы түхэлэй транспортаар ашаа зөөлгэ (миллиард тонно-километрээр)	4625	5833	126
Рознично эд бараанай эрьесэ	191,4	246,1	129
Хэрэглэмжын ниитын фонднууд	78,6	105,4	134

Экономикын тогтууритай hайнаар хүгжөөгдэхэдэ, ниитын харилсаанай бүхы байгуулалта, манай ажабайдалай социалис түхэл шэнжэ нарижуулан hайжаруулагдаа гэжэ КПСС-эй ЦК эдэ дүнгүүдэй социально-политическэ удха шанарые тоолоно бшуу. Олон арбаад миллион хүнүүдэй шэн габьяата ажалай, партийна организацинуудай, арадай депутадуудай Соведүүдэй, профсоюзуудай ба комсомолой эдэбхитэй хүдэлмэриин, социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисын ашаар нимэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Мүнөөдэр, үнгэрhэн жэлнүүдэй үрэ дүнгүүдые эрьен харахадаа, айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ дүүрэн үндэhэ баримтатайгаар хэлэжэ шадахабди. Манай агуу ехэ Эхэ орон хүсэн түгэс, баян дэлгэр, гоё hайхан болоо!

Совет арадай туйлаhан ёhотойл түүхэтэ амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй Центральна Комитет бэрхэшээл түбэгүүдые, дутуу дунданануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые элеэр харана. Хараалhан бүхы зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадаагүйбди. Бүхы министерствэнүүд, предприятинууд түсэбүүдээ дүүргээ гэхын аргагүй. Арадай ажахыда дутуу дунданууд, тэнсүүреэ алдалганууд үшөөл тохёолдоно.

Эндэ элдэб шалтагаанууд бии. Манай дура хүсэлэнhөө дулдыдадаггүй ушар шалтагаануудhаа үндэhэтэй үйлэ хэрэгүүд эдэнэй дунда бии. Түсэблэлгэдэ, хүтэлбэрилгэдэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Зарим партийна органуудай ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй эрилтэ багатайгаар хандажа, жаяг журам хазагайруулха, эзэн буса ябадал гаргаха ушар дайралдана. Гэбэшье гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, ажал хэрэгэй шанарта бэшэ, харин хэм хэмжээндэ гол анхаралаа хандуулдаг байха үедэ бии болоhон гурим заншалнууд үшөөл гүйсэд усадхагдаагүй байhаар.

Эдэ бүгэдэн тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумүүд дээрэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоhон байна. Гээгдэлдэ ороhон hалбаринуудые, звенонуудые урагшань татахын тула тодорхой шиидхэбэринүүд абтаhан байгаа. Тиин мүнөө олоhон дүй дүршэлдөө түшэглэн, экономикын ургалтада hаад тойбо татадаг түбэг бэрхэшээлнүүдые бүри шууд сэхээр усадхан зайсуулха хэрэгтэй. Энээнэй тула эрилтэ дээшэлүүлхэ, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, ажахыгаа үрэ түгэсөөр эрхилжэ hураха гэhэн ори ганса зам бии. Энээниие бэелүүлхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Зүгөөр бидэ, коммунистнууд, оролдосотой нэтэрүү, шууд сэхэ зорилготой зомди. Бидэ энэ замда гараабди, тэрээнhээ хадуурхагүйбди.

2. 80-яад ОНУУДАЙ БА АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ АРАДАЙ АЖАХЫН ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

Нүхэдүүд! Арбан нэгэдэхи табан жэлэй ба наяад онуудай зорилгонууд «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ ССС Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай Проект доторо дэлгэрэнгыгээр найруулагдаhанхай. Тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ 121 мил[illegible] hан байна. Хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад, интеллигенци Проектые бүрин хүсэдөөр hайшаан дэмжээ.

Олон тоото үнэтэ шухал[illegible] урадхалнууд, нэмэлтэнүүд [illegible]ододхолгонууд оруулагдаа, энэй документын удха шанарые баяжуулха байhаниинь дамжаггүй. Гол шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан бүхы нүхэдүүдтэ, коммунистнууд болон партиин бэшэ хүнүүдтэ, съездын трибуна дээрэhээ баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Партиин социально экономическа түсэбүүдтэ олон миллион ажалшадай эзэн ёhоной hонирхолтойгоор хандалга, гүрэнэй хэрэгүүд тухайда эдэнэй гаргаhан анхарал оролдолго хадаа совет байгуулалтын ёhотойл демократизм болоно. Энэ хадаа манай түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгын шухала нүхэсэл мүн.

80-яад ОНУУДАЙ ОНСО ШЭНЖЭНҮҮД БА АРБАН НЭГЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГОЛ ЗОРИЛГО

Экономическа, эрдэм, техникын түгэс хүсэтэй, бэлэдхэл hайнтай, ажал хэрэгтээ үнэн сэхэ олон миллион мэргэжэлтэдтэй оромнай шэнэ арбан жэлдээ дабшан оробо. Энээгээр манай арга боломжонууд тодорхойлогдодог. Тиихэтэй хамта, эрилтэ хэрэглэмжэнүүд ургана, арадай ажахын жэгдэ hайн хүдэлмэридэ, мүн совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангахын тула шухала хэрэгтэй hомололгонуудай хэмжээнүүд дээшэлнэ. Үйлэдбэриин ба хубиин эдэ эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые юрэ бусын эрхэ байдалда хангаха ушартай болохо байнабди.

80-яад онуудта экономическа хүгжэлтые түбэг бэрхэшээлдэ оруулhан хэдэ хэдэн нүхэсэлнүүдэй бии байха байhые таанад мэдэхэ ёhотойт. Ажалай арга нөөсэнүүдэй ургалтые хороолго эдэнэй нэгэниинь болоно. Зүүн ба хойто нютагуудай нөөсэ баялигуудые ашаглалгада хабаатай гаргашануудые үргэдхэлгэ, мүн оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгада hомологдодог гаргашануудай хэлбэришэгүй ургалта нүгөөдэнь болоно. Үнлэhөөрнь шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй болоhон хуушанай үсөөн бэшэ предприятинууд бии юм гээд энээндэ нэмэхэ хэрэгтэй. Экономикын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдhээ харгы замууд, транспорт, хэлхеэ холбоон гээгдэнэ. Тиимэhээ энэ талаар ехэ хүсэлэл оролдолгонууд гаргагдаха, ехэ мүнгэн hомологдохо зэргэтэй.

Партиин экономическа стратегиин уг залгамжалга Гол шэглэлнүүдэй проект дотор сахигданхай. Оронoймнай хүгжөөгдэхэ ёhотой тодорхой эрхэ байдал тэрээн дотор хараада абтана. Имагтал иимэ хараа бодотойгоор экономическа хүгжэлтын зорилгонууд, эдэниие туйлаха гол харгы замууд тодорхойлогдонхой.

«Арадай ажахые тогтууритайгаар урагшань дабшуулан хүгжөөhэнэй, эрдэм, техникын дэбжэлтэ түргэдхэhэнэй ба экономикые хүгжэлтын эршэтэ замда оруулhанай, ороной үйлэдбэриин хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаhанай, арга нөөсэнүүдэй бүхы зүйлнүүдые али болохоор алмаhанай, хүдэлмэриин шанар hайжаруулhанай үндэhөөр, — гэжэ Проект дотор хэлэгдэнэ, — совет хүнүүдэй байдалые улам саашадань hайжаруулха ябадалые хангаха гээшэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно».

Бии байгаа тоолон тодорхойлолгонуудтай зохилдуулагдажа, хэрэглэмжэ ба нөөсэлгэдэ гаргашалагдаха национальна доход 1990 ондо наада захань 1,4 дахин дээшэлүүлэгдэхэ ёhотой. Капитальна hомололгонууд мүн лэ иимэрхүүгээр ургаха юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ национальна доход — 18—20, промышленностиин продукци — 26—28, хүдөө ажахын продукциие үйлэдбэрилгэ 12—14 процент дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Түсэбтэ табан жэлдэ капитальна hомололгонуудай ниитэ хэмжээн 711—730 миллиард түхэригтэ хүргэгдэхөөр хараалагданхай.

Хүндэ индустриин хүгжэлтэ хадаа арадай ажахын бүхы зорилгонуудые — үйлэдбэриингшье, социальнашье — заабол шиидхэхэ эрхэ нүхэсэл болоно. Тэрэнэй үндэhэ hууриие байгуулдаг hалбаринуудта, нэн түрүүн **түлишын-элшэ хүсэнэй hалбарида** энэ ушар илангаяа сэхэ хабаатай байха юм. Тоонуудые дурдахагүймни — тэдэ таанадта мэдээжэ. Түлишын—элшэ хүсэнэй хубиин байгууламжые hайжаруулха зорилго улам шухала удха шанартай болоно байна гээд тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Түлишэ болгогдохо нефтиин хубитые доошолуулха, тэрэниие газаар ба шулуу нүүрhээр hэлгэхэ, атомна энергетикые, тэрэ тоодо хурдан түргэн нейтронууд дээрэ хүдэлдэг реакторнуудые д[...] хүгжөөхэ хэрэгтэй. Юрэд[...] ажабайдал тон шэнэ түх[...] элшэ хүсэ бэдэрэлгээ [...] гэлжэлүүлхэ, тэрэ тоодо [...] моядерна элшэ хүсэнэй [...] дэhэ hууриие байгуулха [...]тэ табина.

Сибириин газые олзоб[...]лон абалгые түргөөр ехэ[...]хэ гээшэ экономическа ба[...] литическэ гол шухала [...] шанартай зорилго бол[...] гэжэ тоолоноб. Баруун [...]бириин нютагуудтахи [...] малтамалнуудай хэбтэш[...] өөрсэ шухаг юм. Эд[...] эгээл асари ехэ Урен[...] хэбтэшэ айхабтар ехэ [...] баялигуудтай байhаараа [...]гарна. Тэрэ орон дот[...] эрилтэ хэрэглэмжэнүү[...] олон жэл соо ханга[...] гадна, мүн гадаадада, [...] тоодо капиталис оронт[...] худалдаха арга олгохо ба[...] Баруун Сибирьтэ газ ба[...] нефть олзоборилон аб[...] эдэниие ороной Европод[...] хуби руу зөөлгэ арбан н[...]дэхи, мүн арбан хоёр[...] табан жэлнүүдэй элшэ [...]нэй программын шухала [...]танууд болгогдохо зэр[...] Партиин Центральна К[...]тедэй хараа шэглэл н[...] юм, съезд дээрэ тэрэ дэм[...]дэхэ байха гээд найда[...]

Атомна энергетикые [...] жеелгэдэл адли, шухала [...] тоолоhон социалис орон[...] энэ проектые бэелүүлгэд[...] баадалсаха байха гэжэ [...]леэнэбди. Энэнь манай б[...] хани харилсаанда гор[...] удха шанартай байха ёh[...]

Холын хараата түсэб[...]жэ тоолон, Канско-Ачи[...] бассейнэй шулуу нүүрh[...] үндэhэ hуури синтетик[...] шэнгэн түлишэ үйлэдбэр[...] тухай асуудалые мүн лэ [...] зэгыгөөр шиидхэхэ шу[...]

Шэнэ табан жэлдэ [...] ба үнгэтэ металлургиие [...] жөөлгэдэ ехэ мүнгэ [...] hомологдоно. Металлурги[...]ска шэнэ хүсэнүүдые а[...] лалгада оруулха байhа[...] элитэ. Гэбэшье металла[...] гагдалые гаталан дабс[...] тула ондоо зам—үйлэдб[...] тэгдэн гаргагдаhан метал[...] бүри шадамараар, бүри[...] гэдөөр хэрэглэхэ зам ба[...]

Металл болбосоруу[...] гарадаг гээгдэл болон [...] дэлнүүдые имагтал хаха[...] бяарнь хороолго бэлэн [...] гогдоhон хабтайлгамал [...] металл үйлэдбэрилгые [...] процентээр дээшэлүүлhэ[...] адли байна бшуу. Мета[...] гида үлэгдэлнүүдые [...] болгохо, мүн жэбэрэ[...] металлай гээгдэлые хо[...] гээшэ бага бэшэ арга [...] болоно. Бүхы орон [...] станогууд болон түхеэр[...] нүүдэй шэгнүүрые хо[...] металл болон түмэр [...] сэлнүүдэй шанарыень [...] шэлүүлгэ гэхэ гү, али [...] hэлгэдэг зүйлнүүдые [...] үйлэдбэрилгэ ямар ехэ [...] үрэ үгэхэ байгаа га[...] Манай эрдэмтэдэй, конс[...]торнуудай, уралан нар[...]лагшадай эдэбхитэйгээ[...] дэлхэ юумэн эндэ би[...] бүхы юумэндэ мүн лэ [...]лолгонуудай хэгдэхэ, [...]лэл оролдолгонуудай г[...]даха, сагай хэрэгтэй [...] ниинь элитэ юм ааб да[...] бэшье металл үйлэдбэр[...] хэмжээлэшэгүйгөөр ех[...] гэдэ орходоо, эндэ hу[...] бага гаргаша гараха б[...]

Шэнэ табан жэл ба[...] шадта горитой ехэ ша[...] болохо юм. Продукциин[...] ехэ ургалтые хангаха, [...] дунданууды усадхан[...] суулха аргатай тэдэ [...] приятинуудые дары т[...] барижа дүүргээд, ашаг[...] да оруулалгада бүхы [...] элсүүлэн хабаадуулха [...] тэрэнэй онсо шэнжэ б[...] Бидэ нимэ шэглэлээр д[...] набди, тэрэниие хэлб[...] гүйгөөр баримталха [...]

Транспортын хүдэл[...] зорюута тогтожо [...] ёhотойб. Транспорт да[...] хөөлдоhон асуудалну[...] хала удха шанартай [...] хэм хэмжээень хара[...]жа, удаан болзорой [...]лексно программын [...]лэ эдэниие шиидхэжэ [...] гэhэн тобшолол [...] Иимэ программа Го[...]лэлнүүдээр хараалагд[...]

(Үргэлжэлэлынь 3[...] нюурта).

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь февралиин 24-нэй номерто).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Эхининь 2-дохи нюурта)

Бүхы ашаанай хахадһаа үлүү хубинь түмэр харгыгаар зөөгдэдэг гээшэ. Эхилжэ байгаа табан жэлдэ тэрэниие хүгжөөлгэдэ гаргашалагдадаг һомололгонууд 30 гаран процентээр дээшэлхэ байна. Энэнь поезднуудые шэнэдхэн һайжаруулха, харгы замай ажахые гуримшуулха арга олгохо. Станциин харгы замуудые хүгжөөлгэдэ анхаралаа хандуулха шухала —энэ хадаа харгы замаар ябаха арга шадабариие дээшэлүүлгын арьбалалта ехэтэй, хурдан түргэн хэрэгсэл мүн.

Бүхы түхэлэй транспортые—түмэр замай, автомобильна ба агаарай, далайн ба гол мүрэнэй, хоолой соргын—таарaлдуулан табилгые шангадхахаар программа хараалха ёһотой. Элшэ хүсэ болон түүхэй эдэй баазые зүүлжэнь нүүлгэлгэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ харгы замуудые, хоолой соргонуудые, аэропортнуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ эрилтэ табина.

Бусад олон асуудалнуудтал адли, транспортын асуудалые бэшэнһээ таһархайгаар шиидхэжэ болохогүй. Транспортна гаргашануудые хороолго — нийтэ-гүрэнэй ехэ зорилго мүн. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан хүгжөөлгэ, ашаае таарамжатай һайнаар зөөхэ гуримуудые зохёолго, адли эд бараа болон эдлэл хэрэгсэлнүүдые урда урдаһаань зөөхэ ябадалые болюулалга хадаа тэрэниие шиидхэхэ арга зам болоно.

Ябалгын саг эбдэлгые нилээд хороохо, вокзалнууд ба аэропортнуудые бүри тааруу зохид болгохо, хүн зониие хангалгын юрэнхы соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ —пассажирнуудые зөөлгые эрид һайжаруулха хэрэгтэй байһаниинь элитэ.

Эхэ оронойнгоо аша туһада шэнэ табан жэлдэ габшагайгаар, үүсхэл эдэбхитэйгээр ажаллахыень элшэ хүсэнэй, металлургиин, хүндэ промышленностиин бусад һалбаринуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые, барилгашадые, транспортнигуудые КПСС-эй Центральна Комитет уряална!

Нүхэдүүд! Һалбари бүхэнэй урда гол шухала зорилгонууд, онсо шэнжэтэй асуудалнууд табигдана. Гэбэшье арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хабаатай асуудалнууд бии, хүгжэлтын үрэ түгэс замда оролгые гол түлэб түгэсхэхэ гээшэ эдэнэй шухала асуудалынь болоно.

Экономикые үрэ түгэсөөр хүгжөөлгэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэ, хэрбээ энэ тодорхойлолгые бодото ажал хэрэгүүдтэ хабаадуулха болоо һаа, нэн түрүүн үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдэй түрэндэ һомололгонуудай гаргашануудта орходоо түргэер ургахынь тула шадаал һаа бага нөөсэнүүдые үйлэдбэридэ элсүүлэн гаргашалжа, ехэ юумэ бүтээхэ экономикые урагшань хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ [illegible] Энэ зорилгые шиидхэлгэдэ түсэблэлгэ [illegible] ба доторой [illegible] политика [illegible] ёһотой. [illegible] арга онол[illegible] гын талаар [illegible] политика [illegible] лүүлгэдэ [illegible] Асуудал[illegible] манай партиин съезд [illegible] римүһэн [illegible] найдажа [illegible] емни зүбшөөгыт.

«1981—1985 онуудта, 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихоновэй хэхэ элидхэлые съездын делегадууд шагнажа, зүбшэн хэлсэхэ байна. Удаадахи табан жэлдэ, мүн эхилээд байһан бүхы арбан жэлдэ манай экономическа политикада гол шухала шэнжэ шанартай зарим һанамжануудаа өөрынгөө зүгһөө хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

ҮЙЛЭДБЭРИИН ХҮСЭ ШАДАЛЫЕ БҮРИ ГҮЙСЭД ДҮҮРЭНЭЭР, АШАГ ҮРЭТЭЙГӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Арадай ажахыда үнэхөө[illegible] асари ехэ нөөсэнүүд элсүүлэн ашаглагданхай. Олон шухала продукцинуудые үйлэдбэрилхэ талаар дэлхэй дээрэ түрүүшын һуурида Советскэ Союз гараа гэжэ нэ[illegible] бэшэ тэмдэглэгдэһэн байна. Тэдэнэй тоодо нефть болон сталь, цемент болон минеральна үтэгжүүлгэнүүд, [illegible] болон хлопок, түмэр замай электровозууд болон тепловозууд ороно. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ станогуудай парк манайда бии [illegible]. Бидэ инженернүүдэйнгээ тоогоор бусад оронуудые ахижа гаранхай гээшэ. Эдэ бүгэдөөр, нүхэдүүд, бахархаха эрхэтэйбди.

Гэбэшье омогорхолой хажуугаар үндэр харюусалгын [illegible] хододоо бидэндэ байха ёһотой. Энэмнай [illegible] арадай байгуулһан айхабтар ехэ хүсэ шадалые [illegible] ёһоор, гүйсэд ашаглалгын [illegible] байхын түлөө харюусалга болоно.

Дэлхэйн түрүү үрэ дүнгэй [illegible] жэшээлэн харахада, [illegible] национальна доходой [illegible] хубиие абахын тула [illegible] ехэ түүхэй эд, элшэ [illegible] гаргашалнабди. Ушар [illegible] бии байгаа нөөсэ[illegible] эсэсэй продукци [illegible] нилээд горитой[illegible] ехэ болгохо арга боломжо бии байна бшуу.

Металлые бүри зүбөөр, [illegible] хэрэглэлгэ юу шадахаб гэжэ би хэ[illegible] байхаб. Энэмнай [illegible] дээрэ нөөсэнүүдэй [illegible] түхэлнүүдтэ—руда гү, барилгын материал гү,—бүгэдэндэ гүйсэд [illegible] Жэшээнь, [illegible] нефть абажа үзээ. Газар [illegible] тэрэниие абалгые [illegible] айхабтар ехэ [illegible] бии гээшэ. Двигателнүүдые нарижуулан [illegible] дизельнэ болон [illegible] гүлшөөр автотранспортые ябуулдаг болоон нилээд ехэ юумэ үгэхэ [illegible] шадаха байна.

Юрэдөө, ашагта малтамал [illegible] һалбаринуудта бүхы [illegible] шэнэ ёһоор хандаха болохо хэрэгтэй. Эдэмнай [illegible] мүнөөшье капитальна [illegible] мүнгэ зөөриин нилээд ехэ хубиие абадаг байна ха юм. Теэд түүхэй эд болон элшэ хүсэ үгэхэ зүйлнүүдэй хэрэглэмжэ улам бүри ургаха байна бшуу. Тиимэһээ бүхы арадай ажахын амжалтанууд ехэнхидээ ашагта малтамал абадаг промышленностиин ашаг үрые дээшэлүүлһэнһээ олонхи ушарта дулдыдаха байна. Энээниие туйлаха арга зам гэхэдэ, научно-техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ хурдадхалга, ашагта малтамалнуудые комплексно гуримаар, үлөөдэһэгүйгөөр шанаржуулга, хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэ зүйлнүүдые бүри үргэнөөр ашаглалга мүн болоно.

Хожомоо хүсэлдүүлэгдэхэгүй баялигууд тухай эндэ хэлэгдэһэн ушартай эдэ зорилгонуудай тон шухала удха шанар холбоотой байна. Тэдэниие зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэһэнэйнгээ түлөө бидэ гансашье мүнөөнэй бэшэ, харин ерээдүйн үетэнэй урда харюусалгатай гээшэбди. Энээн тухай хэншье мартаха ёһогүй.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые —машина, түхеэрэлгэ болон транспортна хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгэ һайжаруулга хадаа ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Тэдэнэй миин байлгые хороолго, олон халаанда хүдэлэлгын коэффициентые дээшэлүүлгэ, элшэ хүсэ ба материалнуудые алмаха технологическа гуримуудые байгуулга—эгээл эдэ бүгэдэн дээрэ хүсэл оролдолгоёо гулидхан элсүүлхэ хэрэгтэй болоно.

80-яад онуудай эрхэ байдалда ажалай нөөсэнүүдтэ тон анхаралтайгаар, гамтайгаар хандаха гээшэ онсо удха шанартай болонхой. Энэмнай орео хэрэг, тиимэһээ экономическа, техническэ, социальна болон хүмүүжүүлгын олон зорилгонуудые шиидхэхэ эрилтэ табина.

Экономикын хүгжэлтэдэ шэглүүлэгдэһэн, орон соогоо бии байгаа юумэеэ улам бүри дүүрэнээр, тааруу зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн зорилгонууд ажахые эрхилэлгын олон асуудалнуудта шэнээр хандадаг болохо эрилтэ табина бшуу. Тодорхойлон хэлэбэл, түс түс һалбаринуудай «эсэсэй шатануудые»: металлургида дүрбэдэхи шанаржуулга гэдэгые, барилгада шэмэглэн гоёолгын хүдэлмэринүүдые, хүнгэн промышленностьда түгэсхэлэй үйлэдбэринүүдые нарижуулан һайжаруулха ба бэхижүүлхэ гэһэн удхатай энэмнай болоно. Тэдэ ехэнхидээ продукциин шанар, зарим ушарта тоогыньшье тодорхойлдог байха юм.

Манай саашанхи урагшаа дабшалга хадаа бии байгаа бүхы нөөсэнүүдые — ажал, гол фондунууд, түлишэ ба түүхэй эд, газар таряалангай ба фермэнүүдэй продукциие шадамараар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэһэниие улам бүри ехээр дулдыдадаг болохо гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй хэдэ хэдэн Пленумүүд дээрэ онсо тэмдэглэгдэһэн байха.

Нүхэдүүд, мүнөө үедэ бидэ эгээл ехэшье, ореошье зорилгонуудые шиидхэхэ хүсэ шадалтай болонхойбди. Харин экономическа политикын голынь юуб гэхэдэ, жиирэй, тон юрын лэ юумэн гэжэ һанагдамаар хэрэг—нийтын баялигта эзэн ёһоор хандалга, манайда бии байгаа бүхы юумэеэ гүйсэд дүүрэнээр, таарамжатан зохидоор хэрэглэжэ шадаха хэрэг болоно. Тиимэһээ энээндэ ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл, партийно-нийтын хүдэлмэри зорюулагданхай байха ёһотой. Мүн энээндэ техническэ политикашье, капитальна һомололго хэрэглэхэ политикашье, түсэбтэ ба тоосоото тоо, баримтануудай гүримшье зорюулагданхай байха ёһотой.

Ерээдүйн үедэ энэ тобшололые КПСС-эй экономическа стратегиин шухалын шухала гол ёһонуудай нэгэн болгожо баталхыень съездын делегадуудые партиин Центральна Комитет уряална.

Экономико хадаа гаргаша багатай байха ёһотой—энэ үе сагаймнай эрилтэ мүн болоно.

АРАДАЙ АЖАХЫН БҮХЫ ҺАЛБАРИНУУДЫЕ ЭРДЭМ БОЛОН ТЕХНИКЫН ТҮРҮҮ ШАТАНУУДТА ГАРГАХА

Арадай ажахын саашадаа [illegible] 80-яад онуудай эр[illegible] байдал хадаа научно-техническэ хүгжэлтэ дэбжэл[illegible] хурдадхаха хэрэгые [illegible] бүри шухала болгоно. [illegible] наукын ехэ удха [illegible] тухай хэндэшье [illegible] гэжэ оролдоһоной [illegible] Шэнэ общество [illegible] эрдэм наукагүй[illegible] оройдоо болохогүй гэ[illegible] коммунизмоһоо коммуни[illegible] партиин үндэһэ аба[illegible]

СССР-эй Наукануудай [illegible] үүргэ ба харюу[illegible] саашадань дээшэлүүл[illegible] шэнжэлгын бү[illegible] гурим эмхидхэлгые һай[illegible] гэжэ КПСС-эй [illegible] Комитет орол[illegible] гээшэ. Энэ гурим ха[illegible] бүри нилээд нугархай [illegible] хубилдаг, ашаг үрэ [illegible] лаборатори болон [illegible] ёһотой. Эрдэм наукын [illegible] хэрэглэмжэнүүдтэ [illegible] анхаралтайгаар хандаха [illegible] байха, эрдэм наукын [illegible] зургаануудые түхеэ[illegible] болон приборнуудаар [illegible] туршалгын үйлэд[illegible] үргэдхэхэ ёһо[illegible] болоно.

[illegible]теоретическэ асуудалнуу[illegible] шэнжэлэн зохёохынгоо [illegible] арадай ажахын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, үйлэдбэридэ бодото эрид хубилалтануудые хэжэ шадаха нээлтэнүүд дээрэ улам ехээр хүсэ шадалаа гулидхан элсүүлгэдэ «ехэ наукын» хүсэл оролдолгоёо зорюулжа байха гээшэ манай орондо эгээл хэрэгтэй ушар болоно.

Эрдэмтэдэй бүхы анхарал оролдолгоёо зорюулха бодото зорилгонуудые тодо һонороор найруулха гээшэ нэн түрүүн түсэблэлгын болон ажахын түбэй зургаануудай, Наука болон техникын талаар Гүрэнэй комитедэй хэрэг мүн болоно. Энээнтэй хамта эрдэм наука өөрөөшье саг үргэлжэ «һанаа амар байдалда зүришэн хамаархагүй», ямар участогуудта зогсолто ба гээгдэл болохоор байнаб, ямар газарта эрдэм мэдэсын мүнөөнэй хэм хэмжээн урагшаа түргэнөөр, амжалтатайгаар дабшаха арга боломжо үгэнэб гэжэ харуулжа байха ёһотой. Яажа энэ хүдэлмэриие ажахые эрхилэлгын таһаршагүй хуби болгохоб гэжэ бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Мүнөөдэр шиидхэхы, эгээл шухала участок гэхэдэ, эрдэм наукын нээлтэнүүд болон ухаалан зохеолгонуудые нэбтэрүүлгэ болоно. Эрдэм-шэнжэлгын болон проектно-конструкторска хүдэлмэринүүдые экономическа болон эмхидхэлэй талаар үйлэдбэритэй нягта холбоотой болгохо хэрэгтэй. Энэ талаар эрхим жэшээнүүд—Москвада ЗИЛ, Ленинградта ЛОМО болон «Электросила», Киевтэ Е. О. Патоной нэрэмжэтэ институт болон бусад бии гээшэ. Гэбэшье холын хараатай зохёохы шэнжэлгэнүүдые—таһалгаряагүйгөөр булад юулэлгэ гү, али порошково металлурги, саг үргэлжын элшэ хүсэ дамжуулха онсо шухаг лининүүд гү, али искусственна аргаар абтадаг айхабтар бүхэ утаһануудые гаргалга тухай хэлэгдэнэ гү — тэдэниие эбсэшэгүй аалиар ашаглаха ябадалтай үшөөл үсөөн бэшэ ушарха ябадал үзэгдэнэ. Зарим ушарта өөһэдынгөө түрүү һуури бидэнэй алдаха, тиигэбэшье бүри һайн шанартай техникэ болон технологи өөһэдөө гүйсэд гаргажа шадаха байһан аад, тэдэниие гадаадаһаа худалдан абаха хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха ябадалай шалтагаануудые шэнжэлэн үзэхэ хэрэгтэй болоно.

Шэнэ түхэлэй продукцинуудые, шэнэ түрүү технологи нэбтэрүүлгын түлөө албан зургаануудай, предприятинууд болон институдуудай [illegible] оронои эрхим һайн түхэлнүүдтэй адли байха ёһотой. Тэдээнһээ ямаршье талаараа доошо байлгые бидэ зүбшөөжэ шадахагүй, зүбшөөхэ ёһогүйбди. Энээндэ өөһэдыгөө һургаха хэрэгтэй, энээниие туйлаха хэрэгтэй, тиигэжэ бодото ажабайдалаар үнэ сэнгээ буураһан, хуушарһан, гээгдэлдэ орһон бүхы юумые эрид шууд хаян зайсуулха хэрэгтэй.

Үшөө нэгэ асуудал. Манай урда табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ зуураа, зарим һалбаринуудай—хүнгэн, эдеэ хоолон, медицинскэ промышленностиин, хүдөө ажахын болон зарим бусад түхэлэй машина бүтээлгын научна болон конструкторска баазын гээгдэлтэй саашадаа эбсэжэ болохогүй. Наукануудай академи, Наука болон техникын талаар Гүрэнэй комитет, министерствэнүүд элдэб һалбаринуудай научна болон конструкторска баазануудые сэгнэхэ талаар хүдэлмэри ябуулжа, эрдэм наукын хүсэнүүдые зарим тэды хубаарилан табиха талаар дурадхалуудые оруулха байгаа. Эндэ [illegible]

[illegible] нүхэдүүд, [illegible] эрдэм на[illegible] хадаа [illegible] шууд сэхэ [illegible] энэ эрил[illegible] тула [illegible] техни[illegible] ин[illegible] проекти[illegible] бо[illegible] хүтэл[illegible] юумэ [illegible] КПСС-эй [illegible] найдана.

[illegible] хүгжэл[illegible] машин[illegible] үргэнөөр [illegible] бшуу. [illegible] инженер[illegible] нэ ухаан бодолон байгуулһан бүхы түрүү юумые машина бүтээлгэ удааруулангүй ашаглаха, үндэр ашаг үрэтэй, найдамтай машина, прибор болон технологическа лининүүд болгон бэелүүлхэ зорилготой. Хүтэлбэрилгын электронно бишыхан машинануудые, промышленна роботнуудые байгуулга болон нэбтэрүүлгэ ёһотойл эрид шууд хубилалтын арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Тиимэһээ тэдэ эгээл үргэнөөр хэрэглэгдэхэ ёһотой юм.

Мүнөөдэр, табан, арбан жэлээр урагшаа харахадаа, имагтал эдэ жэлнүүдтэ манай ороной XXI зуун жэлдэ орохо арадай ажахын байгууламжын үндэһэ һуури табигдаха ба байгуулагдаха юм гэжэ бидэ мартаха ёһогүйбди. Тэрэ хадаа шэнэ общестывын гол шэнжэ шанар болон нангин зорилгонуудаи бэелэл болохо, дэбжэлтэ хүгжэлтын манлайда байха, эрдэм наука ба үйлэдбэриин нэгэдэл, зохёохы ухаан бодолой ба зохёохы ажалай таһаршагүй холбооё өөрөө бэсэрээ харуулха ёһотой болоно бшуу.

АРАДАЙ ҺУУДАЛ БАЙДАЛ ҺАЙЖАРУУЛГЫН ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД

Нүхэдүүд! Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, бүхыдөө 80-яад онуудта арадай һуудал байдал саашадань һайжаруулха үргэн ехэ программа парти табина. Энэ программа хадаа совет хүнүүдэй ажабайдалай бүхы талануудые — хэрэглэмжэ ба гэр байра, соёл болбосорол ба амаралта, ажалай ба ажабайдалай эрхэ байдалые һайжаруулгада хабаатай.

Национальна доход соо хэрэглэмжын фондын удельнэ хубиие 1985 ондо 77,3 процент хүрэтэр дээшэлүүлхээр хараалагдана. 1980 ондо тэрэ 75,3 процент байгаа гэжэ һануулая. Хэрэглэмжын нийтын фондууд нилээд горитойгоор ургаха юм. Салин хүлһэ ба хүн зондо үгтэдэг бусад түлбэри ба хүнгэлэлтэнүүдые дээшэлүүлхэ талаар түбэй газарһаа бэелүүлэгдэдэг хэмжээ ябуулганууда энэ табан жэлдэ 16 миллиард түхэригһөө дээшэ мүнгэ зөөри гаргашалагдахаар хараалагдана. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхозуудай гэшүүдэй наһанай болон инвалид болоһоной пенсиин эгээл бага хэмжээн дээшэлүүлэгдэхэ, мүн тэрэшэлэн хүн зоной социальна тэдхэмжэ саашадань һайжаруулха талаар бусад хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ юм. Хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ үзүүлэгдэдэг гүрэнэй туһаламжа үргэдхэгдэхэ байна.

Эгээл бага салин хүлһые һарын 80 түхэриг хүрэтэр, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тусхай тогтоогдоһон түлбэри ба салин хүлһые дээшэлүүлхэ гэһэн шухала хэмжээ ябуулгые бэелүүлжэ эхилхэ гээд хараалагдана. 1981—1985 онуудта һарын дунда зэргын салин хүлһэн 13—16 процентээр дээшэлжэ, 190—195 түхэриг болохо байна. Нийтын ажахыһаа колхозникууд абадаг олзо оршо 20—22 процентээр ехэ болохо юм. Салин хүлһэнэй талаар хэдэ хэдэн хүнгэлэлтэнүүд — зарим Зүүн районуудта удаан саг соо хүдэлһэнэй түлөө нэмэри түлбэри, районно коэффициентнүүдые ехэ болгохоор хараалагдана.

Ажалшадай ажабайдалай хэм хэмжээнэй дээшэлүүлгые гансал мүнгэн олзо оршын ургалтаар сэгнэжэ болодоггүйнь мэдээжэ ха юм. КПСС-эй Центральна Комитедэй тоолодогой ёһоор, мүнөө хүн зониие эдеэ хоолоор, тэрэшэлэн үргэн хэрэглэлэй промышленна эд бараагаар хангалгые һайжаруулха зорилго түрүүшын ээлжэндэ табигдана.

Һүүлшын табан жэлнүүдэй үедэ эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэ болоо. Гэхэтэй хамта, республика бүхэнэй, область бүхэнэй байдал һайнаар мэдэжэ байһан тула, партиин Центральна Комитет, КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгада үшөөл бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог байһыень хаража байдаг юм. Энээнһээ уламжалан, дотоодын нөөсэнүүдые, мүн гадаадын худалдаа наймаанайшье арга боломжонуудые хэрэглэхэ талаар хэмжээнүүд абтадаг байгаа, абтажа байнашье гээшэ.

Энэ гол шухала асуудалые шууд сэхэ шиидхэхэ зорилгоор тусхай **эдеэ хоолой программа** зохёон табиха хэрэгтэй болоо гэжэ мэдэрэгдээ. Тэрэ хадаа хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые нилээд горитойгоор ехэ болгохо ёһотой. Тэрэ хүдөө ажахые тэрэнэй продукци хадагалдаг ба буйлуулан шанаржуулдаг һалбаринуудтай нягтаар нэгэдүүлхэ ёһотой. Худалдаа наймаатайшье холбоотой байханьсохом. Ондоогоор хэлэбэл, тэрэнэй үг зорилго—шадаал һаа, эгээл богони болзор соо хүн зониие продуктаар таһалгаряагүйгөөр хангаха зорилгые шиидхэлгэ мүн болоно. Энэ программые бэелүүлхэ хүдэлмэри һаял эхилээ, тиимэһээ энэ талаар табигдаһан асуудалнуудта анхаралаа хандуулха гүйсэд үндэһэ баримта бии гээшэ.

Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэ хадаа эдеэ хоолон программын үндэһэ һуури мүн болоно. Хүдөө ажахын талаар ерээдүйдэ бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд дотор хараалагдаһан байна. Тэдэ мүнөө хүсэндөө байһан зандаа.

Нэгэдэхи зорилго гэхэдэ, тэдэнэй дуталдадаг дээрэһээ хангалгада илангаяа мэдэгдэмээр таһалдал үзүүлдэг хүдөө ажахын продукциин тэдэ зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгые түргэн ехэ болгохо хэрэг болоно. Нэн түрүүн мяхан болон мал ажалай бусад продуктнууд тухай би хэлэнэб.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ мяха үйлэдбэрилые 3 миллион тонноһоо үлүүгээр ехэ болгохо, тиигэжэ 1985 ондо жэлэй 18,2 миллион тоннодо хүргэхөөр хараалагдана. Теэд тэрэмнай эгээл бага хэмжээниинь гээшэ. Мал ажал — хүдөөдэ мүнөөдэр габшагай ажалай фронт болоно гэжэ республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай партийна организацинуудта, районно партийна организацинуудта, хүдөөгэй бүхы ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитет хандана. Нүхэдүүд, хараалагдаһан түсэбүүдые гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин нилээд горитойгоор үлүүлэн дүүргэхын тула эгээл ехэ хүсэл оролдолго, эгээл ехэ эдэбхи үүсхэл ба онол шадабари гаргаха, бүхы нөөсэнүүд болон арга боломжонуудаа хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно бшуу.

Гол бэрхэшээл гэхэдэ, тэжээл дуталдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ороохо тарая абалга жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 238—243 миллион тонно хүрэтэр ехэ болгохо гэжэ Гол шэглэлнүүдэй проектээр хараалагданхай. Эдеэ хоолдо оролдог ороохо хэрэглэмжые гүйсэд хангагдадаг байһые хараадаа абажа, тэжээлэй ороохото ургамалнуудые ехээр ургуулдаг болохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой. Ороохо тарая бүхы дээрэнь суглуулгада тэрэнэй хуби горитой гоор дээшэлүүлэгдэхэ болоно.

Тодорхойлбол, ороохо абахаар кукурузын, мүн тэрэшэлэн Молдавида, Украинын урда областьнуудта, Хойто Кавказда, Дунда Ази болон Кавказай республиканудта соябын тарилга үргэдхэхэ гээшэ зүйтэй байна. Ороной олохон районууд горох, сиимээн, обёос ургуулха һайн эрхэ байдалтай юм. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, байгаалиин — экономическа эрхэ байдалые хараадаа абан, ороохото ургамалнуудай тарилга ехэ болгохоор бүри тааруу зохид гуримда түсэбэй ёһоор оролгые хангахын тула эдэбхитэйгээр оролдохо саг орожо ерээ. Энэ хэрэгтэ шиидхэхы үгээ эрдэм наука ба мэргэжэлтэд хэлэхэ ёһотой.

Ороохо тарянай хажуугаар бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлнүүдые, белогтой нэмэлтэнүүдые үйлэдбэрилгэ ехэ болгохо хэрэгтэй байһаниинь эли бшуу. Энээнтэй хамта малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, промышленна аргаар шубуу үдхэлгэ хүгжөөхэ хэрэгтэй гээшэ.

Нүхэдүүд! Бүхы дээрэнь хүдөө ажахы тухай хэлэхэ болоо һаа, арадай ажахын бусад һалбаринуудтал адли, ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ гэһэн гол шухала тэрэл асуудал манай урда табигдана ха юм. Бидэ саашадаашье хүдөө ажахыда мүнгэ зөөриин болон материальна нилээд ехэ нөөсэнүүдые үгэхэ, энэ һалбариие индустриальна һуури дээрэ удаа дараалан гаргаха хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ болонобди. Гэбэшье мүнөө гол зорилго гэхэдэ, — энэмнай 80-яад онуудай аграрна политикын онсо илгаатай шэнжэ шанар болоно,—капитальна һомололгонуудай ашаг үрэ, хүдөө ажахын продукци абалгын ургалта, агропромышленна комплексын бүхы һалбаринуудтай тэрэнэй харилсаа холбоонуудые гүнзэгырүүлгэ ба нарижуулан һайжаруулга мүн болоно бшуу.

Газар, илангаяа шанаржуулагдаһан газар, машина, үтэгжүүлгэ болон тэжээл хэрэглэлгын ашаг үрые залан сэхээр дээшэлүүлгэ, бүхы ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлгэ тухай эндэ хэлэгдэнэ гээшэ. Энэмнай кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлгэдэ, эрдэм наукын дурадхалнуудта, дэлхэйн болон Эсэгэ оронойнгоо дүй дүршэлые шэнжэлгэ ба хэрэглэлгэдэ улам бүри ехэ анхарал хандуулха эрилтэ табина ха юм. Эндэ мүн лэ хүдөө ажахые техническэ талаарнь хангалгые саашадань һайжаруулга, хүдөө ажахыда үгтэдэг машина болон түхеэрэлгэнүүдэй бүтээсэ, удаан саг соо, найдамтайгаар хүдэлхэ аргые дээшэлүүлгэ, ургамалнуудые химическэ аргаар хамгаалха хэрэгсэлнүүдэй ба үтэгжүүлгэнүүдэй шанар дээшэлүүлгэ, хүдөөгэй барилга һайжаруулга тухай хэлэгдэнэ.

Эсэсэй эсэстэ хүгжэнги харгы замуудгүй, найдамтай транспорт, элеватор, юумэ хадагалха байранууд, складууд, холодильнигууд болон хадагалха амһартын ажахыгүй аад, ашаг үрэ ехэтэй агропромышленна комплекс болон мүнөөнэй хүдөөгэй тосхон байха гэжэ һанаандаашье оруулхагүй байнабди. Эдэнэй али нэгэн шатада гуримгүй байдал ба гээгдэл ушарбал, заатагүй эсэсэй продукциин тоо болон шанарта нүлөөлдэг байна бшуу.

Хүдөө ажахын мүнөөшье үйлэдбэрилэн гаргажа байгаа продукциин хэмжээнүүд хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые хараа байса һайжаруулха арга олгоно гээшэ. Жэшээнь, үнгэрһэн табан жэлэй туршада хүн бүхэндэ хүртэсын талаар овощ болон алим жэмэс жэлдээ дунда зэргээр хэрэглэлгэ хадаа тэрэниие үйлэдбэрилһэн хэмжээнһээ нилээд багаар ургаһан байна. Энээнэй гол шалтагаан гэхэдэ, гээлтэ хоролтонууд болоно. Ушар иимэһээ овощ болон алим жэмэс үйлэдбэрилгэ ехэ болгожо үргэлжэлүүлхэ зуураа, тэрэниие зөөхэ, хадагалха ба болбосоруулха хэрэг һайжаруулха хэрэгтэй болоно ха юм. Энэ хэрэг эрхилхэ гээшэ колхоз болон совхозуудай, Үрэ жэмэсэй-овощой ажахын министерствын гол зорилго мүн. Республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай партийна, совет организацинууд, түбэй зохихо албан зургаанууд шэнэ министерствэдэ али болохо дэмжэлгэ үзүүлхэ ёһотой.

Продуктнуудай ассортимент үргэдхэхэ, эгээл шанар һайнтай зүйлнүүдые гаргалга ехэ болгохо, тэдэнэй шанар һайжаруулха гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго болоно. Харин энэ хэрэгнай шанаржуулан болбосоруулгын промышленностиин хүсэ шадал хүгжөөхэ, тэрэниие мүнөөнэй, бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгээр хангаха эрилтэ табина. Дурдагдаһан һалбаринуудта үгтэдэг һомололгонуудые хараа байса улам ехэ болгохо гэжэ табан жэлэй түсэб дотор хараалха зэргэтэй гэжэ һананаб. Энэ дурадхалай парти болон арадай дунда бүриин хүсэд дэмжэлгээр угтагдаха байһандань этигэнэб.

Колхозууд болон совхозуудай хүдэлмэриин экономическа эрхэ байдалые саашадань нарижуулан һайжаруулга хадаа ашаг үрын таһаршагүй хубинь болодог ха юм. Бүхы түсэбүүдэй, бүхы программануудай амжалта хүдөөгэй ажалшадай даалгагдаһан хэрэгтээ хандалгаһаа, шэн габьяата хүдэлмэриһөө, тиимэ һэн тула моральна болон материальна урмашуулгын гуримһаа дулдыдадаг гээшэ.

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет энэ асуудалаар һаяхан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Тэрээн дотор партийна болон совет зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө колхозууд болон совхозуудай ажахын ажал ябуулгада үндэһэ баримтагүйгөөр хамааралсаха ушарнууд буруушаагдаба. Республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта, районууд, колхозууд болон совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха нэгэн нийтэ түсэб табан жэлдэ, жэл жэлээрнь хубаарилан тогтоохо хэрэгтэй гэжэ тодо һонороор энэ тогтоол соо хэлэгдэнхэй. Энээнтэй хамта үнгэрһэн табан жэлдэ, жэлэй дунда зэргын хэмжээтэй сасуулхада, гүрэндэ продукци худалдалгаяа ехэ болгоһон ажахынуудые урмашуулха гурим тогтоогдоо. Энээнэй эсэстэ материальна урмашуулгану удаа эсэсэй үрэ дүнгүүдтэй, илангаяа шанарай талаар дүнгүүдые һайжаруулгатай холбоон бүри нягта болохо зэргэтэй.

Дээрэ дурдагдаһан хэмжээнүүдые удаа дараалан бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ тон шухала.

Колхозууд болон совхозууд социалис хүдөө ажахын үндэһэ һуури байгаашье, байнашье гээшэ. Гэбэшье хубиин хамһабариин ажахынуудай арга боломжонуудые огтолон тоонгүй байжа болохо гэһэн удхатай бэшэ. Эдэ ажахынууд мяха, һү болон бусад зарим продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ нилээд горитой туһа нэмэри хүргэжэ шадаха байна гэжэ дүй дүршэл гэршэлнэ. Ажалшадай мэдэлдэ байһан саад, огород, шубууд болон мал—энэ манай нийтэ баялигай хубинь болоно ха юм.

Хубиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ талаар бэелүүлэгдэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай тогтоол баталан абаха хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет тоолоһон байна. Хамһабариин ажахы эрхилхэ, нэн түрүүн мал ба шубуудые бариха гэһэн эрхэтэдэй оролдолго хэшээлые дээшэлүүлхэ аргатай материальна болон моральна эрхэ байдал байгуулха гээд тэрээн дотор хараалагданхай. Колхозникуудта, совхозой хүдэлмэришэдтэ залуу мал үгэхэ, тэжээлээр туһалха хэрэгтэй. Энэмнай хубиингаа мэдэлдэ мал барижа байгшадташье, колхоз болон совхозуудай мал харууһалан тэжээхээр бэлэн байһан хүнүүдтэшье хабаатай юм. Иимэ дүй дүршэл хэдэ хэдэн республика болон областьнуудта бии, тиимэһээ тэрээниие үргэнөөр тараажа боломоор байна.

Промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынууд мүн лэ али болохо дэмжэлгэ абаха ёһотой.

Хүдөөгэй ажалшад, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продукт үйлэдбэрилхэ ба шанаржуулан болбосоруулха талаар өөһэдынгөө хүсэл оролдолго арьбадхаха, шэнэ үндэр дүнгүүдые туйлаха байха гэжэ гүнзэгыгөөр этигэжэ байһанаа съездын үмэнэһөө элирхэйлхыемни зүбшөөгыт.

Һуудал байдал һайжаруулха талаар партиин гаргадаг хүсэл оролдолго дотор **арадай хэрэглэмжын эд бараануудые үйлэдбэрилгые үргэдхэлгэ ба шанарыень һайжаруулга, хангалгын һалбаринуудые хүгжөөлгэ** тон шухала удха шанартай болоно.

Бидэ эндэ амжалтануудые, тиихэдээ бага бэшэ амжалтануудые туйлаабди. Гэбэшье партийна съезд дээрэ нэгэ ондоо асуудалда анхаралаа элсүүлхэ гээшэ шухала болоно. Жэлһээ жэлдэ арадай хэрэглэлэй олон тоото эд бараа, илангаяа бүд, трикотаж хубсаһа, арһан гутал, мебель болон телевизорнуудые гаргаха түсэбүүдэй дүүргэгдэдэггүй байһан ушар эли ха юм. Шанарынь һайжаруулха, шэмэглэн гоёохо, ассортиментынь үргэдхэхэ талааршье зохихо хубилалтанууд болоогүй. Эдэ бүхы хэрэгүүдые удааруулангүй гуримшуулха хэрэгтэй болоод байна.

Хүнгэн промышленностиие мүнөөнэй түхеэрэлгээр хангаха, түүхэй эд болон материалнуудаар тэрэниие хангаха хэрэг һайжаруулха, түсэблэлгэ ба тус һалбариин хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалха хэрэгтэй. Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха хэрэгтэй. Эд бараанай ассортимент болон шанар тодорхойлолгодо худалдаа наймаанай үүргэ дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой болоно. Мүн лэ коммунально-ажаһуудалай предприятинуудай техническэ хангалга дээшэлүүлхэ, орон доторoo тэдэниие бүри тааруу зохидоор хубаарилха, мэргэжэл түгэс кадрнуудые тэдээндэ бэлдэхэ ушартай гээшэ.

Гол шэглэлнүүдээр хараалагдаһан, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ болон хангалгын һалбаринуудые хүгжөөхэ программа дотор хүндэ промышленностиин һалбаринуудта ехэ үүргэ даалгагдана. Тэдэмнай арадай хэрэглэмжын, эдеэ хоолой бэшэ, эд бараануудай хахадһаа ехэнхиие бүтээн гаргадаг байна бшуу.

Тээмэндэ химическэ промышленностиие хүтэлбэрилгын байгууламжа хубилгагдаа бэлэй. Энэ минии хэлэжэ байһан асуудалда сэхэ хабаатай юм. Хэрэглэлэй эд бараануудые ехээр гаргадаг болоходо, илангаяа шанарыень һайжаруулгада хэрэгтэй синтетическэ бүд болон утаһануудые, пластмасса, шэрэ будагууд болон бусад материалнуудые үйлэдбэрилхэ талаар горитой хубилалтануудые хэхэ байха гэжэ Химическэ промышленностиин шэнэ министерствэһээ бидэ хүлеэнэбди.

Эсэсэй эсэстэ, нютагуудтахи эдэбхи үүсхэл гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай. Юрэдөө, хүн зоной хэрэглэлэй үдэр бүриин эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгада, тэдэнэй захилнуудые дүүргэлгэдэ нютагай арга боломжонууд, нютагай нөөсэнүүд, арадай ажахын бусад ямаршье һалбарида орходоо, тиимэ ехэ үүргэ дүүргэжэ шададаг байна ха юм. Промышленна эд бараа үйлэдбэрилгэ ба худалдалгые һайжаруулхын тула, хангалгын һалбаринуудые хүгжөөхын тула арадай депутадуудай бүхы шатын Соведүүд тодорхой хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Таанадай мэдэһээр, нүхэдүүд, ерэхэ табан жэлэй Гол шэглэлнүүдэй проект дотор «Б» бүлэгэй хүгжэлтын эршые зарим тэды хурдадхахаар хараалагданхай. Тэрэ «А» бүлэгэй ургалтын эршэһээ зарим тэдыгээр дээшэ байха болоно. Энэмнай һайн гээшэ. Үнэхөөрөө, мүнөөнэй үе сагай, арадай эрилтэдэ харюусамаар хэрэглэлэй эд бараануудые гаргалга болон хүн зониие хангалга зохёон байгуулха гээшэ шухала зорилго болоно бшуу.

Энэ темээ дүүргэхэ зуураа, имагтал экономическа шухала талаһаань газаа тээшэ гаража, энэ асуудал зарим тэды үргэнөөр табиха хүсэлэнтэйб. Манай хэлсэһэн юумэн — эдеэ хоолой продуктнууд, арадай хэрэглэмжын эд бараанууд, хангалгын һалбаринууд — эдэмнай хэдэн олон миллион хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалай асуудалнууд болоно гээшэ. Магазин, столово, хубсаһа угааха ба химическэ аргаар сэбэрлэхэ газарнуудта — эндэ хүнүүд үдэр бүри ябадаг гээшэ. Тэдэ юу худалдан абажа шадахаб? Ямараар тэдэниие угтанаб? Яажа тэдээнтэй хөөрэлдэнэб? Ажаһуудалайнгаа элдэб янзын тухашаралгануудта хэды шэнээн сагаа тэдэ баранаб? Эдэ асуудалнуудай ямараар шиидхэгдэдэг дээрэһээ ехэнхидээ хүнүүд манай хүдэлмэри тухай сэгнэлтэ үгэдэг байна ха юм. Тиихэдээ шангаар, эрилтэ ехэтэйгээр сэгнэдэг гээшэ. Энээниие, нүхэдүүд, һанажа ябаха хэрэгтэй.

Тодорхой хүн бүхэн, тэрэнэй эрилтэ ба хэрэглэмжэнүүд тухай тодорхой анхарал хадаа партиин экономическа политикын эхин ба эсэсэй шата мүн болодог. Хүн зондо хэрэгтэй эд бараа гаргалга ба хангалгын һалбаринуудые хүгжөөлгэ —энэ түрүүшын ээлжээнэй партийна хэрэг гэһэн юрын лэ, тиигэбэшье тон шухала һанал бодолые үшөө дахин онсолон тэмдэглэхын тула энээн тухай би һануулнаб. Иимээр лэ энээндэ хандаха хэрэгтэй бшуу.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта).

ЭКОНОМИКЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУЛАН hАЙЖАРУУЛХА

Нүхэдүүд! Манай урда табигдаhан гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, бидэндэ бии байгаа арга боломжонуудые хэрэглэхэ хадаа арадай ажахые хүтэлбэрилгын хэм хэмжээнhээ, түсэблэлгэ ба захиргаадал хэм хэмжээнhээ ехэхэнээр дулдыдадаг гээшэ. Энээниие ажахын хүтэлбэрилэгшэ бүхэн, партиина хүдэлмэрилэгшэ бүхэн hайн мэдэжэ байха.

Мүнөөнэй үе сагта журамай удха шанар, хүн бүхэнэй харюусалгын удха шанар оло дахин урган дээшэлнэ, илангаяа ажахын, совет болон партиина хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга. Ниитэ гүрэнэй аша туhанууд түс түс министерство болон предприятинуудай аша туhанууд hаа ходоодоо дээгүүр байха ёhотой. Тэдэниие гүйсэд дүүрэнээр тэдэнэй хэрэглэхэын тула эрхэнүүд, тиихэдэ ехэ эрхэнүүд, хүтэлбэрилэгшэдтэ үгтэдэг гэжэ мэдээжэ. Тээд хүтэлбэрилэгшэн бүхэн эрхэгөө үндэр харюусалга — тэрэнэй хүтэлбэрилхэдэнь найдагдаhан хүнүүдэй урда, партии болон арадай урда өөрынгөө харюусалга тухай саг үргэлжэ hанажа ябаха зэргэтэй.

Нэн түрүүн юун тухай хэлэхээ hананабши гэхэдэ, гүрэнэй түсэбүүдэй дүүргэлтын түлөө харюусалга тухай хэлэнэб. Гансашье Верховно Соведэй тэрэниие баталагдадаг дээрэhээ бэшэ, түсэб — хуули гэжэ нэрэ хододоо тоолодог байха юм. Арадай ажахын тааруу тэнсүүритэй хүдэлмэриие, тэрэниие имагтал сахилгын хангалтагүй байhан тула түсэбнай хуули болодог гээшэ. Нюуса нөөсэгүйгөөр хэлсэдэг байя: энэ мэдээжэ, үнэн бодото зүйл мартагдадаг боложо байна. Түсэбүүдые бага болгохо тээшэнь хубилгаха ябадал үргэн хэмжээтэй боложо байнхай. Иимэ байдал ажахые эмхи гуримгүй болгоно, кадрнуудые забхайруулна, тэдэниие харюусалгагүй ябадалда hургана ха юм.

Ёhын тэдысэ хараа бодол би оройдоошье баримталхаа hананагүйб. Түсэбүүдые хубилгаха хэрэгтэй болодог ушарнууд тохёолдодог байжашье болохо. Теэд энэмнай онсо эрхэ байдалhaa дулдыдаhан ушарнууд имагтал байха ёhотой. Харин иимэ онсо зүйлнүүдтэй улам бүри олоор ушархада, хүн бүхэндэ мэдээжэ, hанаагаа зоболго гарадаг байна. Өөрынгөө ажабайдал хүнгэдхэхэ гэжэ оролдодог — бодото дээрээ түсэбүүдээ дүүргээгүй аад, шагнал абаха, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаха гэжэ оролдодог заримашуултай нилээд олон ушарта бидэ эбсэнэ бэшэ аалди.

Түсэб гүйсэдхэхэ талаарышье, мүн түсэбүүдэй өөрынь шанарташье табигдадаг эрилтэнүүдые улам шангадхаха саг хэрэжэ ерээ ха. Түсэб хадаа бэелүүлхээр, тааруу тэнсүүритэй заатагүй байха ёhотой. Харин тиимэ хадаа заатагүйгөөр тэрэ дүүргэгдэхэ ёhотой бишүү.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, элдэб албан гэзгануудай ябуулгануудай эфшөөлөө олоогүй ушарнуудые усадхаха хэрэг болоно. Нэгэ түхэлэй ба бэе бэетээ холбоотой hалбаринуудай бүлэгүүдэй хүтэлбэрилхэ байгуулгануудай тухай КПСС-эй XXV съездэ дээрэ хэлэгдэhэн байха юм. Энэ зорилгоор СССР-эй Госпланда hалбаринууд хоорондын нэгэдхэлэл зургаанууд байгуулагдаhан гээшэ. Зүүн Сибириин нефть-газай комплексые хүгжөөхэ асуудалнуудай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй комисси, тэрэшээн СССР-эй Госпланай дэргэдэ албан зургаануудай хоорондын территориальна комисси Тюменьдэ байхаар эмхидхэгдэбэ. Энэ зүб нэгэлэтэй алхамууд болоно. Тэдэ территориально-үйлэдбэриин комплексүүдые хүтэлбэрилгэдэ, ниитэй болон hалбариин хүтэлбэрилгые тухайнь хараадаа абажа, таарулга туhалха байна. Энэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэ хэрэгтэй.

Нэгэдэлнүүд ба предприятинууд шатын хүтэлбэри тухай онсо тогтохо хүсэлэнтэйб. Танай мэдээр, элдэб вариантнууд, элдэб схемэнүүд туршагдажа байна. Ехэшье, олон янзашье дүй дүршэл суглуулагдаа. Харин имагтал энэ дүй дүршэл дүршэл бэдэрэлгэнүүдээ саашань үргэлжэлүүлхэ тухай заана. Манай бодомжоор, тэдэнэй юрэнхы шэглэл гэхэдэ, нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай бэеэ даанги байдалые, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй эрхэнүүд ба харюусалгые үргэдхэхэ хэрэг болоно.

Энээнтэй хамта ёhотойл экономическа эрхэ байдал, эмхидхэлэй ба хүтэлбэрилгын харилсаануудай байгуулагдаха ёhотой байhаниинь мэдээжэ. Ажахы эрхилэлгые саашадань нарижуулан hайжаруулха тухай, түсэблэлгын гуримые hайжаруулха тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1979 ондо баталан абаhан тогтоол имагтал энээниие хараалhан юм. Тиимэhээ тэрэниие бодото дээрэнь удаа дараалан бэелүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэ зуураа, бии болоhон шухала асуудалнуудые шиидхэн, улам саашаа дабшаха ушартай бишүү. Хүтэлбэрилгын эмхидхэлэй байгууламжые нарижуулан hайжаруулга хадаа гээгдэнги ёhо заншалнуудые тэсэдэггүй гэжэ юрэнхы дээрэнь тэмдэглэхэ ушартай. Ажахые хүтэлбэрилгын бодото, хүгжэжэ байгаа онол аргануудые тогтуургатай, заншалта болоhон түхэл маягуудта таараадуулха болохогүй. Харин түргэн хубилжа байгаа ажахын зорилгонуудтай түхэл маягуудые зохилдуулан таарулдуулха ёhотой. Имагтал ингэжэ энэ асуудал табигдаха зэргэтэй юм.

Ажабайдалай табидаг зорилгонууд хадаа теори, экономическа эрдэм наукые хүгжөөхэ, тэрэниие ажахын бодото байдалай хэрэглэмжэнүүдтэ дүтэ болгохо эрилтэ табижа байна. Манай бүхы общественна эрдэмүүд энээн соо ехэ хүсэ шадалаа хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Зорилгой эдэбхи үүсхэл ба hэбэлгэн бэрхэ шадабарие гүйсэдхэлгэ болон гуримжуулгын эрдэм ухаанай ... байдаг тэрэ ажалай шэнжэ оршоhон байна. Экономическа эрдэм наукын түлөөлэгшэд ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ажаллаха, хэрэгтэ оролсохо ёhотой. Манай ажахы хүтэлбэрилгын онол аргануудые нарижуулан hайжаруулха тухай хэлсэгдэжэ байна.

Эрдэмтэй хамта ёhотойл экономическа эрдэм ... (see above)

III.
СОВЕТ ОБЩЕСТВЫН СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКЭ БОЛОН ОЮУН БОДОЛОЙ ХҮГЖЭЛТЭ БА ПАРТИИН ЗОРИЛГОНУУД

Нүхэдүүд! Батажан хүгжэhэн социализмын эрхэ байдалда общественна социально-политическэ болон оюун бодолой дэбжэлтэтэй экономикын дэбжэлтын харилсаа холбоонь улам бүри нягта боложо байна. Энээниие эшэ баримталжа, КПСС-эй Центральна Комитет хадаа совет общественна социально-ангиин болон национальна бүридэлые хүгжөөлгын, социалис ёhоной шэнжэ шанартай ажабайдалые улам нарижуулан hайжаруулгын, манай гүрэн түрын байгуулалтын болон демократиин асуудалнуудта анхаралаа ходоодоо табижа байгаа.

1. СОЦИАЛЬНО-АНГИИН БҮРИДЭЛЭЙ БОЛОН НАЦИОНАЛЬНА ХАРИЛСААНУУДАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Совет общественна бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй хоорондоо ойро дүтэ болохо ябадал 70-аад онуудта үргэлжэлжэ байгаа. Энэ хадаа зайлашагүй, зүгөөр зүндөө боложо байhан бэшэ ябадал юм. Партиин болон гүрэнэй социальна политика энээндэ шухала үүргэ дүүргэнэ. Хүн зоной хоорондоо анги бүлэг болон хубаагдадаггүй байдаг общественна байгуулха гээшэ манай зорилго болоно. Тиигээд бидэнэр энэ агууехэ зорилго тээшээ удаа удаагааршье hаа, найдамтайгаар дүтэлжэ ябанабди гэжэ тодоор хэлэхэдэ болоно.

Иигэжэ тобшолол хэхэ ямар үндэhэ баримта бии байнаб?

Общественна ажабайдалда **хүдэлмэришэн ангиин** үүргэ дээшэлжэ байна. Тэрэнэй тоо олошорно. Мүнөө орон соомнай 80 миллион шахуу хүдэлмэришэд — ажал хэдэг зоной гурбанай хоер хубинь болоно. Тиимэ хадаа хүдэлмэришэн анги манайда эгээл олон тоото анги болоод байхаhаа гадна, мүн ажалша арадай олонхинь болоо. Улам бүри олон хүдэлмэришэд партиина, профсоюзна, комсомольско комитедүүдтэ, гүрэнэй засагай дээдэ болон нютагуудтахи зургаанудта оролсоно. Нүхэдүүд, энэ тон зүб байна, энээниие бидэнэр амаршалан hайшаанабди!

Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргын бэхижэлгэ хадаа тэрэнэй суртал бодолой болон политическэ болбосоролой, эрдэм hургаалай болон мэргэжэл шадабариин ургалтатай хэлсээгүй холбоотой гээшэ. Арбан жэлэй саада тээ хүдэлмэришэдэй хахадhaa нэгэ бага олониинь лэ дунда (гүйсэд ба гүйсэд бэшэ) ба дээдэ hургуулитай байгаа hаа, мүнөө — дүрбэнэй гурбан хубинь болоо. Хүдэлмэришэн ангида нэмэжэ ородог залуушуулай мэргэжэл шадабариин бэлэдхэлэй hайжаржа байhаниинь бидэниие баясуулна. 60-аад онуудта хүбүүд, басагадай гурбанай нэгэ хубинь лэ профессионально-техническэ hуралсалай hургуулинуудта мэргэжэл олоhон байгаа hаа, харин ганса арбадахи табан жэлэй туршада — 12,5 миллион хүн гэхэ гү, али үйлэдбэридэ ерэhэн хүдэлмэришэдэй гурбанай хоер хубинь тэндэ мэргэжэлтэй болоо. Мүнөө сагай хүдэлмэришэнэй ажалай шэнжэ шанаршье хубилжа байна. Энэ ажал улам бүри эрдэм ухаанай шэнжэтэй боложо байна.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин индустриин аргаар эрхилэгдэдэг болохотой хамта **колхозно таряашадай** ажабайдалда гүнзэгы ехэ хубилалтанууд боложо байна. Тэдэнэй ажал хүдэлмэришэдэй ажалтай удаа удаагаар адлирхуу дүтэ боложо байна. Хүдөөдэ механизаторнууд, тон шэнэ техникэтэй холбоотой бэшэшье хүдэлмэрилэгшэд улам бүри олон боложо байна. Тиимэ тула дунда (гүйсэд ба гүйсэд бэшэ) ба дээдэ hургуулитай колхозникуудай тоо арбан жэлэй туршада 39-hөө 60 гаран процент хүрэтэрөө олон болоhониинь гайхалтай бэшэ юм.

Хоёр янза түхэлэй социалис зээриин хоорондоо ойро дүтэ бололго, колхозуудайшье, мүн гүрэнэй предприятинуудайшье хабаадалсадаг ажахынууд хоорондын эмхидхэлэй түхэлтэ хүдөө тосхоной социальна бүтэцдэ ехэ нүлөө үзүүлжэ байна. Колхознигуудай ажалай эмхидхэлэй болон түлбэриин ёhо гуримууд хүдэлмэришэдэй болон тогтоогдожо, хангалгын талаар тараабан ушар бага бэшэ удха шанартай. Нүхэдүүд, эдэ бүгэдэ юун болоно гэжэ байнаб гэхэдэ, хүдэлмэришэн болон таряашадай социальна байдалай илгаа усадхажа, Ленинэй шэнжэлэлэй тодорхойлhон ябадал боложо байна. Шэнэдхэн байгуулагдаха, шэнэлэгдэхэ, болгогдохо ёhотой үсөөн бэшэ ... манайда ... ааб даа. ... ажалай тогтоониохой коллективүүдые байгуулагдаха ... хүтэлбэрилгын түсэб ... дүүргэхэ ... ехэ ябадал ... Хүдөөгэй соел культурын байдал ... районуудые ... хото, тосхоной илгаае ... ехэ ... саг ... хэрэгтэй.

Зүгөөр мүнөөшье олохон колхозууд болон совхозуудаар ябахада зохид hайн байдаг. Үргэн, hаруул городтохи тааруу түхеэрэлгэтэй ... хүдөөгэй ... хэрэгсэл ... hайн ... районуудта ... шэнжэ түхэл ... байдал ... хадаа, социальна ... үрэ ...

Тоосоото үе соо манай **интеллигенциин** тоо бултанhaa түргөөр ургажа байгаа. Мүнөө орон соомнай дүрбэн хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй нэгэниинь гол түлэб ухаан бодолой ажалтай холбоотой байна. Ганса эрдэм наукада, hургуули hуралсалда, соёл культурада бэшэ, мүн материальна үйлэдбэридэ, общественна бүхы ажабайдалда интеллигенци улам бүри ехэ үүргэ дүүргэжэ байна.

Тиихэтэй хамта олон миллион хүдэлмэришэдэй ба колхозникуудай ажал хүдэлмэридэ бар хүсэнэй ба ухаан бодолой ажал улам нягта холбоотой боложо байна. Тэдэнэй дунда олон уралан нарижуулагшад ба ухаалан зохеогшод, статьянуудые болон номуудые бэшэhэн хүнүүд, гүрэнэй болон ниитын ажал ябуулагшад бии байна. Тэдэнэр хадаа хүсэд гэгшын дээдэ соел культуратай, эрдэм ухаанай ажалтай хүнүүд болоно.

hүүлшын хэдэн арбан жэлнүүдэй туршада манай общественна хүгжэлтын үрэ дүнгүүдые гарган сэгнэжэ байхадаа, общественнамнай ангигүй бүридэл байгуулалта хүгжэлтэ түгэс социализмын түүхэтэ саг үе соо гол түлэбтөө тогтожо болохо гэжэ тухайлмаар байна гэжэ hананаб.

Энэ хүгжэлтын хүтэлбэрилхы хүсэниинь хадаа, Марксын хэлэhэн үгөөр хэлэбэл, тэрэнэй «социальна ухаан бодолынь, социальна зүрхэ голынь» хадаа мүнөө сагай хүдэлмэришэн анги байhан ба байhааршье зандаа гээшэ. Тэрэнэй хубисхалта үзэл суртал болон ёhо заршам, хамтын удха шанартай сэдьхэл бодол, тэрэнэй хүсэл зорилгонууд ба hанаа эрмэлзэл мүнөө совет общественна бүхы хуби бүлэгүүдэй шэнжэ шанарынь боложо байна.

Ангинууд хоорондын илгаануудые зайсуулха хэрэг социальна политикын үмэнэ шэнэ зорилгонуудые табина гээшэ. Түс түс ангинуудта хамаата илгаануудhaa гадуур илгаануудые дабаха ябадалда, манай общественна бүлэг бүхэнэй онсо илгаануудые ба хүсэл эрмэлзэлые тон нягта hайнаар хараадаа абажа, шиидхэхэ ёhотой асуудалнуудта энэ политика улам бүри ехэ анхаралаа хандуулжа байна.

Энээнтэй хамта **газар нютагуудай хоорондохи гэжэ нэрлэмэ социальна илгаануудые зайсуулан тэгшэдхэхэ** шухала болоод байhаниие тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Манай үргэн ехэ ороной элдэб районуудта хүн зоной ажабайдалай соел культурын болон hуудал байдалай эрхэ нүхэсэлнүүд адли бэшэ байна. Сохом иимэ илгаанууд ажалай хүсэнүүдые хангаха хэрэгые хэдэ хэдэн нютагуудта заримдаа бэрхэшээлтэй болгодог гээшэ. Баруун Сибириин, БАМ-ай шадархи, оронoймнай Азиин хубиин бэшэшье газар нютагуудые ашаглан эдлэхэ түсэб хараае бэелүүлхэтэй хамта тэдэ нютагуудта хүн зон ехээр ерэдэг болоо. Тиибэшье hаа, хүнүүд хойто зүгhөө урагшаа, зүүн тээhээ баруулжаа нүүжэ ошохые мүнөөшье болотор дээрэ гэжэ тоолодог, харин тиихэдэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүб hайнаар хубаарилан табиха хэрэг нүгөө тээшэнь ябуулха эрилтэ табижа байна.

Сибирьтэ, Алас-Дурна зүгтэ, Хойто районуудта салин хүлhэндэ хэгдэдэг нэмэлтые ехэ болгоол hаа, хүнүүд тэндэhээ гаража ошохоёо болихо гэжэ заримдаа тоолодог. Нэмэлтэ нээрээшье хэрэгтэй гээшэ. Зүгөөр ганса тэрээгээр асуудал шиидхэгдэхэгүй. Жэшээнь, Сибирьhээ хүнүүд сагай уларилай таараагүй дээрэhээ гү, али мүнгэ салингай бага дээрэhээ ехэнхидээ гаража ошодог бэшэ, харин тэндэ гэр байратай болохонь, үхибүүгээ хүүгэдэй саадта оруулхань хүндэ байhан тулада, соёл культурын гуламтануудай үсөөн байhан дээрэhээ гаража ошодог. Тиимэл туладань бидэнэр мүнөөнэй табан жэлдэ эдэ районуудта гэр байрануудые, социальна болон соёлой бүхы комплексые үшөө түргэн хурданаар бариха, ниитын хэрэглэлэй эд бараагаар хүн зоной хангалгые hайжаруулха гэжэ түсэблэнэбди. Эдэ нютагуудтахи байдалые хубилгаха, тиихэдээ тон ойрын сагта хубилгаха хэрэгтэй гэжэ булта зүбшөөхэ байха!

Дунда Азида, Кавказай хэдэн районуудта, илангаяа хүдөө тосхонуудта харин хүдэлмэриин хүсэн элбэг үлүү бии байна. Тиимэhээ эдэ нютагуудай хүн зониие ороной шэнэ газарнуудые ашаглаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэй. Тиихэдээ арадай ажахыда хэрэгтэй үйлэдбэринүүдые тэндэ хүгжөөхэ, нютагай үндэhэ яhатанай дундаhаa, тон түрүүн хүдөөгэй залуушуулай дундаhaa мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдые үргэнөөр бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

Партиин XXV съездын заабаринуудые баримталан, Центральна Комитет хадаа ашаг үрэ ехэтэй **демографическа политика** зохеожо, бэелүүлхэ хэрэгтэ, хүн зониие олошоруулха хэрэгтэ хамаатай hүүлэй үедэ хүшэр хүндэ болоhон асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулжа байгаа. Тэдэниие шиидхэхэ гол зам хадаа гэр бүлэнүүдтэ, hая гэрлэгшэдтэ, тон түрүүн эхэнэрнүүдтэ улам бүри ехэ hаналаа табиха хэрэг болоно. Эхэнэрнүүдэй үхибүүдээ хаража байгаад, үйлэдбэриин болон ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байхань заримдаа хүнгэн бэшэ байдаг гэжэ хүн бүхэн ойлгожо байна.

Хүдэлмэрилдэг эхэнэрнүүдэй ажалай, гэр бүлэдөө амаралтын, hуудал байдалай ба соел культурын талаар хангалгын эрхэ нүхэсэлнүүдые hайжаруулха хэдэ хэдэн хэмжээнүүд арбадахи табан жэлдэ абтаhан байна. Гэбэшье, энэ гэмэ элитэ хубилалта мүнөө дээрээ болоогүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Бүри үргэн ехэ, ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүд хэрэгтэй. Гол шэглэлнүүд дотор тэдэ хараалагдаа гэжэ мэдээтэй. Үхибүүнэйнгээ хойноhоо жэлтэй болотор нь харууhалхын тула зарим хубинень түлэжэ амаралта үгэдэг болохо, нарай үхибүүдтэй эхэнэрнүүдтэ хүдэлмэриин хүсэд бэшэ үдэр тогтоохо, hургуулиин наhа хүрөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудай, hунаагдаhан үдэртэй бүлэгүүдтэй hургуулинуудай, hуудал байдалые хангалгын бүхы албан газарнуудай тооe олошоруулжа, хүдэлмэриинь hайжаруулха тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Үхибүүдтэ, илангаяа хоердохи ба гурбадахи үхибүүнэй түрэхэтэй хамта үгтэхэ тэдхэмжые ехэ болгохо гэжэ хараалагдана. hанаhан хүсэhэн юумэеэ бултыень бидэнэй абаhаар бэелүүлхэ аргагүй байhамнай ойлгосотой. Тиибэшье эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ арга замые оролдосотойгоор бэдэрхэбди. Тиихэдээ ондо ондоо республиканууд болон газар нютагуудай байдалай илгаануудые анхаралтайгаар хараадаа абаха хэрэгтэй.

Арад зоной үшөө нэгэ бүлэг тухай — пенсионернүүд тухай хэлсэе. 70-аад онуудай туршада тэдэнэй тоо 40-hөө 49 миллион хүнүүд болотороо олон болоо. Ажалай болон дайнай ветерануудай элүүр энхэ ба ажана тэнигэн байхын түлөө парти, гүрэн ходоодоо hаналаа табижа байна. Мүнөө 43 миллиардhaa дээшэ түхэриг мүнгэ жэл бүхэндэ пенси болон тэдхэмжын түлбэридэ гаргашалагдана. hүүлэй үедэ бидэнэр пенсиин хэмжээе дээшэлүүлээбди. Зүгөөр амаралтада түрүүн гараhан хүнүүдтэ иимэ нэмэлтэ түлэгдэнэгүй. Иимэ байдалые мүнөөнэй табан жэлhээ эхилээд удаа удаагаар заhаха гэжэ хараалагдана.

Тэрээнhээ гадна үшөө ондоо хэрэг бүтээхэ — манай ветерануудые ажал хүдэлмэридэ, түсхайлбал, тэдхэлгэ хангалгын hалбарида үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй. Тиихэдээ тэдэнэй арга боломжые, арадай ажахын хэрэглэмжэнүүдые хараадаа абаха ёhотой юм ааб даа. Мүнөөнэй оршон байдалда энэ тон шухала зорилго гээшэ.

Нүхэдүүд! **Манай олонациональна Эхэ ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаан хэлбэрилшэгүйгөөр бэхижэжэ байна.** Республика бүхэнэй материальна ба оюун ухаанай хүсэ шадалые нэмээн ургуулжа, тиихэтэй хамта бүхы ороноо тэгшэ зүбөөр хүгжөөхын тулада тэрэниие эгээл хүсэдөөр ашаглаха хараа шугам барижа ябанабди. Энэ замаар ябажа, бидэнэр үнэхөөрөө түүхэтэ туйлалтануудые туйлаhан байнабди.

Совет засагай түрүүшын жэлhээ эхилээд бэелүүлэгдэhэн манай экономическа ба социальна политика урданай Россиин национальна заха хизаарнуудые тэрэнэй түб газарнуудай хүгжэлтын хэмжээндэ хүрэтэр али болохо түргэнөөр дээшэнь ургэхэ зорилготой байгаа. Тиигээд энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Энэ хэрэгтэ ороной бүхы нацинуудай нягта холбоо харилсаан, тон түрүүн ород арадай ашагтай hайн туhаламжа тон шухала үүргэ дүүргэhэн байна. Нүхэдүүд, мүнөө гээгдэнги национальна заха хизаарнууд гэжэ байхаяа болинхой!

Жэшээнь, Казахстаниие абаад харая. Тэндэ экономикын болон соел культурын бодото hалбаран бадаралгын саг үе мандажа байна. Тэндэ ганса арбадахи табан жэлэй туршада 250 гаран мүнөөнэй промышленна предприятинууд, томо цехүүд болон үйлэдбэринүүд ашаглалгада оруулагдаа. Миллиард пүүд таряа талха Казахстанда абтадаг боложо байна, тэрэнь Россиин Федерациин ба Украинын ургуулдаг таряа талхатай хамта оронойmнай эдеэ хоолой фондын үндэhэ hуурень болоно.

Дунда Азиин республиканудта болоhон социально-экономическа асари ехэ хубилалтануудые булта мэдэжэ байна. Орой нэгэл тоо, баримта харуулхамни. Тэндэ Октябриин урда тээ газар элдүүрилэгшэ хүн имагтал хүндэ хүшэр гарай ажал хэдэг байгаа hаа, мүнөө 100 гектар хахалагдадаг газарта хүртэдэг элшэ хүсэн союз догорхи дунда зэргын хэмжээнhээ хоер дахин ехэ болонхой.

Россиин Федерациин үргэн ехэ районуудта 70-аад онуудта болоhон шэнэдхэн хубилалтанууд гайхамшаг ехэ байна. Украинын болон Белоруссиин ажалшад ороной экономикодо горитойхон хубитаяа оруулжа байна. Закавказиин республиканудай арадай ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Прибалтикын болон Молдавиин ажалшад хүдэлмэриингөө ашаг үрые ба шанарые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ элитэ амжалтануудые туйлаа.

Нүхэдүүд, тоосоото үе соо абтаhан тогтоолнуудые ба тэндэ хараалагдаhан хэмжээнүүдые миин тоолоодшье үзэбэл, манай ороной бүхы республиканудые хүгжөөлгын, ССР Союзые бэхижүүлгын шухала шухала зорилгонуудые бэелүүлхэдээ КПСС-эй ЦК-гай болон правительствын шиидхэжэ байhан асуудалнуудай хэды үргэн олон, элдэб янзын байhаниинь эли тодоор харагдана. Тэдэнэй тоодо РСФСР-тэ ородог автономно округууд тухай шэнэ хуули; Дунда Азида уhалуурдиин системэнүүдые үргэдхэлгэ, Холын хойто районуудта оро үсхэбэрилгые, Киргизиндэ хони үсхэбэрилгые хүгжөөлгэ, Севан нуурай баялигуудые хамгаалга болон бусад олон шухала шухала хэрэгүүд оролсоно. Абхазиин, Тувын ба Буряад оронуудай, Хойто зүгэй арадуудай ажаhуудаг районуудай экономико болон соел культурые хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд удаа дараалан бэелүүлэгдэжэ байна.

РСФСР-эй Харабэшэ хүрьhэтэ газар нютагууд тухай тусгаар хөөрэхэ hанаан байна. Хэдэн олон шалтагаанhaa боложо, энэ район зарим бусадтай сасуулбал, орёо хүндэ эрхэ байдалда ороhон байна. КПСС-эй ЦК ба Совет правительство Харабэшэ хүрьhэтэ газар нютагуудые хүгжөөхэ тушаа үргэн олон хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, бэелүүлжэ байна. Энэ зорилгын орео хүндэ, хойшолуулагдашагүй шухала байhан тулада тэрэниие бүхы республиканудай хамтын хүсэл оролдолгоор, тиигээд шадаал hаа богони болзор соо шиидхэхэ хэрэгтэй. Тиимэ дүй дүршэл, тиихэдэ баян дүй дүршэл, манда бии байна. Турксиб, Урало-Кузбасс бариhанаа, шэнэ газарнуудые элдүүрилэн ашаглаhанаа, Ташкентые hэргээн бодхооhоноо hанаадшье үзэе. Тиимэл эбтэй hайнаар, эрмэлзэлтэй шангаар Харабэшэ хүрьhэтэ газар нютагуудта хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй байна.

Совет нацинуудай нэгэдэл мүнөө хэзээ хэзээнэйхиhээ бата бэхи байна. Тиихэдэ национальна харилсаануудта хамаатай бүхы асуудалнууд бүрин шиидхэгдэнхэй гэhэн удхатай бэшэ ааб даа. Манай иимэ томо олонациональна гүрэнэй хүгжэлтын дабшалта партиин нарин ехэ анхаралаа хандуулха хэрэгтэ үсөөн бэшэ асуудалнуудые табижа байдаг.

Совет республиканудай хүн зон оло олон үндэhэ яhатанhaa бүридэнэ. Бүхы нацинууд партиина болон гүрэнэй зургаануудта өөhэдынгөө зохихо тоото түлөөлэгшэдтэй байха эрхэтэй байhаниинь дамжагтүй. Тиихэдээ хүн бүхэнэй шадабарие, үзэл сурталай болон зан абариин шэнжэ шанарые наринаар хараадаа абаха шухала.

hүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн республиканудта нютагай бэшэ үндэhэ яhатанай эрхэтэнэй тоо нилээд олон болоо. Тэдэнэр хэлэ, бэшэгэй, соел культурын болон hуудал байдалай талаар өөhэдын тусгаар эрилтэ хэдэг байна. Республиканудай Компартинуудай ЦК-нууд, крайкомууд болон обкомууд эдэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, тэдэниие саг соонь шиидхэхэ арга замуудые дурадхаха ёhотой.

Манай орон дотор үндэhэ яhатанай оюун мэдэрэл, хүн бүхэнэй үндэhэ яhанай бэлиг, шанар хүндэлэгдэжэ байдаг. Шовинизм гү, али национализм мэтэ социализмын уг удхада харша ябадалнуудта эсэргүү, үндэhэ яhанай илгаа баримталhан элдэб бүхы буруу ябадалнуудта, жэшээнь, антисемитизм гү, али сионизм гаргаhан ябадалнуудта эсэргүү тэмсэлые КПСС хэжэ байhан, мүн ходоодоошье эрид шангаар хэжэ байха. Үндэhэ яhанай илгаануудые hанаанhaa зохёоhон аргаар дабаха гэhэн ябадалнуудые бидэнэр буруушаанабди. Тиихэтэй хамта, тэдэ илгаануудые зориуута hүжэрөөхэ ябадал мүн лэ таарахагүй гэжэ тоолонобди. Партиин нангин уялга хадаа ажалшадые совет патриотизмын ба социалис интернационализмын үзэл сурталаар нэгэн бүхэли агууехэ совет Эхэ орондо хамаатай байhан омогорхолто үзэлөөр хүмүүжүүлхэ ябадал болоно.

Манай республика бүхэнэй экономическа ба социальна эршэмтэй ехэ хүгжэлтэнь тэдэнэй хоорондоо али бүхы талaараа ойро дүтэ болохо ябадалые түргэдхэнэ гэжэ ажабайдал дээрэhээ этигэжэ байнабди. Үндэhэ яhанай соел культуранууд hалбаран бадаржа, харилсан баяжажа байна, социальна болон интернациональна шэнэ нэгэдэл мүн болоhон нэгэн бүхэли совет арадай соел культура бүрилдэн тогтожо байна. Энэ манай хүгжэлтэ социализмын үедэл болохо ёhоороо: адли тэгшэ эрхын, аха дүүгэй хани харилсаанай, hайн дуранай үндэhэ hуури дээрэ боложо байна. Партиин национальна политикын ленинскэ эдэ ёhо гуримуудые партимнай нарин нангинаар сахижа ябадаг. Бидэнэр энээнhээ хэзээдэшье сухарихагүйбди!

2. СОЦИАЛИС ЁhОНОЙ ШЭНЖЭ ТҮХЭЛТЭЙ АЖАБАЙДАЛАЙ, ШЭНЭ ЁhОНОЙ ХҮНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН МАТЕРИАЛЬНА БОЛОН УХААН БОДОЛОЙ ҮНДЭhЭ-hУУРИИЕ БЭХИЖҮҮЛГЭ

Нүхэдүүд! Хүгжэнги түгэс социализмын үедэ шэнэ байгуулалтада хамаатай хамтын ёhоной дотоодын үндэhэ hуури дээрэ ниитын бүхы харилсаануудые шэнэдхэн байгуулга дүүргэгдэжэ байна. Энэ шэнэдхэн байгуулга материальнашье, ухаан бодолойшье hалбаринуудта, манай бүхы түхэл маягай ажабайдалда бэелүүлэгдэжэ байна.

Совет общество — **ажалша** зоной общество мүн. Хүнэй ажалые улам бүри бүтээсэтэй болгохоhоо гадна, тэрэниие улам бүри удха шанар hайнтай, hонирхолтой, зохеохы шанартай болгохын тула парти болон гүрэн ехэ хүсэл оролдолгоёо гаргадаг байhан ба гаргажашье байна. Гараар хэгдэдэг, мэргэжэл багатай, хүшэр хүндэ хара ажалые үгы болгохо ябадал энэ талаар тон шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Манайда мүнөө дээрээ үшөө олон миллион хүнүүд иимэ ажалтай байhаар. Энэ хадаа гансашье экономическа бэшэ, харин шухала социальна асуудал болоно. Тэрэниие шиидхэхэ гээшэ ажалые хүн бүхэнэй ами наhанай түрүүшын хэрэглэмжэ болгон хубилгаха замда дайралдаhан горитойхон haалтануудые зайсуулха гэhэн удхатай.

Социализмын үедэ ажалда шэнэ ёhоор хандаха ябадал түрэжэ байдаг. Тэдэнэй гайхамшаг ехэ гэршэ баримтануудай нэгэниинь социалис мүрысөөн байhан ба байhаар зандаа. Иимэ хүсэн түгэлдэр амисхалаар амилдаггүй нэгэшье завод, колхоз, барилга гэжэ байхагүй. Мүнөө зуу гаран миллион хүнүүдэй хабаадажа байhан энэ патриотическа хүдэлөөнэй далайса үргэн ехэ гээшэ. Ниитынгээ уялгые гүйсэд ойлгохо, ажалдаа баатаршалга болон шэн габьяа харуулха эрхим жэшээнүүд энэ хүдэлөөндэ дэлгэрэн батажажа байна. Мүрысөөндэ илагшадай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, бүхы орон доторoo элитэ хүнүүдэй олониинь мүнөө эндэ, энэ зал соо hуужа байна.

Социалис мүрысөөн — олониктын зохеон байгуулга мүн. Тэрэ хадаа уг удхаараа хүнүүдэй дээдэ зэргын оюун мэдэрэлhээ, эдэбхи үүсхэлhээ эшэ үндэhэтэй юм. Имагтал иимэ эдэбхи үүсхэл үйлэдбэриин нөөсэ баялигые элирхэйлэн оложо, ашаглаха ябадалда, хүдэлмэриин ашаг үрые ба шанарые hайжаруулхада туhа нэмэри болоно. Зүгөөр бодото байдал дээрэ, сэхынь хэлэхэдэ, социалис уялганууд заримдаа дороhоо зохёогдодог бэшэ, харин дээрэhээ, дээдэ зэргын зургаануудhaa «буулгагдадаг» байна. Иимэ ябадал ажалай мүрысөөнэй уг удхадань haад тодхор хэнэ. Энээнэй гол шухала юумэнь юу байха ёhотойб гэхэдэ, «дороhоо дээшээ гараhан»: ажалшан, бригада, предприяти, hалбари гэhэн шугамаар гараhан угтамжын түсэбүүд болон тэрээндэ адли үүсхэлнүүд болохо зэргэтэй. Тииhэн хойноол иимэ үүсхэлнүүдые гүрэнэй түсэбтэй «холбон ниилүүлхэ» хэрэгтэй гээшэ. Иимэ ёhо гурим социалис мүрысөөнэй уг удхадашье, манай экономикын түсэбтэ шэнжэ шанарташье таараха байна.

Ажалай болон ажаhуудалай эрхэ байдалые hайжаруулхын түлөө ходоодоо hанал оролдолго гаргажа байhан газартал хүнүүд hайнаар, дуратайгаар ажалладаг гэжэ бүгэдэндэ ойлгосотой. Завод, фермэ хадаа хүнэй өөрынгөө наhанай адагынь гурбанай нэгэ хубиие үнгэргэдэг гэрынь лэ мүн байна. Тиимэhээ тэндэ бүхы юумэн — хүдэлмэриин газарhaa эхилээд бытовко болон столово хүрэтэрөө зохид hайн, мүнөө сагай шэнжэтэй байха ёhотой.

Иимэ асуудалнуудые ямар нэгэн шухала бэшэ, жэжэ бэ... жа хэрэг шэнгеэр тоолодог ажахын хүтэлбэрилэгшэд манайда үшөө бии байна ... ниинь халагтай. Энэ хадаа огто буруу, хорото ябадал мүн. ЦК-гай Политбюро ... хүтэлбэрилэгшэдтэ, тэр... тоодо министрнүүдтэ нэгэн ... бэшэ шанга эрилтэ ... байна. Предприятинуудай, городуудай, хүдөө тосхонуудай социальна хүгжэлтэдэ зорюулагдаhан мүнгэ зөөриие тон зүб шэглэлээрнь, ... сэдөөр, тогтооhон болзор соонь хэрэглэхын хойноhоо хатуу шанга хиналта ... байха ябадалые хангаха ... рэгтэй. Шэнэ промышленна объектнүүдые ашаглалгада оруулагдаhан тухай ... сэлнүүд нютаг нютагуудhaa ерэхэдээ, тэндэ хүдэлхэ ... той хүнүүдтэ юу хэгдээб, ... ды шэнээр гэр байранууд, үхибүүдэй саадууд, ... текэнүүд болон профилакторинууд баригдааб гэжэ ... лэгдэдэггүй байна. Об... дээрэ гэр байрын, соелой ... лон ажаhуудалай барилгын ... түсэбөөр хараалагдаhан ... жээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байгаа hаа, тиимэ мэдээжэ ... нүүдые үнэн зүб гэжэ тоолодог болое гэжэ хэлсэе. Иимэ гуримаар асуудал табигдаха ... болохые съезд hайшаан дэмжэхэ гэжэ бодоноб.

Нүхэдүүд! **Хубаарилгын хэрэг** партиин онсо анхаралда байhан ба байhан зандаа гээшэ. Энэ хэрэгтэ ямар барилготой, ямар гүн гүнзэгы удхатай хубилалтанууд боложо байhаниинь иимэ ... шээ баримтанууд харуулна. hарадаа хүн бүхэндөө 100-hаа дээшэ түхэриг абадаг хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, колхозникуудай бүлэнүүдэй тоо 70-аад онуудта гурба дахин шахуу олон болоо. Харин тиихэдэ, hарадаа хүн бүхэндэ hарадаа 50-haa доошо түхэриг хүртэдэг олзо ... той гэр бүлэнүүдэй тоо ... дыл зэргын шахуу үсөөн болоо. Энэ юуб гэхэдэ, ... бүлэг ажалшадай ажабайдалай хэмжээнь дээшээ ... хаhаа гадна, хоорондоо ... дүтэ боложо байна. ... дабшалта улам эршэ хүсэтэй болохо, хүн бүхэнэй ашаг ... тэйгээр ажалладаг ... тудам улам бүри хурдан ... гэн болохо юм.

Социализмын үедэ хубаарилгын гол үндэhэ баримта имагтал ажал — тэрэнэй хэмжээн ба шанар байжа болохо гээшэ. Бодото дээрээ заримдаа иимэ байдаггүйнь ... лагламаар. Элдэб янзын ... шэдхэлгэ, ажалай бодото ... дүнгүүдэй түлөө бэшэ, ... миил хүдэлмэридөө ... нэй түлөө салин ... тогтооhон баримтанууд ... ха ёhогүй хүнүүдтэ шан ... ябадалнууд — эдэ ... ушарнууд хүнүүдэй бэриин бүтээсэдэшье, сэдьхэлдэшье тон ехэ ... хүргэнэ.

Материальна болон ... ральна урмашуулгын ... ёhо гурим, хүн бүхэнэй ... лай хубитые үнэн ... тодо hайнаар сэгнэхэ ... лые хододоо, хаа ... хангаха ёhотой. Үнэн ... хэлhээ hайнаар хүдэлмэрилдэг хүнүүдые али болохоор ... гаар урмашуулха ... тон муугаар ажалладаг ... хүү хойшог, дутагдалтай ... юумэ бүтээдэг хүнүүд ... наар ажаhууха ямар ... мэхэ олгохогүй ёhотой ... на. hайн ажаhууха ... тэй хүн ехээр, hайнаар ... дэлмэрилхэ ёhотой. Энэ ... танда ойлгосотой бэшэ ... бодоноб.

(Үргэлжэлэлынь 5-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(...ниинь 4-дэхи нюурта).

...Манайда хүдэлмэригүйдэл-...үгы байна. Ажал хэхэ эр-...манай Конституци соо ба-...бэшэгдээд, бодото дээ-...хангагдана. Зүгөөр ажал-...дай оруулhан оло олон ду-...тагдалнуудаар Конституци ...ондоошье юумэ бэшээтэй: ...нийтэдэ аша туhатай ...ажалhаа зайсаха ябадал со-...циализмын үндэhэ ёhонууд-...огто таарахагүй гэжэ. ...ямар удхатайб гэхэдэ, ...нийтын ажалhаа хулжаха, ...абаха, хопжоо наймаа ...ябадалнуудай, ажал ...гүйгөөр олзо олохо яба-...далнуудай, социалис зөөридэ ...хүрэхэ, элдэб ябадал-...нуудай гаража болохо элдэб ...арга боломжонуудые ...шидхэлэй, финансова юри-...дическэ бүхы аргаар огто-...болюулха хэрэгтэй.

...Худалдаа наймаанай болон ...нийтын эдеэ хоолой пред-...приятинуудай хүдэлмэрине ...жаруулха, тэдэнэй кадр-...нууд болон материальна үн-...дэhэ hуурине бэхижүүлхэ ...худалдаа наймаанай ...заабарида, эдеэ хоолой ...нүүдые ба эд бараа хубаа-...тада шанга гурим журам ...тухай тогтоол КПСС-...ЦК, СССР-эй Министр-...нүүдэй Совет hаяхан абаhан ...на. Хомор эд бараа ...лжэжэ, мэхэ гохо гарга-...ябадалнуудые эрид шууд ...улхын тула, энэ hалба-...ушардаг элдэб бүхы ...муухай ябадалнууд-...тэмсэдэг гүрэнэй тус тус ...гануудай тэмсэлые эдэб-...тэй болгохын тула, хү-...дэлмэришэдэй хиналтые шан-...дахын тула тодорхой хэм-...нүүд энээнтэй хамта ха-...алгардаhан байна. Эдэ хэм-...нүүдые ажалшад гүйсэ-...дэмжэхэ гэжэ найда-...

...Совет ёhоной шэнжэ ша-...ртай ажабайдалай эгээл ...хамшаг hайхан, шэнжэ-...дэй нэгэниинь хадаа хэрэг-...жын нийтын фондуудhаа ...дэй абадаг аша баяли-... [illegible]

...атай байха хэрэгтэй. Тэ-...ые нийтын эмхи зургаа-...ай хабаадалгатайгаар, тэ-...талаhаа нарин нягта ...доро хаа хаанагүй ...ёhотой. Хамжкан хам-...барилга хэхэ ябада-...үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ...эй янза ёhые нарижуу-...hайжаруулха хэрэгтэй. ...лээ хамта, гэр бай-...ашаглаха болон hайнаар ...байха хэрэгтэ ха-...алгагүйгөөр хандадаг хү-...бүри шанга эрилтэ та-...хэрэгтэй. Гэр байрын ...ёhоной үндэhэ hуури-...ай проектые олониитэ ...ехээр зүбшэн хэлсэжэ ..., тэрэ үндэhэ hуури-...эндэ гурим журам тог-...хэрэгтэ туhа хүргэхэ ...гэжэ бодоноб.

...ртиин XXV съездын ...арадай гэгээрэлэн ...лтэдэ хамаатай заабари-...тоосоото үе соо юрэн-...амжалтатайгаар бэе-...лдэжэ байгаа.

...нийтын уялгата ...hуралсалда орохо хэ-...бэелүүлэгдээд, шухала ...дабагдаба. hургуули-...уралсалай, ажалай бо-...оюун сэдьхэлэй хүмүү-...ын шанарые hайжа-...ха, багшанар болон ...шадай ажалай үрэ дүн-...ые сэгнэхэ хэрэгтэ ёhын ...хандаха ябада-...усадхаха, hуралсал ...дал хоёрой холбоое ...дээрэнь бэхижүүлхэ, ...дэ аша туhатай ажал-...hургуулиинхидые бэлдэ-...дал hайжаруулха гээ-...үнөөдэр гол шухала бо-...байна. Эндэ багша ...шидхэхы үүргэ дүүргэ-...эрэгтэй. Тэрэнэй ажал-...уудал байдалда, мэр-...лэнь дээшэлүүлхэ хэ-...анхаралаа hайн гэгшээр ...улха хэрэгтэй. Тиихэ-...хамта, тэрэнэй хүдэлмэ-...табигдадаг эрилтэнүүд ...ехэ боложо байна.

...ргуулиин программанууд ...мууудай шанарые hай-...улахань мүн лэ шухала ...байна. Тэдэ дан орёо ...болгогдонхой гэжэ зү-...тэмдэглэгдэдэг гээшэ. ...hуралсалые бэрхэ-...эй болгодог, үхибүү-...эрэггүй ехээр эсээдэг ..., Гэгээрэлэй министер-ство, Педагогическа эрдэмэй академи иимэ байдалые удаадуулангүй дары заhаха зэргэтэй.

Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай совет системын туйлаhан амжалтанууд мэдээжэ. Ганса hүүлэй табан жэлэй туршада тэрэ манай арадай ажахыда 10 миллион hайн мэргэжэлтэдые үгэhэн байна.

Тиихэтэй хамта, энэ системэдэхи олон юумые hайжаруулжа болохо ба hайжаруулха хэрэгтэй байна. Тон түрүүн ном зааха хэрэгэй шанарые hайжаруулха, үйлэдбэритэй холбоо барисааень бэхижүүлхэ ябадалые хараадаа абажа байнаб. Дээдэ hургуулинуудай эрдэмтэдэй хүсые улам бүри гүйсэдөөр ашаглаха хэрэгтэй, тэндэ манай эрдэмэй бүхы докторнууд болон кандидадуудай хахадынь шахуу хүдэлжэ байна. Арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта ондо ондоо мэргэжэлэй кадрнуудай хэрэглэмжэ хубилжа байна. Тиимэhээ дээдэ hургуулинуудта кадрнуудые бэлэдхэлгые түсэблэдэг ёhо гурим эдэ хубилалтануудые наринаар хараадаа абажа байха ёhотой.

Совет хүнүүдэй элүүр энхэ байхын хойноhоо оролдолгые эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ XXV съезд нэрлээ hэн. Арадай элүүр энхые хамгаалха хэрэг саашадань hайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай дэлгэрэнгы тогтоол КПСС-эй ЦК, правительство 1977 ондо абаа бэлэй. Тэрэниие бэелүүлгэ үрэ дүнгөө үгэжэ байна. Мүнөө манай поликлиникэнүүд нэгэ халаанай туршада, табан жэлэй урда тээхидэ орходоо, хахад миллионhоо олон эрхэтэдые үзэжэ гаргаха байна. Медицинскэ тусхай туhаламжын, кардиологиин албан горитойхоноор хүгжөө. Үбшэ hэргылхэ хүдэлмэри улам ашагтай болоо.

Зүгөөр олон дутагдалнууд үлэhэн зандаа. Бүхы үбшэнтэнэй 80 процентынь эмшэ- [illegible]

Хүнүүдэй элүүр энхэ тухай оролдолго **физическэ культура болон спортые** хүгжөөлгэhөө тапаршагүй юм. Москвадахи Олимпиада болбол совет спортсменүүдэй гайхамшагта туйлалтануудые эли тодоор харуулаа. Гэбэшье манние спортын гансашье үндэр туйлалта бэшэ, харин нэн түрүүн физкультура болон спортдо олон хүнэй хабаадалга хододоо hонирхуулдаг юм. Энэ талаар туйлагдаhан амжалтанууд эли тодо. Теэд олон хүнүүдтэ спорт мүнөө дээрээ харан hонирхолгын лэ зүйл байhан зандаа. Иимэ байдалые заhаха хэрэгтэй. Физическэ культура хадаа үргэн олон хүн зоной, илангаяа үхибүүдэй, үдэр бүриин байдалда шэглэн орохо зэргэтэй.

Нүхэдүүд, совет обществын сэдьхэл бодолой байдалай бүри олон янзын, баян дэлгэр боложо байhан ушар хадаа манай соёлой, манай **литература болон искусствын** ажал ябуулагшадай арсашагүй габьяа болоно.

Уран hайханай мэргэжэлэй талаар hанал бодолоо хэлэхэ гээшэ литературна шүүмжэлэгшэдэй, искусство шэнжэлэгшэдэй хэрэг юм бэзэ, зүгөөр, бүхы уншагшад, харагшад, шагнагшад, иигэжэ ойлгон абанхай; совет искусствада шэнэ долгин эбхэрэн нэмэжэ байна. hүүлэй жэлнүүдэй туршада — тиихэдэ бүхы республиканууудта — бэлиг талаантай үсөөн бэшэ зохёолнууд бии болоо. Энэ ушар литература болон театрташье, кино болон хүгжэмдэшье, уран зураг болон скульптурадашье хабаатай.

Манай мастернуудай зохёолнууд соо революционно үндэр дээдын шэглэл урданайхидаал мэтэ зэдэлнэ. Маркс, Энгельс болон Ленинэй, бусад дүлэтэ революционернүүдэй образууд, Эхэ оронойнай баатар түүхэ болбол искусствын эгээн олон янзын шэглэлнүүдээр шэнэ hонирхолтой зохёолнуудые байгуулгада тэдэниие зоригжуулна. Сэрэгэй темэдэ үнэн сэхэ байдаг авторнуудай зохёолнууд Эхэ орондоо инаг дуратай байхаар, туршалганuудай үедэ хатуужал ехэтэй байхаар hургана.

Манай үе сагай хүнүүдэй эли тодо образуудые байгуулгада зохёохы ажалтай хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтанууд арсашагүй. Тэдэнэр хүнүүдэй сэдьхэл хүлгүүлнэ, арсалдаа үүсхэнэ, манай мүнөөнэй байдал ба ерээдүй тухай бодомжолхые баадхана. Эрхим hайн зохёолнууд соо харуулагдаhан эрхэтэдэй үндэр дээдын үүсхэлые, дутагдалнуудтай эсэшэгүй байха шэглэл, манай обществын урда табигдаhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ искусствын эдэбхитэйгээр хабаадалгые парти амаршална. «Намда жэлэй даабари үгэхэдөө, арсалдаанhаа Госпланай хүлээрхые би хүсэнэб», — гэжэ Маяковскиин бэшэhэниие hанагты. Тиимэhээ hүүлэй жэлнүүдэй туршада литературада, кино болон театрта горитой ехэ асуудалнуудай табигдаhаниинь бидэниие баярлуулна. Энээн тушаа Госпланай үнэхөөршье «хүлээрөөшье» hаань, hаад болохогүй hэн. Мүн гансашье тэрэнэй бэшэ.

Эдэ зохёолнуудай геройнууд ондо ондоо хүнүүд — барилгашадай бригадир ба колхозой түрүүлэгшэ, түмэр замай хүдэлмэришэн ба офицер, летчик ба томо эрдэмтэн. Тиигээшье hаань, иимэ герой бүхэниие уншагшад болон харагшад ухаан бодолдомнай, сэдьхэлдэмнай тааруу, совет шэнжэ шанарай эрхимынь гэжэ харана.

Гурим заншалай асуудалнуудта манай обществын бүри ехээр анхаралаа хандуулжа байhан ушар совет искусствада харуулагдангүй гаража шадахагүй байгаа. Үйлэдбэри ба ажабайдалай талаар хүнэй харилсаанууд, хүнэй дотоодын орёо hанал бодол, манай амгалан бэшэ дэлхэй дээрэ хүнэй эзэлхэ hуури — эдэ бүгэдэн хадаа уран hайханай аргаар бэдэрэлгын дундаршагүй булаг болоно. Уран hайханайнгаа талаар онсо шухала болоод байhан асуудалнуудаар hула, муу юумэнүүдэй халхалагдахагүйе туйлаха гээшэ эндэ шухала бэзэ. Зохёолнуудай геройнууд жэжэ-божо хэрэгүүдээр өөеэ тойруулха бэшэ, харин оронойнгоо хүсэл оролдолгоор — нэтэрүү шанга ажалаар, үнэн зүб ба hайн hайхан юумэнэй мандахын түлөө үсэд шанга тэмсэлээр нэбтэрhэн ажабайдалаар ажаhууха ёhотой.

Тиимэ дээрэhээ үзэл сурталаа баримталхагүй, эли тодо хараа бодолгүй, түүхын зарим үйлэ хэрэгүүдые, хүнүүдые сэгнэхэдээ, ангиин тодо сэгнэлтэhээ хадуурха ябадал бэлигтэй хүнүүдэйшье зохёолнуудта хохидол хүргэжэ шадаха байна. Манай шүүмжэлэгшэд, литературна журналнууд, зохёохы союзууд, нэн түрүүн тэдэнэй партийна организацинууд али нэгэн тала тээшэ хальбарhан хүнүүдые заhан таанижа шадаха ёhотой. Мүн манай совет байдалые муушалhан зохёолнуудай они болоходо, эдэбхитэйгээр, шууд сэхээр шүүмжэлхэ уялгатай ха юм даа. Энэ талаар бидэнэр эсэшэгүй байха ёhотойбди. Манай искусствын үзэл бодолой шэглэлдэ парти хабаадангүй байгаагүй, байжа шадахашьегүй.

Үшөө нэгэ юумэн тухай. Манние тойроон бүхы юумэн гоё hайхан, дура татамаар байгаа hаань, шухала байгаа гэжэ ойлгуулhанайшье хэрэггүй. Олимпийскэ барилганууд, Москвагай гэр байрын зарим кварталнууд, hэргээн бодхоогдоhон урданай гоё hайхан барилганууд ба Ленинградай архитектурын шэнэ ансамбльнууд, Алма-Атын, Вильнюсэй, Навои болон бусад городуудай шэнэ барилганууд — манай омогорхол гээшэ. Гэхэ зуура город барилга юрэнхы дээрээ уран hайханайнгаа талаар улам эли тодо, олон ондоо болохо зэргэтэй. Нэгэ фильмын геройн хуби заяанда ушарhан шэнги, юрэ бусын ушараар ондоо городто ошоод, гэрыеньшье, квартирыньшье өөрынхиhөө илгаруулжа шадахагүй байhан ябадал тохёолдохо ёhогүй.

Совет хүнүүд искусствада тон ехэ дуратай юм. hайн зүжэгтэ орохонь, hонирхолтой ном абахань, выставкэдэ ошохонь заримдаа бэрхэтэншэг гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр искусствада иимэ хүндэмүүшэ, иимэ дуратай байhан ушар арадайнгаа үмэнэ зохёолшын агууехэ харюусалгатай байhые гэршэлнэ. Арадайнгаа ажабайдалаар ажаhууха, тэрээнтэй баяр болон гашуудал хубаалдаха, ажабайдалай үнэн зүбые, манай hайн hайхан уг зорилгонуудые баталан гэршэлхэ, коммунис байгуулалтын эдэбхитэй хабаадагша байха — энэ хадаа искусствын бодото дээрээ арадай шэнжэнь, бодото дээрээ партийна шэнжэнь мүн болоно.

Ленинскэ соёлой политикада үнэн сэхэ байhан манай парти уран hайханай интеллигенцидэ гамтайгаар, хүндэмүүшээр хандана, тэрэниие зохёон байгуулхы үндэр зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулдаг юм. Энэ хадаа зохёохы хүсэнүүдые саашадань нэгэдүүлгэдэ, обществын оюун ухаанай оршон байдал дэбжээлгэдэ туhална. Соёлой совет мастернууд уран hайханай шэнэ нээлтэнүүдээр бидэниие баярлуулха байhандань hэжэг түрэнэгүй!

Нүхэдүүд! Совет хүн — энэ хадаа үнэн сэхэ ажалшан, политическэ үндэр культуратай хүн, патриот ба интернационалист юм. Тэрэ хадаа партяар, ороной баатар түүхээр, манай бүхы байгуулалтаар хүмүүжүүлэгдэнхэй. Тэрэ хадаа шэнэ дэлхэйе байгуулжа байhан хүнэй бүрин дүүрэн ажабайдалаар ажаhууна.

Энэ хадаа **шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэтэй** холбоотой бүхы асуудалнуудые шиидхэжэрхёобди гэhэн удхатай бэшэ. Энэ талаар манай үмэнэ үсөөн бэшэ зорилгонууд табигданхай. Тиин хүмүүжүүлгын амжалта хадаа имагтал социально-экономическа политикын бата бэхи үндэhэ hуурида түшэглэхэдөөл хангагдаха байна.

Хүниие бүри хүсэдөөр хүмүүжүүлэн болбосоруулхын тула ехэ материальна болон оюун ухаанай арга боломжонуудаар баян байнабди, саашадаашье энэ баялигаа арьбадхажа байхабди. Гэхэ зуура хүн бүхэнэй эдэ баялигуудые бодомжотойгоор хэрэглэжэ шадахань шухала. Энэнь hүүлэй hүүлдэ хүнэй байдалhаа, эрилтэhээнь дулдыдадаг. Тиимэ дээрэhээ хүнэй байдал болон эрилтэнүүдые эдэбхитэйгээр, зорилго түгэсөөр бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ ябадалые социальна политикын шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ манай парти харана.

Совет хүнүүдэй диилэнхи олонхинь үнэн сэхээр, hайн сэдьхэлээрээ хүдэлнэ. Тэдэнэр обществын үгэhэн олон янзын баялигуудые эрхынгээ ёhоор, бодомжотойгоор хэрэглэнэ, манай арадай баялигые гамнана, арьбадхана. Теэд багаар үгөөд, гүрэнhөө ехээр абахые хүсэдэг хүнүүд манайда бии. Iнмэл бодолдо абтагдахадаа, хара бэеэ хараха, жэжэ боро бодолтой байха, баяжаха гэhэн эрмэлзэл, арадай хүсэл оролдолгодо, ажал хэрэгтэ хамаагүйгөөр хандаха ябадал гарадаг байна. Архидалга болбол обществодо, гэр бүлэдэ бага бэшэ хохидол үзүүлнэ, сэхыень хэлэхэдэ, энэ мүнөө болотор хэсүү асуудал байhан зандаа. Эдэ бүгэдэ юрэ бусын үлэгдэлнүүдтэй тэмсэл ябуулха хэрэгтэ бүхы ажалша коллективүүдэй, бүхы нийтын организацинуудай, бүхы коммунистнуудай хүсэл оролдолго зорюулагдаха ёhотой.

Нүхэдүүд! Ажабайдалай социалис шэнжэ шанарые нарижуулан hайжаруулха талаар, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэдэ hаад хэдэг бүхы юумэнүүдые үндэhөөрнь усадхаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха байнабди гэжэ ондэнэр харанабди. Энэ хадаа партиин социальна политикын таhаршагүй хубинуудай нэгэн гээшэ, тэрэнэй уг зорилго хадаа совет хүнүүдэй баян дэлгэр байдал, зол жаргал мүн болоно!

3. СССР-эй КОНСТИТУЦИ БА СОВЕТ ПОЛИТИЧЕСКЭ БАЙГУУЛАЛТЫН СААШАНХИ ХҮГЖЭЛТЭ

Нүхэдүүд! Совет обществын экономическа, социальна, оюун ухаанай ажабайдалда болоhон эгээн шухала хубилалтанууд, бүгэдэ арадай гүрэнэй гүнзэгы демократизм СССР-эй шэнэ Конституци дотор бүридүүлэгдэн тодорхойлогдоо. Үндэhэн Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэ арадай зохёон байгуулхы хүсэнүүдэй туйлай ехэ дэбжэлтэ, тэрэнэй эрхэтэн ёhоной эдэбхиие хүгжөөгөө гэжэ бидэ бүгэдэнэй hанаанда байна.

СССР-эй Конституци, hүүлээрнь союзна ба автономито республиканууудай конституцинуудые баталан абалгаhаа эхилээд, **арадай депутадуудай Советүүдэй** хүдэлмэридэ шэнэ шата эхилээ hэн.

Засагай дээдэ органуудай — СССР-эй Верховно Соведэй, республиканууудай Верховно Советүүдэй ажал ябуулга мэдээжээр hэргээгдээ. Хуули гаргалгые, ударидалга болон хиналтые нэгэдүүлэн, Верховно Советүүд Министрнүүдэй Советүүдэй, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ударидан шэглүүлнэ. Энэ хадаа дутагдалнуудые саг соонь элирүүлгэ болон усадхалгада туhална, гүрэнэй ажабайдалай нийтэ эдэбхиинь дээшэлүүлнэ.

Конституциин үндэhөөр совет хуули гаргалгые шэнэдхэн hайжаруулга ехэ туhатай ашаг үрэ үгэнэ. Шэнэ хуулинууд нийтын харилсаануудай элдэб олон талые бүри наринаар, зүбөөр гуримшуулха арга олгоно. Хуули гаргалгые нарижуулан hайжаруулха талаар хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Эндэ гурбан шэглэл нэн түрүүнэй ээлжээндэ табигдана: арадай ажахые хүтэлбэрилгэ, эрхэтэдэй, нийтын организацинуудай Конституцяар үгтэhэн эрхэнүүдые бэелүүлгэ, хуулинуудай нийтэ союзна суглуулбари хэблэн гаргалгые түгэсхэлгэ.

Нүхэдүүд, манайда hайн хуулинууд үсөөн бэшэ абтанхай. Мүнөө нэн түрүүн тэдэниие сэхэ зүбөөр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэй болоно. Юуб гэхэдэ, ямаршье хуули хадаа имагтал бэелүүлэгдэжэ байхадаал — бүхы хүнүүд дээр, хаа хаанагүй бэелүүлэгдэжэ байхадаал хүсэтэй ха юм.

Нютагай Советүүдэй ажал ябуулгада hонирхолтой, шэнэ олон юумэн бии болоо. Нютагай ажахын, хүн зониие хангалгын асуудалнуудта анхаралаа hуладуулангүй, тэдэнэр экономическа болон социальна хүгжэлтые комплексно шэнжээр хангалгада бүри ехэ хубитаяа оруулна. Советүүд тэдэнэй газар дээрэ байдаг предприятинууд болон организацинуудай хүдэлмэриие бүри эдэбхитэйгээр тааруулан ударидана, хинана. Энэ хадаа, нүхэдүүд, тон шухала юм. Тиин КПСС-эй Центральна Комитет нютагай Советүүдэй ажал ябуулгын имагтал иимэ шэглэлые али болохоор дэмжэнэ.

Манайда миллион шахуу депутадууд — коммунистнууд бии. Соведэй сесси бүхэниие, саг үргэлжын комиссиин зүблөөн бүхэниие хүнүүдэй бодото зүбшэлдөөн, эгээн зүб шиидхэбэринүүдые хамтаараа бэдэрэлгэ болгохын тула тэдэнэр өөhэдынгөө нэрэ хүндые, дүй дүршэлөө хэрэглэхэ ёhотой.

Нийтын хэрэгтэ, үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ хамаатай байха, hанамжануудаа сасуулжа байха, сэхэ, зүб шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлхэ, эрхэтэн бүхэнэй нийтэ-политическэ эдэбхи дээшэлүүлхэ — энэ хадаа совет демократиин хүдэлжэ байhан, бэелүүлэгдэжэ байhан демократиин гол удха болоно.

Совет демократиин шухала нэгэ хубинь ударидалгын органуудай, тушаалта нюурнуудай хүдэлмэриин хойноhоо бүхы талын **арадай хиналта** эмхидхэлгэ болоно. Гурим эбдэхэ ябадал бүхэн, хуули буса, зөөри үрихэ, журам эбдэхэ нэгэшье баримта арадай хинагшадай эзэн ёhоной хараанhаа алдагдаха ёhогүй. Эршэтэйгээр хүдэлхэ, добтолхыгоор хүдэлхэ — энээндэл КПСС-эй Центральна Комитет тэдэниие шэглүүлнэ.

Социалис хуули ёhо, хуули журам бэхижүүлгэдэ **юстициин, сүүдэй, прокуратурын, совет милициин** органуудай харюусалга ехэ. Эдэ органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэргэжэлынь эрхэтэн ёhоной эрэлхэг зоригтой, эдишэ абалгатай эбсэшэгүй, сэхэ зүб байха ябадалтай тааруулагдаха ёhотой. Имагтал тиимэ хүнүүд тэдээндэ даалгагдаhан шанга уялгануудаа нэрэдээ хүрэмөөр дүүргэжэ шадаха байна. Тэдэнэй хүдэлмэриин эгээн ехэ аша үрэтэй байха, гэмтэ ябуулга бүхэн ёhотой hайнаар мүрдэгдэжэ, гэмтэд гэмэйнгээ зэргээр хэhээлтэ абаха ёhотой гэжэ совет арад эрилтэ табиха эрхэтэй юм. Энэ хэрэгтэнь хуули журам хамгаалдаг органуудта партиин зүгhөө хүсэд бүрин дэмжэлгэ хангагдаха юм, мүн манай бүхы нийтын зүгhөө дэмжэлгэ үгтэхэ байhандань hэжэглэнэгүйб.

Уласхоорондын оршон дээрэ боложо байhан ангиин хурса тэмсэл хадаа **гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудай** ажал ябуулгада, манай чекистнүүдэй партийна хатуужалда, эрдэм мэдэсынь, хүдэлмэриинь ашаг үрэдэнь үндэр эрилтэ табина. СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитет hайнаар, мэргэжэлэйнгээ талаар үндэр хэмжээндэ, Конституциин дүримүүдые, совет хуулиин гуримые наринаар баримталан хүдэлнэ. Чекистнүүд империалис тагнуулшадай пүүдхэлтэ ябуулганууудай хойноhоо нарин хурсаар, hэргэгээр хаража байдаг юм. Гүрэндэ харша, эсэргүү ябуулганууудай замда ородог, совет хүнүүдэй эрхэнүүдтэ, совет обществын аша туhада гараа хүргэдэг хүнүүдэй ябуулганууудые тэдэнэр эрид шуудаар болюулдаг юм. Тэдэнэй иимэ хүдэлмэри партиин, манай бүхы арадай зүгhөө гүнзэгыгөөр hайшаагдана.

Тоосоото үеын туршада парти ба гүрэн **оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха hүр хүсые, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ** асуудалнуудые хараанhаа нэгэшье үдэр алдаагүй юм. Энээндэ уласхоорондын оршон байдал тэдэниие уялгана.

Техническэ талаараа hайнаар хангагдаhанай, сэрэгэй шадабариин болон диилдэшэгүй үзэл бодолой бата бэхи нэгэдэл — энэ хадаа Совет ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы хүсэн болоно. Мүнөө Эхэ ороноо хамгаалагшадай зэргэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудай хүбүүд ба ашанар жагсанхай. Тэдэнэр эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хубида тудаhан шэрүүн шанга шалгалтануудые дабажа гараагүй. Зүгөөр, тэдэнэр манай армиин, манай арадай баатар заншалда үнэн сэхэ юм. Оронойнгоо аюулгүй байдал, эб найрамдал хамгаалха талаар эрилтын табигдаха бүхэндэ, эзэрхэг добтолгын хохидолдо оргошодто туhалха сагай ерэхэ бүхэндэ совет сэрэгшэ болбол hайн сэдьхэлтэй, эрэлхэг зоригтой патриот, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабан гарахаар бэлэн байhан интернационалист шэнгеэр дэлхэйн үмэнэ харагдадаг юм.

Манай съезд Совет Армиин, Флодой үдэртэй тудалдажа нээгдэбэ гээшэ. Эхэ ороноо алдарта хамгаалагшадые бүхы делегадуудай үмэнэhөө халуунаар амаршалхыемнии зүбшөөгыт. Партиин Центральна Комитет иигэжэ батаар этигэнэ: тэдэнэр совет арадай амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажал хамгаалхаар саашадаашье найдамтайгаар жагсан байхал!

Нүхэдүүд, СССР-эй Конституци болбол манай демократиие хүгжөөлгэдэ нийтын организацинуудай дүүргэхэ үүргые горитойхоноор дээшэнь үргөө. Тэдэнэй эгээн олониитэнь гэхэдэ, **профессиональна союзууд** болоно. Өөhэдынгөө зэргэдэ олон миллион колхозниигуудые абаад, мүнөө профсоюзууд бодото дээрээ бүхы ажалшадые хабаадуулна. Профсоюзна организацинуудай зорилго болон эрхэнүүд тон үргэн юм. Тэдэнэр ажалшадай аша туhа хамгаалха тухай оролдоно, ажахын, социальна, культурна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсана, социалис мүрысөө, ухаалан зохёохы болон уралан нарижуулха хэрэг хүгжөөхын тула ехэ юумэ хэнэ.

Гэхэ зуура, өөhэдынгөө үргэн эрхэнүүдые хэрэглэхэ талаар манай профсоюзуудта заримдаа эдэбхи үүсхэл дутуудана гэжэ хэлээ hаа, алдуу хэхэгүй бэзэб гэжэ бодоноб. Хамтын договорнуудые дүүргэлгын, ажал хамгаалгын асуудалнуудаар тэдэнэр ходоо оролдосо ехэтэй байдаггүй, ажалай хуули журам эбдэжэ, албан хойрог ба нобшо ноохой ябадал гаргаhан баримтанууд тушаа үшөөл hулаар хандана.

Энэ ушарhаа удхалан абаха гэбэл, ажалай, хүнүүдэй ажабайдал болон ажаhуудалай бүхы асуудалнуудые шиидхэлгын хойноhоо профсоюзуудай, ажалша коллективүүдэй хиналтые саашадаиьшье шангадхажа байха, үйлэдбэри түсэблэлгэдэ, кадрнуудые шэлэн олохо ба хубаарилан табилгада, предприятинуудай, организацинуудай хүсэ зөөриие ашагтайгаар хэрэглэхэ талаар тэдэнэй хабаадалгые бүри үргэдхэхэ хэрэгтэй болоно.

Олониитын дунда өөhэдынгөө найдамтай түшэг тулгуури гэжэ, демократи хүгжөөлгын, ажалшадые коммунизм байгуулгада хабаадуулха хүсэтэй зэбсэг гэжэ парти профсоюзуудые харана. «Олониитэтэй гэхэ гү, али хүдэлмэришэнэй (hүүлээрнь бүхы ажалшадай) диилэнхи олонхидтойнь холбоо барисаа байгуулха гээшэ профсоюзуудай али бүхы ажал ябуулгын эгээн шухала, амжалтын эгээн гол эрхэ нүхэсэлынь болоно», — гэжэ Ленин hургадаг hэн. Хүдэлмэришэдэй ажабайдалай гүн соо байхые, тэрэниие гүнзэгыгөөр мэдэхэ, олониитын hанал бодолые, тэрэнэй мэдэрэлэй хэмжээе болон бодото эрилтэнүүдыень алдуугүйгөөр, худалаар hайхашааха ябадалгүй тэмдэггүйгөөр мэдэхэ, нүхэр ёhоор хандажа, эрилтэнүүдыень оролдосотойгоор хангажа, олониитын этигэл найдабариие хизааргүй ехээр бэедээ татан абажа шадаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ эрилтэ табидаг hэн. Тиимэhээ профсоюзай хүдэлмэрилэгшэ бүхэн өөhэдынгөө хэрэгүүдые ленинскэ энэ захяатай ходоо, бүхы талаар сасуулжа байг лэ!

Ленинскэ комсомол 40 миллионhоо олон хүбүүд, басагадые нэгэдүүлнэ. Комсомол — манай халаан гээшэ, партиин туhалагша гээшэ гэжэ бидэнэр ходоо хэлэнэбди. Зүб, ехэ зүб үгэнүүд! Мүнөө 18—25 наhатай залуу хүнүүд үглөөдэр болоходо, манай обществын гол хүсэнинь байха. Политическэ талаараа эдэбхитэй, ажал хэрэгээ мэдэхэ, ажалда дуратай, хүдэлжэ шадаха, Эхэ ороноо хамгаалгада ходоодо бэлэн байха үетэниие хүмүүжүүлгэдэ туhалха гээшэ комсомолой хүдэлмэриин эгээн шухалань, эгээл голынь болоно.

Бүхы дээрэ комсомол энэ зорилгые дүүргэнэ. Ороной эгээл олон янзын районууд тахи арбаад, зуугаад барилганууд — тэрэнэй хубита болоно. Гүрэниие ударидалгада, нийтын бүхы байдалда комсомолой хабаадахань бүри ехэ болоо. Ингэжэл хүдэлхэ хэрэгтэй.

Теэд hайрхуу үгэнүүдээр хизаарлаха ябадал манай заншалда байдаггүй. Залуу зарим хүнүүдэй эрдэм бэлигынь, мэдээсэл ехэтэй байгаа гань зарим дамда политическэ талаараа, ахир гэнэн байгаатай, харин тиихэдэ мэргэжэлэй талаар бэлэдхэлынь ажалдаа харюусалга багатайгаар хандалгатай зэргэсээд байдаг. Энэ хадаа ехэнхидээ комсомолой дутуу хүдэлhэнэй үрэ дүн мүн.

Тиимэ дээрэhээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха хэрэгтэй. Тиихэдээ ажалайшье хүмүүжэл, ёhо заншалай талааршье хүмүүжэл, үзэл бодолой ба политическэ талааршье хүмүүжэлые би хараадаа абанаб. Зүгөөр али нэгэн «хэмжээ ябуулганууудай» тоо олошоруулха гэжэ эндэ хэлэгдэнэгүй. Комсомолой организаци бүхэндэ ажал ябуулгын, зохёохы үүсхэлэй оршон байдал байгуулагдаха тухай хэлэгдэнэ. Үнэн зүб юумэн гансал hургаалаар бэшэ, харин бэеэрээ үзэжэ гарахадаал, батаар ухаадуун абтагдадаг юм гэжэ үнинэй мэдээжэ. Тиин комсомол хадаа марксистско-ленинскэ теориие шудалхадаа, комсомолшуудай бодото хэрэгүүдтэй, тэдэнэй өөhэдынь ажаhуудалтай нягтаар холбохо ёhотой.

Мүн коммунистнуудhаа, бидэ бүгэдэнhөө, нүхэдүүд, эндэ олон юумэн дулдыдаха байна. Манда дүй дүршэл, марксизм-ленинизмын үнэн зүб байhые олон арбаад жэлээр шалгагдажа баталагдаhан этигэл бии. Эдэ бүхы баялигуудаа залуушуулда дамжуулан үгэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа коммунизмын тугые совет залуушуулай үндэр дээгүүр үргэжэ ябахын найдамтай түшэг тулгуури мүн!

IV. ПАРТИ — СОВЕТ АРАДАЙ МАНЛАЙ

Нүхэдүүд! Хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ обществын ажабайдалда партиин үүргэ улам ургана гэжэ XXV съезд дээрэ тобшолол хэгдэhэн байгаа. Энэ тобшололой яаха аргагүй зүб байhаниие үнгэрhэн табан жэл элирхэйлэн харуулба. Имагтал мүнөө, совет арадай гайхамшаг амжалтануудай туйлагдажа байхада «Парти—манай үеын ухаан бодол, нэрэ хүндэ, hэшхэл мүн» гэhэн Ленинэй мэдээжэ үгэнүүд улам гүнзэгыгөөр ойлгогдоно.

Манай обществын хүгжэхэтэй, тэрэнэй социально-политическэ ба соёл культурын хубилхатай хамта коммунистнуудай парти улам ургана, бэхижэнэ, хүдэржэнэ.

Тоосоото үе соо КПСС бүхы дээрээ 1,8 миллион хүнөөр олошороо. Мүнөө партиин зэргэдэ 17 миллион 480 мянган коммунист тоологдоно. Тэдэнэй 43,4 процентнь — хүдэлмэришэд, 12,8 процентнь — колхозниигууд, 43,8 процентнь—техническэ, эрдэм наукын ба зохёохы хүдэлмэритэй интеллигенциин түлөөлэгшэд, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёлой, хүтэлбэрилгын аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, сэрэгэй алба хааагшад.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада КПСС-эй зэргэдэ хүдэлмэришэн ангиин нэгэ хахад миллионhоо дээшэ эрхим түлөөлэгшэд абтаа гэхэ гү, али партида нэмэжэ абтаhан бүхы хүнүүдэй 59 процент болоно. Шэнээр абтаhан хүнүүдэй дунда 10-hаа дээшэ процентнь колхозниигууд болоно. Совет интеллигенциин түлөөлэгшэдые партида абалга үргэлжэлhэн байна. Эдэ жэлнүүдэй үедэ КПСС-эй зэргэдэ абтагшадай дүрбэнэй гурбан хубинь — ленинскэ комсомолой гэшүүд.

Партиин гэшүүн болохо дуратайшуулай тоо улам ургана. Партида шэнэ гэшүүдые абалгада эрилтэ ехэтэйгээр хандагдана. Партида орогшодой политическэ, шадабари бүтээсын ба моральна шэнжэ шанарыень шалгаха хэрэгтэ кандидадай стаж hайнаар хэрэглэгдэнэ. Энэ шалгалтые бултадаа тэсэжэ шаданагүй. Табан жэлэй туршада 91 мянган кандидат КПСС-эй гэшүүндэ абтаагүй байха юм. Энэ хадаа боломоор лэ зэргын хоролго мүн.

Дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, совет арадай эрхим, түрүү түлөөлэгшэд партида абтана. Гэбэшье юрэ дайралдаhан, таарахагүй хүнүүд КПСС-эй зэргэдэ заримдаа абтана. Иимэ нэгэ тоо дурдахамни. XXV съездын hүүлээр коммунистын нэрэ зэргэтэй эбсэшэгүй гэмтэ хэрэг хэhэнэйнгээ түлөө партиhаа 300 мянга шахуу хүн гаргагдаhан байна.

Өөрыгөө муугаар абажа ябадаг, партиин Устав ба партийна гурим ёhые эбдэдэг хүнүүдтэ бидэнэр эбсэшэгүйгөөр хандадаг байгаабди, мүнөөшье тиимэ, саашадаашье тиимэ байха гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай партиин нэрэ соло, хүндэ тухай, тэрэнэй зэргэнүүдэй арюун сэбэр байха тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, ямаршье буулта хэндэшье хэгдэхэ ёhогүй!

Имагтал иимэ шанга эрилтэ хадаа КПСС-эй бата нэгэдэлые, совет обществые толгойлон хүтэлбэрилхэ тэрэнэй хаба шадалые, коммунизм тээшэ дабшаhан замаар совет арадые бата найдамтайгаар хүтэлбэрилгэ хангана гээшэ.

I. ПАРТИЙНА ХҮТЭЛБЭРИИН ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ НАРИЖУУЛАН hАЙЖАРУУЛГА

Нүхэдүүд! КПСС-эй хүтэлбэрилхы эгээл дээдэ үүргые партийна съездүүд дүүргэдэг байhан тула совет обществын урагшаа дабшалтада гол хараа шэглэлнүүдые тодорхойлон табина. Гэхэтэй хамта Центральна Комитедэй Пленумүүд мүн лэ ехэ үүргэ дүүргэлсэнэ.

Тоосоото үе соо Центральна Комитедэй арба нэгэн Пленум үнгэргэгдөө. Пленумүүд саг болзортоо зарлагдаhан, зүбшэн хэлсэлгэ бүтэмжэтэй hайнаар, өөрыгөө шүүмжэлхы гуримаар үнгэргэгдэhэн байна. Богонёор хэлэхэдэ, бидэнэр Ленинэй заалhан гурим ба ёhо заншал баримталан хүдэлмэрилhэн байнабди.

Эндэ би түрүүн хэлээшье hэм, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүд дээрэ ажахын хүгжэлтын гол шэглэлнүүд жэл бүхэндэ шэнжэлэн харагдадаг байhан. Энээнтэй хамта удаан болзорой шэнжэтэй ондоошье асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байhан гээшэ.

1977 ондо СССР-эй Конституциин проекттэй хамта батажан хүгжэhэн социализмын эрхэ байдалда социалис гүрэнэй байгуулалтын, манай нийтын байгуулалтын, бүхы хүгжэлтын асуудалнууд үргэнөөр хаража үзэгдэhэн байна. 1978 оной июль hарада зарлагдаhан ЦК-гай Пленум партиин аграрна политикые саашадань зохёолгодо зорюулагдаhан юм. 1980 оной июниин Пленум дээрэ гадаадын политикын гол асуудалнуудаар Советскэ Союзай хараа бодолнууд, уласхоорондын шахардуу байдалые hуларуулхын түлөө тэмсэлэй зорилгонууд тодорхойлогдоhон.

Тоосоото үе соо **Политбюрогой** 237 заседани болоhон. Тэрэнэй бүхы ажал ябуулга КПСС-эй XXV съездын ба ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэтэй холбоотой, дотоодын ба гадаадын политикын шэнэ шэнэ үзэгдэлнүүдтэй холбоотой гол шухала асуудалнуудта шэглүүлэгдэнхэй байгаа.

Политбюрогой үзэмжэдэ табигдаhан асуудалнууд уридшалан нягта наринаар бэлдэгдэдэг байhан. Иимэ асуудалнуудай удхань айхабтар үргэн, элдэб янзын. Тэдэнэй олонхидоїнь орёо хүшэр хүндэ байха ушар саг үргэлжэ дээшэлнэ. Зарим ушарта Политбюро боложо байhан үзэгдэлнүүдые бүхы талаhаань шэнжэлэн хараха, тэрэшэлэн зохихо бодото хэмжээнүүдые шууд түргөөр абахын тула тусхай комиссинуудые байгуулдаг hэн.

Заседанинуудта бэлдэлгын, мүн зүбшэн хэлсэлгын үедэ элдэб hанамжанууд хэлэгдэдэг, олон тоото ажаглалта болон дурадхалнууд оруулагдадаг байhан, тиимэ байхашье ёhотой. Гэбэшье бүхы шиидхэбэринүүд гүйсэд дүүрэн нэгэ hанамжын үндэhөөр абтадаг байгаа. Энэ нэгэдэлдэ коллективнэ хүтэлбэриин хүсэн харагдана гээшэ.

Политбюро—олон миллион гэшүүдтэй манай партиин дайшалхы штаб үнэхөөрөө болоно. Имагтал эндэ совет обществын, бүхы коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй аша туhын хэрэгтэ зорюулагдаhан партиин коллективнэ ухаан бодол бүридхэгдэдэг ба партийна политика зохёогдодог байна.

Кадрнуудые шэлэн ололго, эмхидхэл ба шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгалга, партийна ажабайдалай бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байhан бүхы асуудалнууд—эдэ бүгэдэ **ЦК-гай Секретариадай** хэжэ байhан хүдэлмэриин гол түлэб асуудалнууд болоно. Үнгэрhэн саг соо ЦК-гай секретариат 250 заседани үнгэргөө.

Бүхыдөө, нүхэдүүд, Пленумүүдэй, Политбюрогой, Секретариадай хүдэлмэри эдэбхи түгэс, эмхидхэхы шэнжэтэй байhанаараа шалгардаг байгаа. Энэ хүдэлмэри марксизм-ленинизмын бата бэхи үндэhэ hуури дээрэ бэелүүлэгдэнэ.

Республиканска, хизаарай, областной, окружной, городской ба районно партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай ЦК-гай Политбюро ба Секретариат саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг бэлэй. Ажал хэрэгүүд байра дээрээ тодорхойгоор шэнжэлэгдэдэг, партийна олон комитедүүдэй тоосоон харагдаhан байна. Бүхы талын, нягта наринаар зүбшэн хэлсэлгын үндэhэ hуури дээрэ нийтэ партийна удха шанартай тобшолонууд хэгдэдэг байhан.

(Үргэлжэлэлынь 6-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Эхинийнь 5-дахи нюурта).

Партийна организаци бүхэнэй хүдэлмэридэ үнэтэй, һургаал абамаар юумэн бага бэшэ. Анхарал татамаар зарим баримтануудые дурдахамни.

Үйлэдбэриин коллективүүдэй зохёохы эдэбхине хүгжөөлгэдэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ Москва ба Ленинградай партийна организацинууд һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа. Имагтал эндэ патриотическа олон үүсхэл мүндэлжэ, һүүлэрнь бүхы орон доторнай һайшаан дэмжэгдэжэ, үргэнөөр дэлгэрһэн байха юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ газар тарялангай научна системэ ба түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар парторганизацинуудай хүдэлмэрине шангадхалгатай Казахстанай тараашадай ба Узбекистанай хлопок ургуулагшадай ехэ түйлалтанууд сэхэ холбоотой. Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэлгөөр ажалшадые элсүүлхэ талаар Азербайджанай Компартиин ажал ябуулга һайн сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

Грузиин Компарти республикынгаа экономическа ба социальна хүгжэлтын дабшасые горитойгоор түргэдхэжэ шаданхай.

Кадрнуудые шэлэн олохо ба хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэриин тодорхой участогуудай түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һонирхолтой үсөөн бэшэ юумэн Украинын ба Белоруссиин компартинуудта бии болонхой. Арменин ба Латвиин партийна организацинууд ажалша коллективүүдые, хүтэлбэрилгын ба түсэблэлгын бүхы звенонуудые промышленна продукциин шанарые һайжаруулгада элсүүлэн шэглүүлжэ шаданхай. Эстониин коммунистнууд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ. Үйлэдбэритэй эрдэм наукын харилсаа холбоо бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй Новосибирскын ба Свердловскын обкомууд ехэ юумэ хэһэн байна.

Проектээр хараалагдаһан хүсые болзорһоонь урид ашаглахын түлөө Доной ажалшадай эхилһэн мүрысөө, хүдөө ажахын продукцинуудай шанарые дээшэлүүлхэ талаар Кубаниин ба Днепропетровскын партийна организацинуудай үүсхэлые, металл ба түлишын-энергетическэ нөөсэнүүдые арьбалха талаар Ураалай ба Кузбассай ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые Центральна Комитет һайшаан дэмжээ һэн.

Партийна олохон организацинуудай зохёохы үүсхэл болон эдэбхинүүд манай ниитэ-партийна хуралдаан дээрэ һайшаалай үгэнүүдээр тэмдэглэгдэхэ дүүрэн эрхэтэй. Нютагай дүршэлнүүдэй баян, олон ондоо байха бүри партимнай ажал ябуулга бүхы дээрээ аша үрэ ехэтэй болоно.

Тоосоото үе соо КПСС-эй Центральна Комитет партийна зарим комитедүүдэй хүдэлмэриие шүүмжэлжэ, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй алдуу эндүүе заһаха баатай болоһон гээшэ. Энэ хэрэгэй туһаламжа боложо үгэхэгүйдэ, эмхидхэлэй талаар тобшолол хэгдэһэншье байха.

Зүгөөр, областной гү, али районно партийна организацинуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд—элдэб түхэлэй, тон олон янзын ябуулгануудай бүридэл мүн. Гэбэшье партийна шууд түргэн, мэдэсэ ехэтэй хүтэлбэри шиидхэхы удха шанартай байдаг гээшэ. Хэрбээ партийна организаци бүхэнэй өөрынгөө участок дээрэ бүхы арга боломжонуудые сүм хэрэглээд, бүхы юумэндэ эмхи гурим тогтоогоод байгаа һаа, бүхы оронoймнай ажал хэрэгүүд урагшаа дабшасатай байха ха юм. Ушар нимэһээ партиин обком болон райкомуудай үүргые дээшэлүүлгэ— харюусалгатай, айхабтар шухала, саг үргэлжын зорилго мүн гэжэ би хэлэхэ байнаб.

Коммунизм байгуулгын ехэ ба олон янзын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ **партийна эхин организацинууд** түрүүшын ээлжээнэй үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

КПСС-тэ мүнөө эхин 414 мянган, цеховой 457 мянган парторганизаци, партийна 618 мянгаһаа дээшэ бүлэг тоологдоно. Центральна Комитет эдэ звенонуудые шадаал һаа, эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлгэхые оролдоһон, тэдэндэ саг үргэлжын анхарал хандуулха эрилтэ нютагай партийна органуудта табидаг байгаа.

Захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо хиналта хэхэ эрхэ партийна эхин организацинуудта үгтэнхэй. Энэ эрхэеэ тэдэнэй гүйсэд дүүрэнээр, һайнаар хэрэглэхэнь тон шухала. Кадрнууд тухай асуудалаар, ажахын түсэбүүдэй дүүргэлтэ тухай гү, али хүнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха тухайшье асуудалаар хэлсэгдэжэ байг, парторганизацинууд шууд сэхэ хараа бодол баримталха ёһотой, захиргаанай буруу шиидхэбэри абаа һаа, тэрээнтэй эбсэжэ байха ёһогүй. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, партийна хараа бодолые эрид шангаар бэелүүлхэ шухала.

Ажахын, зүгөөр гансахан ажахынишье бэшэ зорилгонуудые шиидхэхэ замда албан зургаанай тала хараһан гү, али албан хойрог үсөөн бэшэ элдэб ябуулганууд бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулна. Министерствэнүүд болон албан зургаануудай парткомуудһаа бэшэ хэн эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын түлөө түрүүшын ээлжээндэ тэмсэхэ болоноб? Ниитэ гүрэнэй аша туһын хэрэгүүдые аршалан хамгаалгада эдэ парткомууд шууд сэхэ ба эбсэшэгүй байха уялгатай.

Эдэбхи үүсхэл ехэтэй, эбсэшэгүй шууд сэхэ байхые съездын трибуна дээрэһээ тэдэндэ хүсэхэ дуран хүрэнэ!

Нүхэдүүд! Партийна хүтэлбэриин гол удхань юуб гэхэдэ, В. И. Ленинэй нэгэтэ бэшэ хэлэһэнэй ёһоор; хүнүүдые шэлэн ололго ба дүүргэлтэ шалгаха ябадал болоно.

Тоосоото үе соо **хүтэлбэрилхы кадрнуудай шанарай талаар бүридэл ба хубаарилан табилгые** саашадань һайжаруулгаар, тэдэнэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлгээр горитой хүдэлмэри хэгдээ.

XXV съездын заабаринуудтай зохилдуулан, партийна хүдэлмэридэ арадай ажахын мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр дэбжүүлэгдээ. Мүнөө үедэ союзна республикануудай компартинуудай ЦК-гай, крайкомууд болон обкомуудай секретарьнарай дүрбэнэй гурбан хубинь, партиин горкомууд болон райкомуудай секретарьнарай гурбанай хоёр хубинь инженерно-техническэ, экономическа гү, али хүдөө ажахын эрдэмтэй гээшэ. Энэ хадаа һайн. Гэбэшье үйлэдбэри дээрэһээ партийна аппарадта ерэһэн мэргэжэлтэдэй зарим хубинь политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэл багатай дээрэһээ зарим ушарта партийна органдо захиргаанай-ажахын онол аргануудые үлүүсэ хэрэглэдэг байһаниие хараада абангүй байхын аргагүй.

Эдэ нүхэдэй политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй, партийна хүдэлмэриин шухала онол аргатай болохо хэрэгтэнь туһалха шухала. Гэхэтэй хамта партийна ёһотой хүтэлбэрилэгшэ болохын тула гансахан партийна һургуулида һуража гараха үшөөл бага. Партийна хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэһэн нүхэдүүд, зоной дунда хэлсэдэгэй ёһоор, ажалша олоннитын дунда болбосорхо зэргэтэй. Тиихэдээл тэдэнэр 'манай ороной хүдэлмэришэд, тараашад, интеллигенциин хайшан гэжэ ажаһуудагые документнүүдээр бэшэ, харин өөһэдынгөө дүй дүршэлөөр мэдэдэг, тэдэнэй ажабайдалые, ямар эрилтэтэй байһые, тэдэнэй ямар юумээр һонирхожо байһаниие мэдэхэ болохо. Имагтал иимэ һургуули, ажабайдалай һургуули, олоннитын дунда хэгдэдэг бодото хүдэлмэриин һургуули бүхы коммунистнуудай шудалан гараха ябадалые түйлаха хэрэгтэй. Тиимэ һургуули гараһан коммунистнуудые бидэнэр хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэхэ кадрнууд гэжэ тоолонобди.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэхэ найдамтай кадрнуудтай болохо гээшэ шухала зорилго байһан, саашадаашье байха. Энэ талаар абажа харахада, арадай ажахые хүтэлбэрилэгдэ кадрнуудые бэлдэдэг партийна дээдэ һургуулинууд ба һуралсалай бусад зургаануудые шэнэдхэн хубилгаһан ушар, тусхайлан хэлэбэл, ниитын эрдэмүүдэй академи ба арадай ажахын академи байгуулга ехэ удха шанартай. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ партийна һургуулинуудые 32 мянган хүн дүүргээ. Партийна, совет ба үзэл сурталай 210 мянгаһаа дээшэ хүдэлмэрилэгшэ тусхай курсануудта һураа.

Партийна, совет, ажахын ба бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ эхэнэрнүүдэй хабаадалга тухай аминдань хэлэхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб. Харюусалгатай тушаалнуудта эхэнэрнүүдые дэбжүүлэн табиха арга боломжонууд хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ мэдэрхэ баатай болгоно. Иимэ байдалые заһаха хэрэгтэй.

Тоосоото үе соо Центральна Комитет **батлан абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха хэрэгтэ** анхаралаа дээшэлүүлһэн байна. Тусхай шэглэлтэй хүдэлмэринүүдэй түлөө сэхэ харюусадаг элдэб шатын хүтэлбэрилэгшэдые бидэнэр улам олоор шагнадаг болообди. Иимэ юумэ хэхыень СССР-эй Министрнүүдэй Совет, министерствэнүүд болон албан зургаануудта, республиканууд, хизаар болон областьнуудай партийна болон совет органуудта дурадхагданхай. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитет ба партийна нютагай органуудай партийна комиссинууд партийна болон гүрэнэй журам, эбдэхэ ябадалтай тэмсэлээ улам шангадхаа. Бүхы дээрэнь абахада, бага бэшэ юумэн хэгдэжэ байна. Гэбэшье партийна олохон организацинуудай хүдэлмэридэ шиидхэбэриин дүүргэлтые шалгаха хүдэлмэри хангалтагүй байһан зандаа.

Жэшээнь, КПСС-эй ЦК-да союзна хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй коммунистнуудай хүдэлмэри тухай асуудалнуудые хаража үзэлгын элирхэйлһэнэй ёһоор, ажахынуудай ажал ябуулгын олохон дутагдалнууд нягта нарин хиналта шалгалтын үгы байһанһаа, сааһа бэшэлгээр хүтэлбэри хэдэг гуримһаа эшэ үндэһэтэй.

Али бүхы ушараар захиралта, заабаринуудые гаргаха гээшэ хүтэлбэрилгын арга шадабари болодоггүй гэһэн эгээлэй юрын юумые мүнөө болотор бултанай ойлгоогүй байһаниинь харамтай. Шиидхэбэри абаал хадаа тогтоогдоһон болзор соонь тэрэнэй дүүргэлтые хэлбэришэгүйгөөр дүүргэлтэ түйлаха хэрэгтэй. Хиналта шалгалтые шангадхалга энээндэ туһалха ёһотой. Энэ шалгалта саг үргэлжэ, шууд түргөөр, дээрэһээ, мүн дороһоо нэгэн доро бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Хүтэлбэрилгын шадабари ба онол арганууд — бүхы партида, бүхы арадта айхабтар шухала асуудал мүн. Энээн тухай һанажа ябаха, үдэр бүри, бүхы юумэндээ Ленинэй зааһан ёһо гуримуудаар хүтэлбэрилэгдэн ябаха — партийна ямаршье хүтэлбэрилэгшын нангин уялга мүн!

2. ПАРТИ ДОТОРОЙ АЖАБАЙДАЛАЙ АСУУДАЛНУУД

Нүхэдүүд! Партиин XXVI съездэдэ бэлдэжэ эхилхэ зуураа, Центральна Комитет нимэ уряатайгаар бүхы коммунистнуудта хандаһан: **тоосоото һунгалтын кампаниие,** съезд дээрэ харагдаха ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгые зохёохы, өөрыгөө шүүмжэлхы ёһоор, шадаал һаа, ажабайдалда дутэрхыгөөр, коммунистнуудай һанаа зобоожо байһан тодорхой асуудалнуудаар үнгэргэхэ.

Хэрбээ минии һуугаад, урид томилогдоһон хүнүүдэй үгэ хэлэхые шагнахын тула партиин гэшүүдэй суглаандаа ерэдэг һаа, партийна организацинуудай хүдэлмэриин бодото ёһоор аша үрэтэй байха аргань үгы. Партийна ямаршье комитедэй пленум шэнги партийна суглаан хадаа бүхы шухала асуудалнуудай гүнзэгыгөөр, сэхэ зүбөөр зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой газар мүн. Съездэдэ бэлдэлгын имагтал нимээр үнгэргэгдэхэнь илангаяа шухала байгаа бшуу.

Манай партиин гэшүүдэй Центральна Комитедэй уряае дууламсаараа тэрэниие һайшаан дэмжэһыень тоосоото һунгалтын кампани харуулһан байна. Тоосоото һунгалтын суглаанууд олонхи ушарта ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда үнгэрөө. Партийна эхин, цеховой ба бүлэгэй организацинуудта болоһон суглаануудта коммунистнуудай 96 процентнь хабаадалсаа. Үгэ хэлэлгэдэ 10 миллион шахуу хүн хабаадаа. Өөһэдынгөө хүдэлмэриин түлөө парти ба орон доторнай боложо байһан бүхы юумэнэй түлөө коммунистнуудай харюусалгаяа мэдэржэ байһан тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдэй удхань тэрэниие харуулна. Суглаануудта, конференцинүүд ба съезднүүдтэ хабаадагшад һунгагдадаг партийна органуудай ажал ябуулгада эрилтэ ехэтэйгээр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Тэдэнэр алдуу эндүүнүүдые, дутагдалнуудыень шууд сэхээр шүүмжэлээ. Үнэтэ олон дурадхалнууд оруулагдаа.

Энэ хадаа, нүхэдүүд, партиин коллективнэ ухаан бодол болоно гээшэ. Партиин нэгэдэмэл хүсэл эрмэлзэл, Центральна Комитедые тойрон коммунистнуудай бата жагсаалай гэршэ болоно.

Демократическа централизм Коммунис партиин ажабайдалай хэлбэришэгүй ёһо гурим болоно. Демократическа централизм, тодорхойлон хэлэбэл, түбэй орган ба эхин шата, партиин хүтэлбэрилхы органууд ба партийна олоннитэ хоёрой хоорондо нягта харилсаа холбоотой байхые дурадхана. Зүгөөр энэ харилсаа холбоон хоёр талаһаа бэелүүлэгдэнэ.

Ажалшадай бэшэгүүд болон дурадхалнууд партиин олоннитэтэй бодото харилсаа холбоо тогтоохо арга байһан тула туйлай ехэ удха шанартай. Партидаа хизааргүй этигэн найдаха зуураа, тэдэнэр ниитын ажабайдалай, ажалай ба ажаһуудалай эгээл шухала асуудалнуудаар үнэн зүрхэнһөө партидаа хандана, өөһэдынгөө һанал бодол ба һанаасань зобоожо байһан юумэн тушаа сэхэ руунь хэлэн, бии байһан дутагдалнуудые шүүмжэлнэ. Ажалшадай бэшэгүүдээр хэгдэдэг хүдэлмэридэ анхарал хандуулан, бэшэгүүдтэ саг соонь харюу үгэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ ЦК тоолоно. Тоосоото үе соо энэ хүдэлмэри нилээд һайжаруулагдаа, ЦК-гай аппарадта бэшэгүүдэй таһаг байгуулһан ушар энээндэ бага бэшээр туһалһан байха юм.

КПСС-эй ЦК-да үдэр бүхэндэ мянга табан зуугаад бэшэг орожо байдаг. Бэшэгүүд тухай бодомжолхо зуураа, нэгэ нимэ юумэн тушаа хэлэнгүй байха аргамнигүй. Тэдэ бэшэгүүдэй олонхинь нютагуудта горитойхон дутагдалнуудай бии байһаниие, хүдэлмэриин дутуугаар хэгдэдэгые элирхэйлэн харуулна гээшэ. Ажалшадаар табигдажа байһан асуудалнууд заһаһаа абаһаар, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, районно ба городской организацинууд тэдэниие шиидхэжэ шадаха, шиидхэхэшье ёһотой. Ажалшадай бэшэгүүдтэ, гүйлта ба гомдолнуудта анхаралтайгаар хандаха ябадалые партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэн, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн арад зоной, партиин үмэнэ дүүргэхэ өөрым нангин уялга гэжэ хараха ёһотой.

Онсолон хэлэнэб: сэхэ руунь, үнэн зүбөөр бэшэгдэһэн бэшэгүүд тиимээр анхарагдаха зэргэтэй. Тиихэдэ гараа табягүй, худалаар бэшэгдэһэн бэшэгүүд тушаа хэлэхэ болоо һаа, партийна хараа бодол мэдээжэ. Манай ажабайдалда тиимэ юумэн байха ёһогүй! Үнэн зүб юумэ хэлэдэг, аша туһатай шүүмжэлэл хэдэг хүнүүдтэ нюураа халхалха шалтаг огтошье хэрэгтэй бэшэ.

Парти доторой мэдээсэл —партиин демократическа ажабайдалай таһаршагүй нэгэ зүйл болоно. Дотоодын ба гадаадын политикын, эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэриин асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК партийна органуудта, коммунистнуудта мэдээсэл үргэнөөр, шууд түргөөр хүргэжэ байгаа. Энээнтэй хамта КПСС-эй ЦК, партийна бүхы комитедүүд партийна эхин организацинуудһаа ороһон мэдээсэлнүүдые эдэбхитэйгээр хэрэглэдэг болоо. Олоннитын һанамжа хараада абахада, нютагуудтахи байдалые тодорхойгоор мэдэжэ абаха хэрэгтэ тиимэ мэдээсэл туһалдаг гээшэ.

Партиин ажабайдал тухай бүхы совет эрхэтэдтэ мэдээсэжэ байха тон шухала хэрэг мүн. Партийна организацинуудай хүдэлмэри тушаа олондо мэдээсэжэ байха гээшэ партиин олоннитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлгын нүлөө ехэтэй хэрэгсэл болоно. Энэ талаар манайда ехэ юумэн хэгдэжэ байдаг, тэдэ һайжаруулхаар юумэн бии байха даа.

КПСС-эй XXV съездын заабаринууд парти дотор **шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл** саашадань улам дэлгэрүүлгэдэ туһалһан байна. Энэ һайшаагдамаар юумые саашадань бүхы хэмжээгээр гүнзэгырүүлхэ, партийна бүхы организацинуудта өөрыгөө шүүмжэлгые, дутагдалнуудтай эбсэшэгүй байлгые дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Шүүмжэлэл хэһэнэй түлөө мүрдэхэ, хашалта хэхэ ямаршье һэдэлгэдэ эгээл шанга сохилто үгэхэ шухала. Энэ асуудалаар манай хараа бодол партиин Устав дотор эли тодоор бэшэгдэнхэй. Тэрэ хараа бодолнай мүн СССР-эй Конституци доторшье харуулагдаһан. Шүүмжэлэл хабшагшад тушаа ямаршье буулта байха ёһогүй. Энэ хадаа партийна, түрэнэй хуулиин эрилтэ мүн!

3. ПАРТИИН ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ, ПОЛИТИЧЕСКЭ-ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ

Нүхэдүүд! Бидэнэр бүгэдын ажаһуудаг, ажалладаг оршон байдал һүүлэй үедэ нилээд хубилаа. Совет хүншье ондоо болоо. Тэрэнэй эрдэм, мэдэсэнь баян, сэдьхэл бодолойнь эрилтэнүүд һураггүй ехэ болонхой.

Гэхэтэй хамта манай үзэл суртал нэбтэрүүлэгшэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэдэлэй хэрэгсэлнүүд олон янзын болоо. 380 миллион хэһэг газетэ ба журналнууд үдэр бүри элдэб мэдээсэлнүүдые жэнщэдгүй дамжуулдаг. Телевизорэй 75 миллион экранууд манай орон дотор үдэр бүри яларна. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, хэдэн арбаад миллион бүлэнэр партиин политикын талаар үдэр бүри шухала тайлбаринуудые абаха, шэнэ юумэнүүдые мэдэхэ, оюун бэлигэй ба сэдьхэл бодолой талаар баяжаха аргатай болоно.

Нүгөө талаарнь абаад харахада, ангиин дайсадай номнол хэдэг хэрэгсэлнүүдэн шуналаа ехэ болоһон, совет хүнүүдэн ухаан мэдэрэлдэ хоротон мүүгаар нүлөөлхэ һэдэлгэнүүдынь дээрэһэн байна. Эдэ бүхы шэнэ үзэгдэлнүүд ба ушар байдал хүсэд бүрин хараада абтана гү? Манай пропагандын асари ехэ арга боломжонууд хүсэд дүүрэн хэрэглэгдэнэ гү? Энэ асуудалда нэгэл харюу: үгы, үшөө хүсэд хэрэглэгдэнэгүй гэһэн харюу үгэжэ болохо байна.

Энээниие үндэһэ болгон, партиин Центральна Комитет **үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха зорилгонуудые** тодорхойлон табинхай. Эдэ зорилгонууд КПСС-эй ЦК-гай 1979 оной апрелиин 26-най тогтоол дотор найруулагданхай. Энэ хадаа удаан болзор соо бэелүүлэгдэхэ документ болоно.

Үнэндөө, тэдэниие шэнэдхэн һайжаруулха тухай,— тиимэ, би алдажа хэлээгүйб, —үзэл сурталай хүдэлмэриин олохон участогууд ба һалбаринуудые шэнэдхэн һайжаруулха тухай хэлэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриин удхые бүри тодорхой, түхэл маягуудыень совет хүнүүдэй мүнөөнэй хүсэл эрилтэнүүдтэ харюусахаар 'болгохо хэрэгтэй.

Түбэгтэй темэнүүдые пропагандын алгад гарадаггүй, бэрхэтэй асуудалнууд гэдэгһээ айдаггүй байхань тон шухала. Манай партиин политика эли тодо. Совет хүнүүдэй ямаршье асуудалнуудта харюусахаар бидэшье бэлэн байнабди. Тиимэ асуудалнуудта бидэнэй харюусаагүй һаа, манай ороной дайсад социализмые хардаха муушалхын тула тэрэ ушарые хэрэглэхэ гэжэ оролдохо байһыень ойлгожо, зоримгойгоор тайлбарилха шухала.

Үшөө нэгэ асуудал дээрэ тогтохомни. Бүхы үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хадаа мэдээжэ болоһон үгэ хүүрнүүдые, бэлэн тодорхойлолтонуудые дабтангүй, эдэбхитэйгээр, һонирхолтойгоор ябуулагдаха ёһотой. Совет хүн гэшэмнай эрдэмтэй, болбосоролтой хүн ха юм. Ушар удхагүй, хубхай араг хэлээр шашажа захалбал, ажабайдалтай, бодото жэшээ баримтануудтай холбоогүй, юрэнхы хоохон үгэнүүдээр саг үнгэргэбэл, хаража гү, али шагнажа байһан хүн телевизорээ гү, али радиогоо болюулжархидаг, газетээ хажуу тээшэнь табижархидаг байха.

Манай парти олон мянган совет журналистнуудай отрядта ехэ этигэл найдабаритайгаар хандадаг, тэдэнэй хүнгэн бэшэ ажалые үндэрөөр сэгнэдэг. 'Олоннитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй ходоодоо партиина, олоннитэ арад түмэнэй һанал бодолые тайлбарилан нэбтэрүүлэгшэ бодото трибуна байхыень бидэнэр бүгэдэнэй шухалада тоолодогнай элитэ. Газетэдэ гү, али журналда гараһан статья бүхэн, телевизорээр гү, али радиогоор дамжуулагдаһан материал бүхэн хадаа баримтануудые зүбөөр, түргэнөөр найруулан тайлбарилхаһаа гадна, мүн гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, шухала тобшололнуудые хэхэ гээд хүлеэдэг хүнүүдтэй томоотой хөөрэлдөөн болоно гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Совет журналистнууд манай хэблэлэй олон миллион эдэбхитэдтэй хамта, Ленинэй зааһан гол ёһонуудые, партийна журналистикын гурим заншалнуудые хүтэлбэри болгон, хэзээ бүхэндэ олоннитын дунда ехэ эдэбхи хэшээл гаргаха, тон харюусалгатайгаар хандаха гээд найданабди.

Партиин һанал бодолнуудые олоннитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлдэг, тэрэнэй политикые тайлбарилдаг хүнүүдэн — коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэн асари ехэ бүлэгтэ байсхалангаи үгэ золоулагдана. Тэдэнэр — лекторнууд, пропагандистнууд, агитаторнууд, элидхэлшэд болоно. Эдэнэй хүдэлмэри һайн дураар, сүлөөтэй сагтань ябуулагдадаг гуримтай. Тэдэнэр арад зондо ашатай туһатай шухала хэрэг бүтээнэ. Тэдэндэ баяр хүргэе!

Гэхэ зуура, бодожо үзэхөөр юумэн эндэ бии. Олоннитын дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин түхэл шэнжэнүүд манайда дан һонингүй хүжүүн болошоо бэшэ гү? Хүнүүдэй эдэлдхэлээр үшөө дутамаг, эрдэмээр бага байхадань, ондоо эрилтэ табигдадаг һааб даа. Харин мүнөө сагай совет хүндэ хандаха гээшэ орёо болонхой. Энээн тухайда бодожо үзэхэ, һайса бодожо үзэхэ хэрэгтэй ха. Шэнэ һайн юумые мэдэрхэ, дэмжэхэ гээшэ үзэл суртал нэбтэрүүлдэг хүдэлмэрилэгшэдтэ илангаяа шухала байха ёһотой.

Тоосоото үе соо **партийна һуралсалда** ехэ анхарал хандуулагдаһан байна.

Партийна һуралсалда 23 миллион шахуу хүн хабаадана. Бултадаа нэгэ үдэр һураха гурим, үнэндөө, хаа хаанагүй тогтоогдонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ Москва, Ленинград, Киев, Минск, Баку, Тбилиси ба Челябинскда үнгэргэгдөөшэ бүхэсоюзна научно-практическа конференцинүүд түрүү дүй дүршэл халан абалсалгада, хүмүүжүүлгын бүри һайн аргануудые шэнжэлэн бэдэрэлгэдэ зориулагдаһан байгаа. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй 1979 оной октябрьда болоһон бүхэсоюзна зүблөөн энэ бүхы ажал ябуулгые бүри эдэбхитэй болгохо хэрэгтэ туһа хүргөө.

Үйлэдбэриин хэдэн олон коллективүүдтэ партийна һуралсалые таарамжатай һайнаар эмхидхэһэн жэшээнүүд манда — Москвада, Ленинградта, Свердловскдо, Донбасста бии. Новосибирскэ научна түбтэ ниитын ба байгаали шэнжэлдэг эрдэм наукануудай методологическа асуудалнуудаар семинарнуудые үнгэргэһэн дүй дүршэл һайшаагдан угтагдаа.

Партийна һуралсалай гол шухала асуудал гэбэл, һайн үрэ дүнгүүдые түйлаха хэрэг болоно. Юу туйлахыень хүсэнэбди? Олоннитын ажал хэрэгүүдтэйнь партийна политикын ниилэхые, партийна гэгээрэлэй хүнүүдые һургахыень. В. И. Ленинэй үгөөр хэлэбэл, «Коммунизмын табидаг бодото эрилтын ёһоор ябуулга хэжэ» һургахыень хүсэнэбди.

Ондоогоор хэлэбэл, партиин үзэл сурталай-теоретическэ, политическэ-хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй ба ажахын хүдэлмэриин бодото нэгэдэл түйлаха тухай хэлэгдэнэ. Манай уг зорилго нимэ байна. Тэдэ, бодото дээрээ хаа хаанагүй, хододоо нимэ байдаггүй.

Олохон һургуулинуудтахи, партийна һуралсалай семинарнуудтахи теоретическэ һуралсал мүнөөшье хүнүүдэй сэдьхэл бодолые долгисуулдаг ниитын ба үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэлгэтэй дутамагаар холбогдоно. Теоретическэ һуралсалда хабаадагшадай һонирхолые бууруулдаг, ёһын тэдысэ, хуурай хубхайгаар сээжэлдэдэг үзэгдэлнүүд үшөө усадхагдаагүй байһаар.

Семинарнуудта һурагшадай тооё олошоруулха гэжэ сэхээр дашуурангүй, һуралсалай, түрүүшын ээлжээндэ коммунистнуудай һуралсалай шанар һайжаруулгада анхаралаа бүри ехээр хандуулха шухала гээшэ ха. Гэхэтэй хамта, манай пропагандистнуудые шэлэн томилхо, бэлдэхэ, һаһа саг соонь тэдэндэ мэдээсэлнүүдые дамжуулдаг байха хэрэгтэ бүри анхаралтайгаар хандаагүй һаа, энэ зорилгые шиидхэжэ шадагдахагүй.

Пропагандист гээшэмнай партийна һуралсалай гол ажал ябуулагша болоно бшуу. Политическэ семинарнуудай, университедүүдэй ямар байхань: заримдаа уруу дуруу һуулгын, сагаа юрэл «үнгэргэлгын» газар болохо гү, али хаа хаанагүй партийна оюун бодолой ба сэсэн үгын бодото түбүүд болохонь олохон ушарта пропагандистһаа дулдыдаха байна. Партийна һуралсалда хүнүүдэй хандасань түрүүшын ээлжээндэ партиин үзэл сурталай, пропагандист эдэбхитэдһээ дулдыдаха болоно. Партиин теориин ба политикын шухала асуудалнуудые хамтадаа зүбшэн хэлсэхын, бултаниие һонирхуулдаг асуудалнуудта харюунуудые абахын, өөһэдынгөө үзэл сурталай-теоретическэ баялигые арьбадхахын тула хүнүүд һуралсалда өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой.

Партиин үзэл суртал нэбтэрүүлэгшэ, эдэбхитэй пропагандистнууд марксистско-ленинскэ гэгээрэл ба олоннитые хүмүүжүүлгын хэрэг хүгжөөлгэдэ, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй эдэбхи үүсхэл бадаргаха ябадалда тон шухала үүргэ дүүргэдэг.

Нүхэдүүд! Боложо байгаа бүхы үйлэ хэрэгүүдэй ушар удхые ойлгохо, ажабайдалай шэнэ үзэгдэлнүүдые шэнжэлэн тобшолхо асуудалнуудта, **марксистско-ленинскэ теориие шадамар тааруугаар хүгжөөлгэдэ** зохихо анхарал хандуулаагүй һаа, марксистско-ленинскэ парти өөрынгөө үүргэ дүүргэжэ шадахагүй байна. Энэ зорилгые тон шухала гэжэ бидэ хододоо тоолодог. Тэрэниие шиидхэлгэдэ тоосоото үе соошье ехэ анхарал хандуулдаг байгаабди.

XXV съездһээ хойшо партиин теоретическэ һан баялигта хэдэ хэдэн шэнэ солборинууд ба тобшололнууд нэмэһэн байна. Теориин талаар түйлагдаһанһаа түбхын түрүүндэ хүгжэлтэ түгэс социализмын хараа бодолой тодорхойлогдоһые нэрлэжэ боломоор. Парти энэ хараа бодолдо түшэглэн, манай программна зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэ аргацууд ба болзорнуудые тододнохоһон, түүхын удаан болзор соо бэелүүлэгдэхэ стратеги ба тактикые тодорхойлһон байгаа.

Батажан хүгжэһэн социализмын элдэб таланууд һүүлэй жэлнүүдэй партийна документнүүд ба научна шэнжэлгэнүүд дотор элирхэйлэн харуулагдана. Дэлхэйн социализмын дүй дүршэл шэнжэлһэн, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй гурим ёһонуудые элирүүлһэн зохёолнууд бэшэгдэнхэй. Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхые, капитализмын ниитэ кризисэй мүнөөнэй шатые, гүрэнэй-монополис капитализмын хүгжэлтые шэнжэлһэн бараг зохёолнууд бии. Мүнөөнэй уласхоорондын харилсаануудые шэнжэлгын талаар горитой хүдэлмэри хэгдээ.

Тобшолон хэлэбэл, ехэ хүдэлмэри бүтээгдээл, мэдэрэгдэхэ ёһооро мэдэрэгдэнхэй. Гэбэшье ниитын эрдэмүүдэй талаар хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй зариман сэдьхэл ханаахаар бэшэ байна. Хубхай теореор дашуурдаг ябадал үшөө зайсууллагдаагүй энээн тухайда XXV съезд дээрэ хэлэгдэһэн байха. Философууд ажабайдалай шэнэ үзэгдэлнүүдые шэнжэлэн бодомжолхын орондо, тодоруулагдаһан юумые дахин тодоруулбал дээрэ гэжэ олохон ушарта багсаадаг байна. Шиидхэгдэхэ ёһотой болоһон олон асуудалнууд социализмын политическэ экономикын талаар сугларанхай. Эрдэм, техникын эршэтэ хүгжэлтын социальна үрэ хойшолонгууд ехэ анхарал хандуулха эрилтэ табина. Обществын политическэ ажабайдалай үзэгдэлнүүдые гүнзэгыгөөр, зоримгойгоор шэнжэлхэ шухала. Олоннитын һанал бодол үшөө дутамаар шэнжэлэгдэнэ. Энэньшье шэнжэлэгдэхэ ёһотой асуудалнуудай зарим лэ хубинь болоно.

Нүхэдүүд! Ниитэ партийна удха шанартай үшөө нэгэ ехэ асуудалые съездын зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха шухала гэжэ Центральна Комитет тоолоно.

Тоосоото үедэ орон дотор хэгдэһэн бүхы шэнэдхэлгэнүүд, дэлхэйн оршом соо манай эмхидхэһэн бүхы ябуулганууд партиин программна заабаринуудай үндэһөөр бэелүүлэгдэһэн байна. КПСС-эй мүнөөнэй программа бүхы дээрээ ниитын хүгжэлтын жама ёһые зүбөөр тайлбарилна. Гэхэ зуура, энээнэй баталагдан абтаһанһаа хойшо хорин жэл үнгэрөө.

Энэ хугасаа дотор социалис ба коммунис байгуулалтын ехэ дүй дүршэл СССР-тэ сугларанхай. Хүгжэлтэ түгэс социалис обществын шатые дамжан, коммунизм тээшэ дабшажа байһыемнай дурсагдаһан дүй дүршэл арсашагүйгөөр баталан гэршэлнэ. Энэ хадаа, урда тээнь тэмдэглэһэнэй ёһоор, коммунис шатын бэелүүлэгдэн оуридэлдэхын тула шухала, зайлашагүй, түүхэтэ удаан үе болоно. Парти һүүлэй жэлнүүдтэ иимэ тобшолол хэһэн, тодорхойлһон байгаа, энээниие партиин программа дотор зохихо гуримаар оруулха шухала [illegible] на.

Манай экономикын бүридэлдэхи хубилалтануудые программа дотор элирхэйлэн харуулха, удаан саг соо шиидхэгдэхэ зорилгонуудые тусхайлан дурдаха, тододхохо шухала болоно.

Программа гэшэ гол ёһо гуримуудые тодорхойлдог, тэрээн дотор жэжэ зүйлнүүдые багсаан хараалхын аргагүй, тиигэжэ болохогүй гэһэн Ленинэй заабариие үндэһэ болгохо ёһотоймнай элитэ.

Уласхоорондын оршом соо мүн лэ шэнэ, шухала олон үзэгдэлнүүд ба хүдэлөөнүүд гараһан байна.

Социалис дэлхэйе абаад үзэбэл, аха дүү оронууд залан шууд ойртолсоһон. экономическа нэгэдэл хүгжэһэн байха юм. Социалис оронуудай хүгжэлтын замда ушарһан бэрхэшээлнүүдһээ мүн лэ тобшололнуудые хэхэ ёһотой болонобди.

Империализмын колониальна гуримые усадхалга, хэдэн арбаад шэнэ гүрэнүүдэй дэлхэй дээрэ дүүргэдэг политическэ үүргын улам ехэ боложо байһан, тэндэхи олохон гүрэнүүдэй социалис шэглэлтэйгээр хүгжэхэ зорилго табидаг болоһон гэхэ мэтэ уласхоорондын байдалдахи гол шухала үзэгдэлнүүдые партиин программа дотор оруулмаар байна.

Капитализмын оронуудтахи шэнэ үзэгдэлнүүдые, тусхайлан хэлэбэл, капитализмын ниитэ кризисэй мүнөөнэйнь шатын онсо илгаае, сэрэгэй-промышленна комплексын, уласхоорондын корпорацинуудай үүргын гансата ехэ боложо байһые шэнжэлэн бодожо үзэхэ эри[...] табигдана.

Манай парти амгалан б[...]
далай түлөө, уласхоорон[...]
шахардуу байдал һуларуу[...]
гын түлөө тэмсэлэй тал[...]
угаа ехэ дүй дүршэлтэй [...]
лонхой. Тиигэнэнэй эсэ[...]
амгалан гуримаар зэргэ [...]
шолгын теориишье, бод[...]
хэрэгшье бүри түгэс ба[...]
болоо.

Дээрэ хэлэгдэһые хар[...]
да абажа, **мүнөөнэй п[...]
граммада шухала хубил[...]
танууд ба нэмэлтэнүү[...]
оруулха ушартай боло[...]
бди. Энэ дурадхалые съ[...]
дын делегадуудай хэрб[...]
дэмжээ һаань, КПСС-эй п[...]
граммын шэнэ найруу[...]
бэлдэхыень Центральна К[...]
митедтэ даалгажа боло[...]
байгаа.**

* * *

Нүхэдүүд! Саг айхаб[...]
түргэнөөр шуумайн дабш[...]
на. Партиин түсэбүүдые, [...]
бан нэгэдэхи табан жэл[...]
ороной дүүргэхэ түсэбүүд[...]
мүнөөнэй съезд дээрэ [...]
шэн хэлсэхэ. алад саагуур[...]
1990 он хүрэтэр шэнжэл[...]
хараха ёһотой болоод бай[...]
бди. Үнэндөө, эдэ үдэрнүү[...]
тэ гаргаһан шиидхэбэри[...]
нүүдһээмнай хоридохи з[...]
жэлэй эсэстэ, гурбада[...]
мянган жэлэй богоһо да[...]
манай Эхэ ороной түхэл [...]
байн ямар байхань ил[...]
дулдыдаха болоно.

Хоридохи зуун жэл ү[...]
тээхи алишье зуун жэл[...]
ехэ хубилалта хэһэн бай[...]
Энэ хубилалтануудта Со[...]
Социалис Республиканууд[...]
Союзһаа —Агуухэ Окт[...]
риин Эхэ ороноо, тү[...]
шын илаһан социализ[...]
оронойхиһоо ехэ хубита[...]
доо нэгэшье орон оруу[...]
гүй. Ленинэй илагдаш[...]
туг манай орон дээгүүр[...]
лаад жэ эй түрнэдэ на[...]
зан далбажа байна!

Социализмын ямар на[...]
үрэ нүлөөе бэе д[...]
үзөөгүй орон гү, али б[...]
оронууд, үзэл сурталай[...]
али политическэ шэглэл[...]
жэ байхагүй. Хоридохи з[...]
жэлэй һүүлэй үеын бол[...]
байдал нимэ байна.

Шэнэ байдал бэлэхэ[...]
мүндэлдэгүн. Социа[...]
дэбжэлтын зам бэрхэтэй,[...]
римандаа гасалантай бай[...]
Тиимэ байхадань, социа[...]
обществын туйлалта[...]
бүри гайхамшаг, толо[...]
тодо. Тэрэниие бан[...]
шадай ба хамгаалагши[...]
баатар габьянууд бүри[...]
жаохалантай болоно.

Ажабайдалые социа[...]
ёһоор шэнэдхэлгын эхи[...]
бихэ атаархамаар үүргэ[...]
най Коммунис партида,[...]
дэндэ. совет коммунист[...]
та тудаа. Амгалан тай[...]
байдал хамгаалха, ар[...]
хүндэтэй үүргэ бидэнэй[...]
бида хүртөө.

Манай уг зорилго [...]
ехэ — коммунизм бо[...]
Ажалай амжалта бүхэн[...]
дар габьяата ажа[...]
жэл бүхэн, түсэбтэ [...]
жэл бүхэн энэ уг зор[...]
до бидэниие ойрту[...]
Партимнай удаадахи [...]
жэлые нимэ хараа б[...]
тойгоор сэгнэнэ. Олон [...]
хэрэгүүд бүтээгдэхэ бо[...]
Ехэ, орёо зорилгонуу[...]
шиидхэхэ хэрэгтэй [...]
Гэбэшье тэдэниие[...]
шиидхэхэбди, заа тал[...]
шиидхэхэбди.

Тиимэл даа, совет хү[...]
ерээдүй тэгшээ түгэс[...]
гэлтэйтээр харана. З[...]
эдэнэй түгэс этигэлын[...]
жаргалдаа дашуураад.[...]
амаршаһан ябадал бэшэ[...]
[illegible]
бүхы юумэн, ажалаар [...]
тээгдэһэн бүхы юумэн [...]
дымнай шуһаар хамга[...]
[illegible]
арад мэдэнэ. Ажалай [...]
[illegible]
нэр этигэл түгэс бай[...]
Өөрынгөө орондо, [...]
гээ арадта этигэ[...]
Өөрынгөө партида эти[...]
туладаа, тэрэнэй заадаг[...]
гансахан үнэн зүб за[...]
жэ мэдэдэг туладаа [...]
нэр этигэл түгэс байда[...]

Коммунизм байгуулаг[...]
дай парти— Советскэ[...]
зай Коммунис партида [...]
хүндэ, алдар соло!

Манай агуухэ Эхэ[...]
—Совет Социалис Ре[...]
ликануудай Союз саа[...]
улам бэхижэг, һа[...]
мандаг лэ!

Эб найрамдал м[...]
болтогой!

Коммунизм мандаха[...]
тогой!

**(Нүхэр Л. И. [...]
невэй түгэсхэлэй үгэн[...]
дотор байгшадай нэр[...]
удаан замхашагүй аль[...]
шалгаар угтагдаба. Бүх[...]
һуурнһаа бодоно. Съе[...]
дэй ордон дотор түрэл[...]
мунис партиин, тэрэнэй[...]
нинскэ Центральна К[...]
дэй хүндэлэлдэ зориу[...]
һан үреэлэй үгэнүүд, [...]
«Ура!» зэдэлнэ, [...]
мандаха болтогой!», [...]
соло!», «Алдар соло!», [...]
мунизм байгуулжа б[...]
агуухэ совет арад [...]
ха болтогой!» гэһэн [...]
нууд дуулдана).**

Редактор Р. Б. ГАРМАЕ[В]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36. 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госу[дар]ственного комитета Бурятской АССР [по] делам издательств полиграфии и к[ниж]ной торговли.

Заказ № 47. Н-00361. Индекс 5[...]